

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

**KENTSEL AÇIK YEŞİL ALANLARIN EKONOMİK DEĞERİNİN SEYAHAT MALİYET YÖNTEMİ
İLE BELİRLENMESİ: 100.YIL PARKI ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nazlı Mine YURDAKUL

**OCAK 2021
TRABZON**

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

**KENTSEL AÇIK YEŞİL ALANLARIN EKONOMİK DEĞERİNİN SEYAHAT MALİYET
YÖNTEMİ İLE BELİRLENMESİ: 100.YIL PARKI ÖRNEĞİ**

Nazlı Mine YURDAKUL
ORCID : 0000 -0003 - 0395 - 6991

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde
"YÜKSEK PEYZAJ MİMARİ"
Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 14 / 12 /2020
Tezin Savunma Tarihi : 18 / 01 /2021

Tez Danışmanı : Doç.Dr. Elif BAYRAMOĞLU
ORCID : 0000 -0002 - 6757 - 7766

Trabzon 2021

ÖNSÖZ

“Kentsel Açık Yeşil Alanların Ekonomik Değerinin Seyahat Maliyet Yöntemi İle Belirlenmesi: 100. Yıl Parkı Örneği” isimli tez Karadeniz Teknik Üniversitesi (KTÜ) Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programında hazırlanmıştır.

Çalışmam süresince bana sağlamış olduğu destek ve katkılarının yanı sıra sadece eğitim alanında değil bana hayata dair de çok şey öğretmekle kendimi gerçekleştirmemi sağlamama vesile olmasından dolayı sevgili danışmanım Doç. Dr. Elif BAYRAMOĞLU'na, teşekkürlerimi sunarım.

Yadsınamayacak boyutta çeşitli yardımları dokunan, sürekli sabırla ve ilgi ile karşısındaki kişiyi önemseyerek öğretmekten hiçbir zaman vazgeçmeyen saygıdeğer hocam Doç. Dr. Mahmut M. BAYRAMOĞLU'na teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Master eğitimim boyunca benden desteklerini esirgemeyen ve her zaman yardımda bulunan Prof. Dr. Banu Çiçek KURDOĞLU'na ve Doç. Dr. Banu KARAŞAH'a teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışma sürecim boyunca tüm maddi ve manevi yardım içerisinde bulunan sevgili aileme özellikle benim tüm nazımı çeken, her defasında beni sürekli cesaretlendiren sevgili annem Kimya YURDAKUL'a, desteğini ve güvenini hayatımın her alanında arkamda hissettiğim sevgili babam İlker YURDAKUL'a, çalışmamı neşe ile sürdürmemi sağlayan sevgili abim Burak YURDAKUL ve sevgili ablam Burcu ABANOZOĞLU'na, hiçbir zaman pes etmemem gerektiğini söyleyip bana yürekten inanan sevgili gönül arkadaşım Kaan SARAÇ'a teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her alanında desteklerini hissettiğim can dostlarım Nurpelin İSKENDER ve Eda İSKENDER'e, beni bu uğurda yalnız bırakmayan sevgili dostlarım Umut BÜYÜKKURT ve Berçim BERBEROĞLU'na sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak beni her zaman izlediği ve benim her anımda varlığını hissettiğim, kalbimin en derin yerinde hep taze duygular beslediğim kardeşim Bahadır YURDAKUL'a hissedeceğini bilerek teşekkürlerimi yolluyorum. Bu yolda beni ruhen bir an bile yalnız bırakmadığını biliyorum.

Nazlı Mine Yurdakul

Trabzon, 2021

TEZ ETİK BEYANNAMESİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Kentsel Açık Yeşil Alanların Ekonomik Değerinin Seyahat Maliyet Yöntemi İle Belirlenmesi: 100. Yıl Parkı Örneği” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Doç. Dr. Elif Bayramoğlu'nun sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, deneyleri/analizleri ilgili laboratuvarlarda yaptığımı/yaptırdığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. 18/01/2021

Nazlı Mine YURDAKUL

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ.....	III
TEZ ETİK BEYANNAMESİ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET	VII
SUMMARY	VIII
ŞEKİLLER DİZİNİ	IX
TABLolar DİZİNİ.....	X
SEMBOLLER DİZİNİ	XI
1. GENEL BİLGİLER.....	1
1.1. Giriş	1
1.2. Çalışmanın Amaç ve Kapsamı.....	3
1.3. Çalışmanın Önemi	4
1.4. Kent Kavramı.....	5
1.4.1. Kentsel Açık Yeşil Alanlar	7
1.4.2. Kentsel Açık Yeşil Alanların Sınıflandırılması	11
1.4.3. Kentsel Açık Yeşil Alanların Önemi ve İşlevleri	12
1.4.3.1. Kentsel Açık Yeşil Alanların Ekonomik İşlevleri.....	16
1.4.4. Dünya'dan ve Türkiye'den Açık Yeşil Alan Uygulamaları	18
1.5. Rekreasyon Kavramı	33
1.5.1. Rekreasyon Kavramının Kentsel Açık Yeşil Alanlar İçerisindeki Önemi	37
1.6. Kentsel Açık Yeşil Alanların Ekonomik Değeri ve Değer Ölçme Yöntemleri.....	38
1.6.1. Değer Kavramı ve Kentsel Kamu Mekanlarının Ekonomik Değeri.....	38
1.6.2. Doğrudan ve Dolaylı Ölçüm Yöntemleri	43
1.6.2.1. Koşullu Değerleme Yöntemi	44
1.6.2.2. Hedonik Fiyatlandırma Yöntemi	46
1.6.2.3. Seyahat-Maliyet Yöntemi.....	47
1.6.2.4. Seyahat – Maliyet Yöntemini Konu Alan Çalışmalar	50
2. YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	53
2.1. Materyal	53

2.1.1. Çalışma Alanı	53
2.1.2. Doğal Verileri ve Bitki Yapısı	56
2.1.3. İklim Yapısı	56
2.1.4. Topoğrafik ve Toprak Yapısı.....	58
2.2. Yöntem	60
3. BULGULAR.....	62
3.1. Ziyaretçilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Ait Bulgular	62
3.2. 100. Yıl Parkı'nı Ziyaret Edilme Durumuna Ait Bulgular	64
3.3. 100. Yıl Parkı'nı Ziyaretçilerin Tercih Durumuna Ait Bulgular	66
3.4. SMY 'nin Uygulanmasına Ait Bulgular	69
3.5. Regresyon Analiz Sonuçlarına Ait Bulgular	78
4. TARTIŞMA	84
5. SONUÇLAR.....	88
6. ÖNERİLER.....	91
7. KAYNAKLAR	93
8. EKLER	103
ÖZGEÇMİŞ	

ÖZET

**KENTSEL AÇIK YEŞİL ALANLARIN EKONOMİK DEĞERİNİN SEYAHAT
MALİYET YÖNTEMİ İLE BELİRLENMESİ: 100. YIL PARKI ÖRNEĞİ**

Nazlı Mine YURDAKUL

Karadeniz Teknik Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. Elif BAYRAMOĞLU
2021, 102 Sayfa, 16 Sayfa Ek

Doğal ve fiziksel yaşam alanımız olarak nitelendirdiğimiz kentler, yüzyıllar boyunca sürekli olarak insanların istek ve ihtiyaçları doğrultusunda değişim ve gelişim göstermiştir. Bu hızlı değişim özellikle kentsel açık yeşil alanlar ve yakın çevresinin ekonomik-ekolojik bakımdan değer kazanmasına neden olmaktadır. Kentsel açık yeşil alanların bireyler üzerindeki yaşam kalitesini arttırmaya yönelik bu işlevleri ekonomik değer açısından da mekan yaratmayı amaçlamaktadır. Ekonomik değer ve kullanıcı tercihlerine göre belirlenen açık yeşil alanların planlama ve yönetim yaklaşımları bu açıdan değer kazanmaktadır.

Araştırma Trabzon 100. Yıl Parkı'nda rekreasyon amacıyla ekonomik değer belirlenmesine yönelik yapılmıştır. Bu amaçla çalışma alanında 468 kişi ile yüz yüze anket yöntemi yapılarak ekonomik değer hesaplamaya yönelik Seyahat Maliyet Yöntemi çalışması yapılarak ekonomik değeri uygulanmıştır. Anket sonuçları doğrultusunda gerekli veriler elde edilerek istatistiksel analizler yapılmıştır. Analizler doğrultusunda bağımlı-bağımsız değişkenler belirlenerek yarı logaritmik denklem elde edilmiştir. Bağımlı değişken olarak ziyaretçi sayısı, bağımsız değişken olarak ise; ziyaretçi yaşı, kullanılan gün, kullanım sıklığı, parkın rekreasyonel yeterliliği, park için yapılan toplam maliyet, yapılan maliyetten memnuniyettir. Çalışma sonucunda bir kişi başına düşen tüketici rantı 183.65 TL, 100. Yıl Parkı'nın rekreasyonel amaçlı kullanım bedeli 11.955.615 TL/yıl olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda çalışma sonucunda kentsel açık yeşil alanların rekreasyonel açıdan sürdürülebilirliğin sağlanması amacıyla bütüncül planlama-yönetim kararları doğrultusunda alternatifler geliştirilmesine dair öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: 100. Yıl Parkı, Seyahat Maliyet Yöntemi, ekonomik değer, rekreasyon,

Master Thesis

SUMMARY

DETERMINATION OF THE ECONOMIC VALUE OF BENEFITTING URBAN OPEN GREEN AREAS BY TRAVEL COST METHOD: EXAMPLE OF 100. YIL PARK

Nazlı Mine YURDAKUL

Karadeniz Technical University
The Graduate School of Natural and Applied Sciences
Landscape Architecture Graduate Program
Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Elif BAYRAMOĞLU
2021, 102 Pages, 16 Pages Appendix

The cities, which define as our natural and physical living spaces, have continuously changed and developed in line with the desires and needs of people for centuries. This rapid change causes the urban open green areas and their immediate surroundings to gain value in terms of economy and ecology. These functions of urban open green spaces, which aim to increase the quality of life of urban open green spaces, aim to create space in terms of economic value. The planning and management approaches of open green spaces determined according to economic value and user preferences gain value in this respect.

The research was carried out to determine the economic value for recreation in Trabzon 100. Yıl Park. For this purpose, face-to-face survey method was conducted with 468 people in the study area and Travel Cost Method was applied to calculate the economic value. In line with the survey results, the necessary data were obtained and statistical analyzes were made. The semi-logarithmic equation was obtained by determining the dependent-independent variables in line with the analyzes. The number of visitors as a dependent variable, and as an argument; visitor age, days used, frequency of use, recreational adequacy of the park, total cost for the park, satisfaction with the cost incurred. As a result of the study, the consumer surplus per capita was determined as 183.65 TL, and the recreational use cost of 100. Yıl Park was 11.955.615 TL / year. In this context, suggestions were developed to develop alternatives in line with holistic planning-management decisions in order to ensure the recreational sustainability of urban open green spaces.

Keywords: 100. Yıl Park, Travel Cost Method, recreation, economic value

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 1. Kentsel açık alan kavramı (Şahin, 2008).	8
Şekil 2. Kentsel açık yeşil alanlardan örnekler (URL, 2; URL, 3)	14
Şekil 3. Kentsel açık yeşil alanların ekolojik işlevleri (URL, 4; URL, 5)	15
Şekil 4. Kentsel açık yeşil alanların rekreasyon boyutu (URL, 6; URL,7).....	16
Şekil 5. Oslo botanik bahçesi (URL, 8)	19
Şekil 6. Ekebergparken Sculpture parkı (URL, 13)	21
Şekil 7. Oslo’da The Palace park (URL, 14)	22
Şekil 8. Dünya miraslar Çin’deki Zhangiaje doğa parkı (URL, 15)	23
Şekil 9. Hyde Park, Londra (URL, 17)	24
Şekil 10. Londra’dan Greenwich Park (URL, 18)	25
Şekil 11. Yellowstone Milli Parkı’ndan görünüş (URL, 20)	26
Şekil 12. Central Park, New York (URL, 22)	27
Şekil 13. New York ‘un Manhattan bölgesindeki Bryant Park (URL, 3)	28
Şekil 14. Yosemite Milli Parkı (URL, 24)	29
Şekil 15. Karagöl-Sahara Milli Parkı (URL, 26)	30
Şekil 16. Eskişehir’de bulunan Porsuk Çayı (URL, 27)	31
Şekil 17. Doğu Karadeniz Bölgesi’nde bulunan Altındere Milli Parkı (URL, 28)....	32
Şekil 18. Trabzon Botanik Park	33
Şekil 19. Çevrenin verdiği fayda ve kullanıcı talebi ilişkisi (Pearce ve ark., 1993)..	39
Şekil 20. Çevre - Ekonomi ilişkisi (Yaman, ve Muşmul, 2018).	40
Şekil 21. Ekonomik değer bileşenleri (Sarker ve McKenney, 1992).....	42
Şekil 22. Piyasa Değeri Olmayan Varlıkların Ekonomik Değerlerinin Tahmin Edilmesinde Kullanılan Yöntemlerin Şematik Diyagramı (Sarker ve McKenney, 1992).	44
Şekil 23. 100. Yıl Park çalışma alanı	54
Şekil 24. 100. Yıl Parkı’nda bulunan oturma grupları ve dinlenme alanları	55
Şekil 25. Alan içi yürüyüş yolu, otopark ve mangal alanları	55
Şekil 26. Alandaki bitki kompozisyon ve çocuk oyun alanı	55

TABLolar DİZİNİ

Sayfa No

Tablo 1. Dünya üzerindeki bazı şehirlerin kamusal yeşil alan yüzdeleri (URL, 1)...	10
Tablo 2. Kentsel açık yeşil alanların sınıflandırılması (Gül ve Küçük, 2001).....	11
Tablo 3. Kentsel açık yeşil alanların işlevleri	13
Tablo 4. Rekreasyon çeşitliliği bakımından sınıflandırılması (Karaküçük ve Akgül, 2016).	35
Tablo 5. Trabzon iline ait iklim verileri	57
Tablo 6. Trabzon iline ait aylara göre ortalama, en yüksek ve en düşük sıcaklık değerleri (C°)	57
Tablo 7. Trabzon iline ait ortalama ve min. bağıl nem değerleri (%).....	58
Tablo 8. Ziyaretçilerin sosyo-demografik özellikleri.....	63
Tablo 9. 100. Yıl Parkı kullanıcılarının ulaşım durumları	65
Tablo 10. 100.Yıl Parkı kullanıcıları tercihleri	67
Tablo 11. Cinsiyet değişkenine ilişkin t-testi.....	69
Tablo 12. Yaş değişkenine ilişkin ANOVA testi sonuçları	70
Tablo 13. Medeni hal durumu değişkenine ilişkin ANOVA testi.....	72
Tablo 14. Öğrenim durumu değişkenine ilişkin ANOVA testi	72
Tablo 15. Meslek grupları değişkenine ilişkin ANOVA testi.....	73
Tablo 16. Gelir dağılımı değişkenine ilişkin ANOVA testi.....	75
Tablo 17. Trabzon'da yaşama süreleri değişkenine ilişkin ANOVA testi.....	77
Tablo 18. Konut tipi değişkenine ilişkin ANOVA testi.....	78
Tablo 19. Kullanılan değişkenler ve istatistikler.....	79
Tablo 20. Regresyon analiz sonuçları	80
Tablo 21. Değişken tanımlamaları ve açıklamaları.....	82
Tablo 22. 100. Yıl Parkı'nın toplam maliyeti için ekonomik değer tahmini	82

SEMBOLLER DİZİNİ

BSMY	Bireysel Seyahat Maliyet Yöntemi
HFY	Hedonik fiyatlandırma yöntemi
KDY	Koşullu Değerleme Yöntemi
ÖGD	Ödemeye Gönüllülük Düzeyi
SMY	Seyahat Maliyet Yöntemi
TR	Tüketici Rantı
ZSMY	Zonal Seyahat Maliyet Yöntemi
β	Parametrelerin Vektörü
ε	Rastlantısal Hata Terimi
ff	Fiyat Fonksiyonu

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

Doğal, kültürel ve fiziksel yaşam alanımız olarak nitelendirdiğimiz kentler, değişen-gelişen zaman içerisinde insanların toplu yaşama içgüdüleri ile bir arada oldukları mekânlardır. Mekânlar, gelişen teknoloji ve sanayileşme devrimi sonucunda insanların istek ve ihtiyaçları doğrultusunda günümüze kadar ilerleyerek hızlı bir değişime uğramaktadır. Özellikle son yıllarda ülkemizde de görülen kentleşme oranının yüksek olması, yeni yerleşim alanlarının talebinde artış gösterilmektedir. Beraberinde iyi ya da kötü olarak değerlendirebileceğimiz sonuçlar doğurmaktadır. Bu durum kent insanına sunulan yaşam kalitesini arttırmaya yönelik ayrıcalıklar ve sosyokültürel faydalar sunulabiliyorken kentlileşmeye ayak uydurmak adına hızlı ve monoton bir sürece girilerek sağlıklı bir ortam içerisinde yaşamayı hayat tarzı olarak kabullenmek zorunluluğu da getirmektedir.

Yüzyıllar boyu sürekli olarak değişim gösteren kentler bireylerin talepleri, mevcudiyetlerini devam ettirme hususundaki amaçlarına göre şekillenmiş ve şekillenmeye de devam edecektir (Gül ve Küçük, 2001). Hiç kuşkusuz kentlerin yapısını bölgede yaşayan kent insanlarının ihtiyaçları, ekonomik durumu, sosyo-kültürel özelliklerindeki değişim ve zamanla diğer kullanıcılarla olan etkileşimi değiştirmektedir (Doğan, 2019).

Hızla değişim gösteren sistemde zamanla bireyler için sağlıklı dengelerin kurulduğundan bahsetmek oldukça güç bir duruma gelmiştir. Nüfusun artıyor olmasının beraberinde getirdiği problemler, çevrenin korunmasına yönelik alınan eksik önlemler, sosyal ve ekonomik yönden sorunlar, yoğun ve sürdürülebilir olmayan yapılaşmalar ve sorun çözüme yöntemlerindeki alınan yanlış kararlar gittikçe yeşil alanların yok olmasına sebep olmaktadır (Önder ve Polat, 2012). Bu durum, zamanla beton yüzeylerin artışı ve yeşil alanların kısıtlanmasına neden olmakla beraber kentlinin yaşam kalitesini bozarak bireyleri hem fiziksel hem de duygusal boşluklara sürüklemektedir. Böylece kentlilerin sosyalleşme düzeyi azalmakta, bireylerin bu doğan sorunları tedavi etmek amacıyla açık yeşil alanlara olan tedarik ihtiyacını zorlaştırmaktadır (Özdemir, 2013).

Halbuki kentsel yeşil alanların varlığı, kentin kimliğini oluşturmada rekreasyon, ulaşım, arazi içerisindeki etkinlik, doğal, kültürel, ekonomik ve ekolojik açıdan birçok çeşitli işleve sahip olup kentli bireylerin uygun sağlıklı bir ortam içerisinde yaşamaları adına

önemli bir görev üstlenmektedir (Emür ve Onsekiz, 2007). Bu hususta kabul edilmelidir ki, bireyler açısından ciddi derecede öneme sahip olan bu alanların kent içerisinde doğal ve sosyal çevreler oluşturur. bireylere kaliteli bir yaşam sunabilmek bulunduğu ve yakın çevresine ekonomik ve ekolojik ölçütte değer kazandırması açık yeşil alanların yadsınamaz bir öneme sahip olduğunu göstermektedir (Özdemir, 2009).

Kentsel açık yeşil alanlar insanlar için doğaya özendirilen bir ortam sağlamanın yanı sıra aslında ekonomik değer açısından da mekân yaratmayı da amaçlar (Kemp ve ark., 2003). Tüm bu sebepler doğrultusunda kentsel açık yeşil alanların bireyler üzerindeki etkileri iyi çözümlenmeli, istek ve ihtiyaçlar doğrultusunda çevresi ile bütüncül bir anlayışla tasarlanmalıdır.

1999 yılında yayımlanan 23804 sayılı İmar Plan Yapılması Değişikliklerine Ait Esaslara dair Yönetmelikte değişiklik sonrası 7 m² olan kişi başına düşen yeşil alan miktarı 10 m² olarak değiştirilmiştir (Aksoy, 2001). Ancak günümüzde kentsel açık yeşil alan dağılımına bakıldığında maalesef arzu edilen düzeyde olmadığı belirlenmiştir. Kentleşmenin de etkisiyle kentte oluşan baskılar var olan yeşil alanların fonksiyonlarını azaltmış ve zamanla yapılaşmaya maruz kalmışlardır. Ekonomideki yavaşlama ve rant istemleri ile mal sahipleri yeşil alanları imara açmışlar ve kentlerdeki yeşil alanlar imar kanunundaki zorunlu kullanım alanlarına dönüşmüşlerdir. Oysaki önceki çalışmalar değerlendirildiğinde açık yeşil alan ve çevresindeki konut fiyatlarının doğrusal olarak arttığı belirtilmektedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde çalışmaya konu olan açık yeşil alanların ekonomik getirileri çalışmanın konusu olarak değerlendirilmiştir. Ancak kentsel açık yeşil ekonomik getirileri doğrudan ölçülememekte, ekonomik fayda dolaylı yöntemlerle ölçülebilmektedir. Değerlendirilen bu yöntemler Ödemeye Gönüllülük Düzeyi (ÖGD) veya kullanıcıların taleplerine yönelik benimsenen yaklaşımlardır.

Sürdürülebilir kalkınma kavramı Brutland Raporu ile dünya gündeminde yerini almış ve günümüze kadar ulaşmıştır. Ekonomik düzenin çevreye ve ekolojiye olan olumsuz etkileri ile ekosistem düzeni bozulmuş, küresel sistem etkilenecek düzeye gelmiştir. Bu anlamda doğal kaynakların ekonomik açıdan işlevlerinin yerine getirilmesi ve bütün sektörlerde payının doğru olarak belirlenebilmesine yönelik çalışmaları önem kazanmıştır (Başar, 2007). Ekonomik açıdan kentsel açık alanların imar yapılarının getirdiği ortak kullanım olanağı ve mekân olarak algılanabilirliği, bu durumun faydalarının doğrudan ifade edilmesini olanaksız kılmaktadır (Alkay ve Ocakçı, 2003). Bu açıdan doğal ve kültürel

kaynaklar olarak parasal değeri bulunmayan varlık olarak ifade edilen bu alanların ekonomik değerinin tahmin edilmesinin önemi artmaktadır (Pak ve ark., 2004).

Son 30 yıldır özellikle sosyo kültürel alanlar ve rekreasyon işlevinin bulunduğu açık yeşil alanların ekonomik açıdan parasal değerini belirlemeye yönelik yöntemler geliştirilmiştir (Ortaçesme ve ark., 1999; Eraslan, 2008). Bu yöntemler doğrudan ve dolaylı olarak gruplandırılmaktadır. Doğrudan yöntemler ‘Koşullu Değerlendirme Yöntemi’ olarak nitelendirilen karşılıklı görüşme ve anketlerle kullanıcıların istek ve tercihlerine yönelik oluşturulan yöntemlerdir. Dolaylı yöntemlerden en yaygın kullanılanı ise ‘Seyahat Maliyeti Yöntemi ve Hedonik Fiyatlandırma Yöntemi’dir. Bu yöntem ise ekonomik açıdan çevre farklılıklarının ortaya konduğu değeri belirlemeye yöneliktir (Ortaçesme ve ark., 1999; Talay ve ark. 2010). Daha çok rekreasyonel faaliyetlerin kullanım değerini hesaplamaya yönelik kullanıcının açık mekân alanlarına ulaşmak amacıyla yapmış olduğu harcama ve ödemeye razı olduğu bedeli konu alan fonksiyon oluşturmaya dayalı olarak kullanılmaktadır (Tsidel, 1991; İamtrakul, 2005).

1.2. Çalışmanın Amaç ve Kapsamı

Tez çalışmasının amacı; araştırma alanı olarak seçilen 100. Yıl Park’ının rekreasyon amacıyla kullanım durumunu ortaya koymak ve ekonomik değerini belirlemektir. Bu amaçla çalışma kapsamında 2019-2020 yılları arasında yerinde gözlem ve anket yöntemi uygulanarak kullanıcıya ait veriler elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda çevresel maliyetlerin de dâhil edildiği fayda-masraf analiz yöntemlerine ışık tutacak sonuçlar ortaya konulmuştur.

Bu çalışmada Trabzon kentinin mevcut kentsel açık yeşil alanı olan 100.Yıl Parkı’nın ekonomik değeri “seyahat-maliyet yöntemi” ile belirlenmiştir. Yapılan varsayımlar ve kentli kullanıcıları ile gerçekleştirilen yüz yüze anket yöntemi konu üzerindeki yaklaşımlar belirlenmiştir. Seyahat maliyet yöntemi için çeşitli istatistikler yapılmıştır. Çalışma alanını kullanan 468 kişi ile yapılan anketler doğrultusunda kullanıcı demografik özellikleri belirlenmiştir. Çalışmada 100. Yıl Parkı’nın mevcut potansiyel özelliklerinin belirlenmesi ve kullanılması planlanan yöntem yaklaşımı belirlenmiştir. Bu amaçla nicel araştırmalar ve SPSS yazılım programı ile en uygun sistemin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

1.3. Çalışmanın Önemi

Özellikle son yıllarda doğal kaynaklara olan talebin artması ve kaynakların yanlış kullanılması sonucunda insanlar kentsel alanları verimli kullanamamaktadır. İnsanların dinlenme ve boş zamanlarını etkin bir şekilde geçirmelerini amaçlayan rekreasyon olgusu; nüfusun artması ve kullanıcı ihtiyaçlarının değişmesi sonucunda artmaya başlamıştır. Bu anlamda kentsel açık alanlarda yeşil alan miktarı, kentleşme oranının artması ile azalmaya başlamakta ve her anlamda kentlerin değerini yitirmesine neden olmaktadır. Bu amaçla kentsel açık alanların ekonomik değerinin tahmin edilmesi gerekmektedir.

Kentlerdeki rekreasyonel alanlar, sanayileşme ile birlikte doğa-kent kullanım ilişkisine zarar vermektedir. Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Komisyonu'na göre kentsel alanlarda kent kullanıcısının bilincini arttırmaya yönelik açık yeşil alanlara olan talebin yoğunlaştığı ortaya koyulmuştur (Atıl ve ark., 2005). Kent kullanıcıları doğa ile kopma endişesi kaygısında dinlenme, eğlenme amaçlı rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kent içerisinde ulaşım mesafesinde açık alanlara yönelmişlerdir. Çünkü kentsel açık yeşil alanlar kentliye farklı rekreatif olanağı sunarken aynı zamanda yerli ve yabancı turistler için ticari açıdan ekonomik getirisi olan alanlardır. Bu kapsamda değerlendirildiğinde açık yeşil alanların doğrudan bir ekonomik getirisi yoktur. Ancak Tiebout (1956)'nın da belirttiği üzere kamusal alanların belirli sınırlar dâhilinde mekânsal dağılımları heterojen yapıdadır. Bu durumu açıklayan Tiebout "bireyler kendileri için en uygun mekânı seçerler" hipotezini öne sürmüş ve uygulamaya koymuştur. Benzer şekilde aslında ormanların ve korunan alanların ölçülebilir ekonomik bir getirisi olsa da kentsel açık yeşil alanlardan parkların özellikle bu anlamda bir getirisini ortaya koymak oldukça zordur. Bireylerin kendileri için seçtikleri en uygun mekânlar aslında ekonomik açıdan da mekânın değerini arttıran alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmada ise Trabzon kentinde kent park olma niteliği bulunan 100. Yıl Park'ının rekreasyon amacıyla kullanım durumunu ortaya koyulmuştur. Daha sonra ise yapılan anket ve gözlemler sonucunda alanın ekonomik değeri Seyahat Maliyet Yöntemi ile saptanmıştır. Benzer çalışmalar önceden birçok alanda yapılmış olsa da açık yeşil alan olma niteliği bulunun kent parklarına ait çalışmalar yoktur. Bu kapsamda değerlendirildiğinde çalışmanın değeri de ortaya çıkmaktadır. Yapılmış çalışmalar daha çok giriş ücreti ve koruma değeri bulunan Milli parklarda ve mülkiyet alanlarında gerçekleştirilmiştir. Bundan sonraki çalışmalarda kentsel açık alanlarının değeri sürdürülebilir kullanımlar açısından belirlenerek

korunması ve kültürel doğal elemanların geleceği aktarılması ve çalışmanın benzer çalışmalar için altlık oluşturması amaçlanmıştır.

1.4. Kent Kavramı

Kent, üretimin tarımsal olarak yapılmadığı, yapılan tüm üretim faaliyetlerinin denetlenmesi ile birlikte dağıtımının eşgüdümsel bir şekilde gerçekleştirildiği ve teknolojinin getirdiği çalışmalar neticesinde doluluk, ayrışıklık, büyüklük ve entegrasyon düzeylerine ulaşmış bir yerleşme türüdür (Tekeli, 2011). Kent kavramının tanımına ilişkin birçok kaynakta farklı tanımlar yer almaktadır. Göney (1984) çalışmasında kenti, büyük bir nüfus oranına sahip olan endüstri, ticaret ve hizmet sektöründe yoğun ilgi gören yerleşmeler olarak tanımlamıştır. Yerleşmelerde insan aktiviteleri gerçekleşerek belirli faktörlerde insan ilişkilerini gerçekleştirdiği farklı yapı ve karakterdeki organizasyonlardır (Zucker, 1959; Gür, 1996).

Keleş (2006) ise kentleşmenin önemli olduğunu belirterek ekonominin ve sanayi süreçlerinin gelişmesine paralel bir şekilde kentlerin sayıca fazlalaşması ve aynı zamanda büyümesi sonucunda toplumsal yapıda ihtisas, görev ve faaliyetlerin iş bölümü esasına dayanılarak yapıldığını belirtmiştir. Ayrıca sosyal ve çevresel ilişkilerde değişikliklerin olduğu nüfusun yoğunlaştığı bir süreç olarak tanımlamaktadır (Turut ve Özgür, 2018). Ayrıca kenti, bir başka şekilde ele alacak olunursa, belli bir nüfus oranının üzerinde yoğunluğuna sahip, gelişmiş çevre altyapısı olan, teknolojik gelişmelerle desteklenen, bünyesinde toplumsal farklılıkları barındıran ve bunları hoşgörü ile karşılayan, süreklilik özelliği gösteren bir yerleşme olarak tanımlanabilir (Wirth, 1938). Tüm kent tanımlamalarında geçen teknolojik gelişmelerin olması ve hizmet sektörünün artırılmasının yanı sıra, bütüncülük anlayışı içerisinde olup, sürekli medeniyet çerçevesi altında gelişim göstermesi gerektiği ve dışa bağlılaşmanın azaldığı yoğun nüfusa sahip bir yaşam alanı olduğu da unutulmamalıdır (Karakaş, 2001).

Kentler, insanların bir araya gelerek sosyal etkileşimleri kurdukları, ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan farklı sınıfların bir araya gelmesiyle birbirine benzemeyen ve çeşitli karakteristik özelliklere sahip insanların oluşturduğu bir buluşma alanı görevi üstlenen mekanlardır (Erdönmez ve Akı, 2005). Kentlerin fiziki yapısını barındırdığı bireylerin sosyal, kültürel, ekonomik özellikleri ve birbirleri arasında kurmuş olduğu bağlar meydana getirmektedir. Bu sebeple kent içerisindeki mekanlar zaman içerisinde bir anlam ve özellik

kazanarak çeşitli işlevlere (ulaşım alanları, yerleşim alanları, buluşma alanları, endüstri alanları, doğal alanlar, vb.) göre sınıflandırılırlar (Gül ve Küçük, 2001). Kentler, bireylerin kendileri arasında ve yakın çevresi ile etkileşim kurmasını sağlayan, bireylere yeni kazanımlar sunarak ve düşünce yapısını şekillendirerek kendi yaşam şartlarını mekan, çevre ve toplum üçlemesi üzerinden oluşturmalarına imkan veren sosyokültürel ve davranışsal mekanlardır (Güler ve ark., 2016). Ayrıca kentlerin en önemli görevi ise, kente bir anlam kazandırarak değer katacak ve kenti farklılaştıracak bir kent kimliği ve kültürünün oluşmasında büyük rol üstlenmesidir. Her kent sahip olduğu bireyler, ait olduğu doğa ve yapısı açısından farklı özelliklere sahip karakterdedir. Bir kenti başka bir kentten ayırarak onu farklı ve özel kılan, özgünlük katan her ne durum var ise bunu oluşturan unsurların hepsi kentin kimliğini meydana getirmektedir (Oğurlu, 2014).

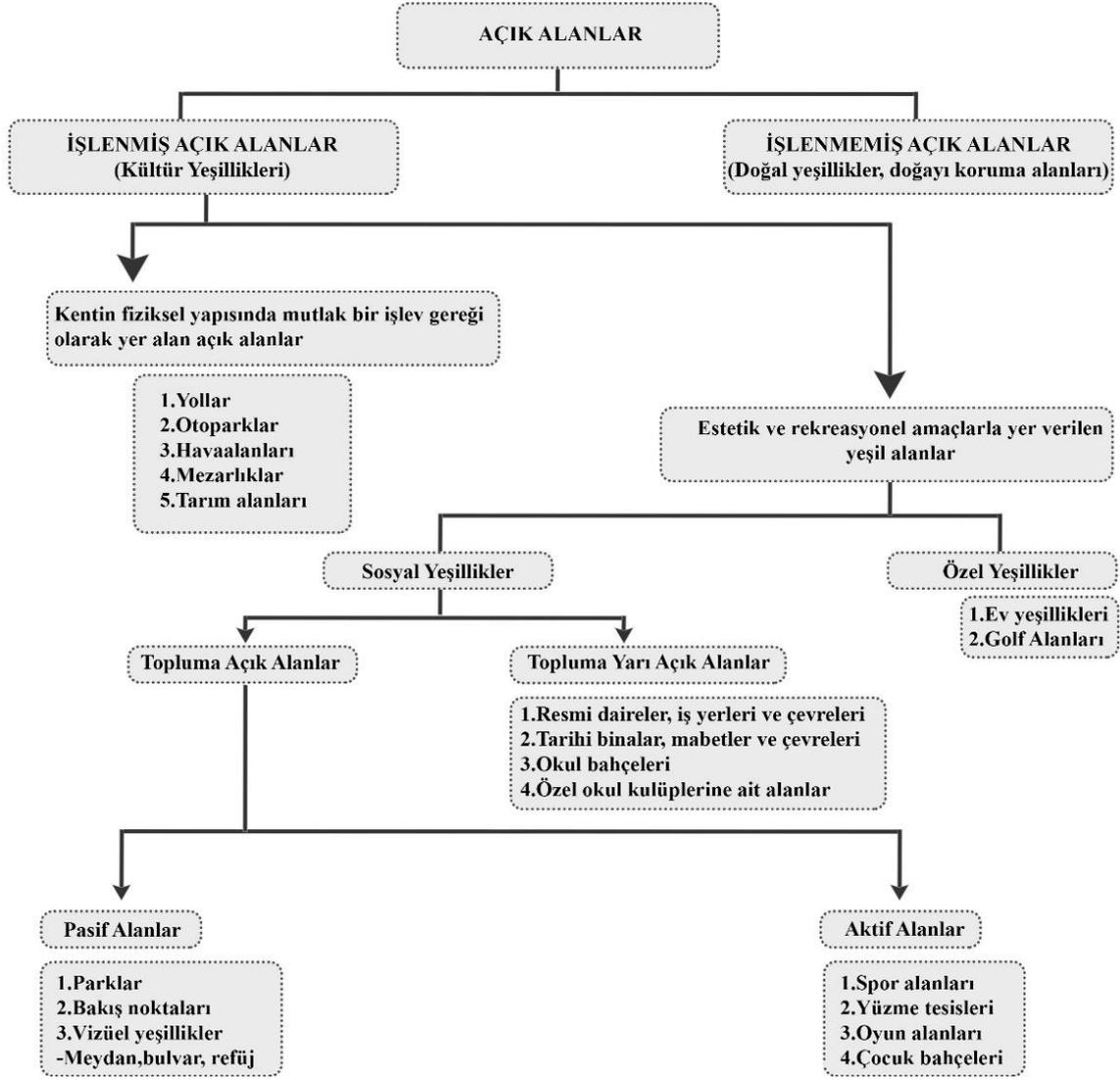
Yüzyıllardır kent olgusunu anlama, tanımlama ve çözümleme çalışmaları sosyoloji, mimari, tarihi ve daha birçok farklı disiplin grubu tarafından ele alınan ortak bir konu olmuştur. Bunun başlıca sebebi kentin tarih çağları içerisinde, sosyal ve kültürel hayatın üzerinde çok önemli bir yer tutmasıdır (Karakaş, 2001). Bu bağlamda kentlerin, insan yaşantısı üzerinde ciddi bir etkisi bulunmaktadır. Kent oluşum sürecinde de önemli bir rol üstlenen kamusal alanlar, bireylerin yaşantısını dış mekan ve bu mekanlar içerisinde sunulan sosyal, fiziksel ve kültürel etkinlikler ve etkileşimler ile devam ettirmesine imkan verir. Bu alanlar bireylerin bir şekilde bütünleşmesi ve etkileşim içerisine girmesine olanak veren mekanlar olarak meydana gelmektedir (Erdönmez ve Akı, 2005).

Kentsel alanlarda ortak kullanım alanları ise kamusal alan kavramı ile nitelendirilir. Kamusal alanlar içerisinde sosyal, kültürel, spor, eğitim amaçlarıyla bulunan bireyler, bu mekanlarda karşılıklı etkileşimde bulunurlar (Tibbalds, 1992; Coşkun, 2003). Gehl (2001)'e göre ortak kullanım amacıyla insanların gerçekleştirdikleri aktiviteler tercihe bağlı, sosyal ve zorunlu yani temel ihtiyaçlardan oluşmaktadır. Kentin içerisindeki kamusal ve açık yeşil alanlar gelişmiş ülkelerde de kentin yaşam kalitesini arttıran ve çağdaşlık adına bir ölçüt kabul edilen mekânlar olup insan-çevre arasındaki ilişkide köprü vazifesi gören kent içinde önemli bir yere sahip olan alanlar olarak bilinmektedir (Gül ve Küçük, 2001).

Kentsel açık yeşil alanlar insanların yaşam kalitesini olumlu yönde etkileyen başarılı mekânlardır. Başarılı mekân olabilme kriterleri ise insan ihtiyaçlarını mekân algısı içerisinde sürdürülebilir olarak karşılamaya dayanmaktadır. (Erkut, 1994; Öztürk, 2004).

1.4.1. Kentsel Açık Yeşil Alanlar

Açık ve yeşil alan kavramları bütünlük içinde kullanılsa da anlam olarak birbirlerinden ayrılmaktadır. Açık alan kavramı, bulunduğu yüzey çevresinde herhangi bir mimari yapı ve unsurunun var olmadığı, bireylere rekreasyonel faaliyetlerin yapılması için uygun imkanı sunan alanlar olarak bilinirken; yeşil alan kavramı ise bu açık alanların bitkisel elemanlar ile bütünleşerek bir kompozisyon oluşturulması sonucu ortaya çıkan alanlar olarak bilinmektedir (Gül ve Küçük, 2001). Açık ve yeşil alanlar üzerine yapılan tanımlamalar ve gruplandırmalar, anlam ve fonksiyonlarına göre farklılık gösterse de genel olarak meydan, yol ve refüjler, kent ve mahalle parkları, botanik ve hayvanat bahçeleri, spor alanları gibi sahaları kapsayan alanlar olarak kabul edilmektedir (Özyavuz ve Karakaya, 2016). Tüm bunlar neticesinde bu kavramı daha detaylı şekilde işleyen Şahin (2008) kentsel açık yeşil alanların sınıflandırılmasını Şekil.1’de görüldüğü gibi ele almıştır. Şekle göre açık alanlar işlenmiş ve işlenmemiş açık alanlar olarak ikiye ayrılmaktadır. İşlenmiş açık alanlar kentin fiziksel yapısında mutlak bir işlev gereği olarak yer alan açık alanlar olarak; yollar, otoparklar, havaalanları, mezarlıklar ve tarım alanları şeklinde gruplandırılmıştır. Estetik ve rekreasyonel amaçlara yer veren yeşil alanlar ise sosyal ve özel olarak ikiye ayrılmıştır.

Şekil 1. Kentsel açık alan kavramı (Şahin, 2008).

3194 Sayılı İmar Kanunu neticesinde kentsel açık yeşil alanların, aktif ve diğer (pasif) yeşil alanlar adı altında iki gruba ayrılmış biçimde tanımlaması yapılmıştır. Aktif yeşil alanlar; kentin içerisinde bulundurduğu alanlardan bireylerin doğrudan etkileşim içerisinde tasarlanmış alanlar olarak belirtilmektedir. Pasif yeşil alanlar ise; bireylerin doğrudan veya dolaylı bir şekilde etkileşim kurduğu ancak aktif yeşil alan özelliklerini taşımayan alanlar olarak tanımlanması yapılmaktadır (Koç, 2019). Bu tanımlamadan da anlaşılacağı üzere, aktif yeşil alanlar kentte yaşayan tüm bireyler tarafından kullanıma açık ve insan eliyle oluşturulmuş alanlardır. Ayrıca cadde ve sokakları birbirine bağlama özelliği de bulunan kentte tampon görevi görebilen alanlar olarak tanımlanmaktadır. Pasif ya da aktif yeşil alanlar ise, kent içerisinde kendiliğinden oluşmuş olan ve bulunduğu ortama estetik bir değer

katan, yapı kitleleri ile çevre arasındaki doluluk-boşluk oranını dengeleyen alanlar olarak tanımlanmaktadır. Aktif yeşil alanlar için kent ve mahalle parkları gibi, pasif yeşil alanlar ise orman ve koruluklar, mezarlıklar ve fuar alanları örnek olarak verilebilir. Sonuç olarak kent içerisinde bulunan açık yeşil alanlar kimi zaman belirli kararlar sonucu tasarım ile oluşturulsa da kimi zaman da plansız bir durum neticesinde kendi kendini meydana getirmektedir.

Kentsel açık yeşil alanlar, doğru ve akılcı bir yaklaşım ile planlanarak, fonksiyonel açıdan bireyin ihtiyaçlarını karşılayan, içerisinde bulundurduğu çeşitli yapı ve bitki kompozisyonları ile bireylerde oluşan fiziksel ve ruhsal boşluğun kapanmasında yardımcı olan alanlardır (Çorbacı ve ark.,2020). Ayrıca kentsel açık yeşil alanlar; insanların bir arada bulunabilmesini sağlayan, birey ve toplum ilişkisini güçlendiren, çeşitli rekreasyonel faaliyetler içerisinde bulunabilecekleri ortamlar sunan, sosyal ve kültürel çeşitliliğin yüksek oranda görüldüğü, kente kent kimliğini oluşturma yetisi kazandıran alanlar olarak tanımlanmaktadır (Özdemir, 2009). Bu tanımlamaya ek olarak, bir kente kimlik kazandıran ve karakterini oluşturan en önemli unsurların mimari yapılar, kentsel açık yeşil alanlar ve bu unsurların birbirleri ile oluşturdukları bütünlük ve etkileşimin olması da eklenebilir (Gül ve Küçük, 2001).

Bireylerdeki kente yönelme ve kentte yaşama istekliliğinin daha da artıyor olması beraberinde hızlı, dağınık ve çarpık bir kentleşme ortaya çıkarmaktadır bu durum da giderek kent içerisindeki açık yeşil alan varlığının hem büyüklüklerinin hem de sahip oldukları özelliklerinin zamanla yitirilmesine sebebiyet vermektedir (Akşit ve ark.,2020). Açık yeşil alanların hızlı kentleşmenin de beraberinde getirdiği olumsuz hayat şartlarının iyileştirmesi, bireyler üzerindeki fiziksel ve psikolojik açıdan pozitif etkileri gibi ekolojik ve sosyal açıdan etkileri bulunmaktadır. Tüm bu olumlu yanların yanı sıra aynı zamanda bu alanların ekonomik değeri olan mekânlar oluşturduğu da yadsınamaz bir gerçektir. Oluşturulan bu mekânlar belirli bir aralık içerisinde hizmet sunmayı amaçlar. Hizmet aralığı çeşitli özellikleri açısından alanın genişliği, donanımı, alana ulaşım, işlev ve bulunduğu konum neticesinde değişkenlik göstermektedir (Emür, 2007).

Tüm bunlar sonucunda kente nitel ve nicel açıdan sunmuş olduğu kazanımlar kentsel açık yeşil alanların toplum hayatında ne kadar önemi ve toplumun yeşil alana ne kadar ihtiyaçlı olduğunu vurgulamaktadır. Ülkemizde kişi başına düşen yeşil alan miktarının da en son olarak kabul edildiği 23804 sayılı “İmar Planı Yapılması ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik” ile alınan kararlar

sonucunda 10 m² kriter olarak kabul edilmiştir. Bu ölçütün belirlenmesi kentin nüfus yoğunluğu, bulunduğu coğrafik konumu, yeşil alan kullanım alışkanlıkları ve bireylerin sosyo-ekonomik düzeyleri ile belirlenmektedir (Aksoy, 2014).

“Word Cities Culture Forum”, hazırladığı son raporda belirlenen büyük kentlerin kamusal açık yeşil alanlarının yüzölçümüne olan oranını sunmaktadır. Bu raporda alınan verilerin yılları şehirden şehre değişim göstermektedir. Oluşturulan yüzde değerler, kamusal alanların içerisinde park ve bahçeleri kapsayan yeşil alanlarını belirtmektedir. Dünya’daki yeşil alan dağılımını baktığımızda Tablo 1’de görüldüğü üzere Oslo (%68) yeşil alan miktarı bakımından birinci sırada yer almaktadır. Takiben Sidney %46, Viyana %45, Helsinki %40 ve en sonda ise %10 olması gereken yeşil alan miktarı İstanbul’da %2.2’dir.

Tablo 1. Dünya üzerindeki bazı şehirlerin kamusal yeşil alan yüzdeleri (URL, 1)

Şehir	Kamusal Yeşil Alan Yüzdeleri
Oslo	%68
Sydney	%46
Viyana	%45
Helsinki	%40
Roma	%38,9
Los Angeles	%34,7
Londra	%33
New York	%27
Brüksel	%18,8
Moskova	%18
Amsterdam	%13
San Francisco	%13
Paris	%9,5
Buenos Aires	%8,9
İstanbul	%2,2

1.4.2. Kentsel Açık Yeşil Alanların Sınıflandırılması

Kent içi açık yeşil alanların ziyaretçiler tarafından kullanım durumu sınıflandırılmak istendiğinde üç başlık altında özetlenebilir. Bunlar Tablo 2’de görüldüğü üzere Kamusal (genel), yarı özel ve özel alanlar olarak belirlenmiştir (Gül ve Küçük, 2001).

Pamay (1978) açık yeşil alanları su bulunan mekanlar ve sahiller, koruluk alanlar, ormanlık alanlar, parklar ve bahçeler, çocuk oyun ve spor alanları, özel kullanıma dayalı bahçeler (botanik bahçeleri, arberatum, hayvanat bahçeleri gibi) ve yeşil kuşak ağlar olmak üzere sınıflandırmıştır. Yıldızcı (1982)’ya göre kent içerisinde bulunan açık yeşil alanların buldukları birime göre komşuluk ünitesi içerisinde sınıflandırmanın mümkün olduğunu belirtmiştir (Daloğlu, 2017).

Tablo 2. Kentsel açık yeşil alanların sınıflandırılması (Gül ve Küçük, 2001).

KAMUSAL(GENEL) AÇIK-YEŞİL ALANLAR	YARI ÖZEL AÇIK-YEŞİL ALANLAR	ÖZEL AÇIK-YEŞİL ALANLAR
Toplumun var olan tüm rekreasyonel ihtiyaçlarını gerçekleştirdiği genel alanlardır.	Yalnızca toplumdaki belirli kesimin (kurum çalışanları ve aileleri) tarafından yararlanılan yarı özel açık alanlardır.	Tamamen kişiye özel olarak, sahibi ve izin verildiği kişiler tarafından kullanımı olan alanlardır.
Şehir parkları, mahalle parkları, kente ait olan tüm açık alanlar (orman, mesire sahaları, hayvanat bahçeleri, botanik bahçeleri, spor sahaları, mezarlıklar)	Kamu kurum ve kuruluş bahçeleri, okul bahçeleri, askeriye ait olan bahçeler	Kişiye özel toplu ya da müstakil konut, saha, bahçe

Tablo 2 incelendiğinde kamusal açık yeşil alanlar daha çok insanların genel olarak rekreasyonel ihtiyaçlarını karşıladığı kent mahalle veya fuar, sergi alanı ve botanik parkı gibi alanlardır. Yarı özel-açık yeşil alanlar ise insanların sadece kurum ve kuruluşların yani belirli bir kesimin kullandığı okul bahçesi, kamu kurum ve kuruluşların bahçeleridir. Özel açık yeşil alanlar sadece özel mülkiyeti olanlar tarafından kullanılan konu veya toplu konut

bahçeleridir. Richter (1981)'e göre ise kentsel açık yeşil alan sınıflandırması alan büyüklüğü, alan kullanımındaki amaç, sunmuş olduğu rekreasyonel etkinlik, hizmet sunduğu yaş skalası vb. nitelikleri göz önünde bulundurarak bir başka şekilde gruplandırmıştır (Koç, 2019).

1.4.3. Kentsel Açık Yeşil Alanların Önemi ve İşlevleri

Eski dönemlerde padişahlar, kudretini ve zenginliğini göstermek amacıyla hüküm sürdüğü toprakları yeşil alanlarla gösterişli hale getirmişler ve aynı zamanda bu açık yeşil alanları dini törenlerde de kullanmışlardır (Öztürk ve Yazgan, 2004). Geçen yüzyıllar boyunca sürekli değişim gösteren ihtiyaçlar ve ekolojik, sosyolojik ve planlama bazında alınan kararlar doğrultusunda kentsel açık yeşil alanlar giderek toplum üzerinde daha da büyük bir öneme sahip olmuş ve birçok farklı işlev kazanmıştır. Kentsel açık ve yeşil alanların işlevlerini ekonomik, ekolojik, sosyolojik ve planlama başlıkları altında gruplandırmak mümkündür (Tablo 3).

Tablo 3. Kentsel açık yeşil alanların işlevleri

KENTSEL AÇIK YEŞİL ALANLARIN İŞLEVLERİ	
EKONOMİK	1.Enerji tasarrufu sağlama 2.Turizm ve iş imkanı sağlama 3.Hedonik (mülk) değeri
EKOLOJİK	1.Oksijen üretimi 2.Kirli havanın filtre edilmesi ve temiz hava temini 3.Serinlik ve sıcaklık etkisi 4.Nispi hava nemi üzerine etkisi 5.Atmosferdeki karbonun tutumu ve sera gazı etkisinin azaltılması 6.Erozyonu önleme ve su dengesini sağlama: 7.Ekolojik restorasyon ve biyolojik çeşitliliği koruma 8.Gürültünün azaltılması/ absorpsiyonu
SOSYAL	1.Eğitim ve kültürel faaliyetlere imkân sağlama 2.Suç oranını azaltma 3.Rekreasyonel faaliyetlere imkân sağlama 4.Toplumsal gelişmeye katkıda bulunma 5.Kamu sağlığı koruma
PLANLAMA	1.Dolaşım-erişim işlevi 2.Alan koruma işlevi 3. Ölçek işlevi 4. Estetik işlevleri 5.Değişik kentsel kullanımlar arası tampon görevi 6. Tarihi koruma 7.Mimari etkileri

Ekonomik işlevleri hususunda kentsel açık yeşil alanlar; toplumdaki bireylere iş imkanı temin eder, bitki üretim ve pazarlama gibi ticari sektörlerle canlılık kazandırarak kentin verimliliğini artırır ve kent gelişimine katkı sağlar (Gül ve Küçük, 2001). Bu alanlar dış mekan gereksinim ihtiyacını azaltıp, sürekli kullanılmasına özendirir. Bu sayede kentsel alanların daha çok bilinmesine ve daha çok bireyin gelmesine sebebiyet vererek turizm açısından de değer kazandırmaktadır. Tüm bu durumlar sonucunda alan üzerindeki işletmeler gelişimini daha hızlı sağlayarak büyümekte ve iş gücünün üretken bir halde artış sağlamasına yardımcı olmaktadır. Açık yeşil alanlar ayrıca bünyesinde barındırdığı yeşil doku sayesinde enerji tasarrufu sağlamaktadır. Aynı zamanda çevresinde bulunan yapıların duvar yüzeylerindeki sıcaklığın soğuk aylarda düşmesini önlediğinden iç ortamdaki ısı kaybını ciddi bir oranda engellemektedir (Önder ve Polat, 2012).

Tüm bunlara ek olarak açık yeşil alanların kendisine yakın olan konutların hedonik (mülk) değerini arttırması yönünde etkisi de yadsınamaz bir boyutta gözlemlenmektedir. Kentlerin gelişmesinde olumlu ve büyük etkisi olan bu alanlar iyi bir planlama ve yönetim ile birlikte alanın kent içi ekonomik yaşantısına ivme kazandırmaktadırlar (Özdemir, 2013). Şekil 2, Şekil 3 ve Şekil 4’de bu şekildeki kentsel açık yeşil alanlara ait örnekler verilmiştir.

Şekil 2. Kentsel açık yeşil alanlardan örnekler (URL, 2; URL, 3)

Ekolojik işlevleri hususunda kentsel açık yeşil alanlar; ortamdaki gürültüyü azaltarak uzaklaşmasına ve aynı zamanda görsel doygunluğu azaltan unsurların gizlenmesine yardımcı olur. Kent içindeki oluşan kirli havanın temizlenmesinde ve temiz hava sirkülasyonunun sağlanmasında, oksijen miktarında artış gözlemlenmesinde büyük rol oynar (Gül ve Küçük, 2001). Ayrıca kent mikro-klimasının düzenlenmesi, su ve hava kalitesinin iyileştirilmesi, karbondioksit ve sera gazı etkisinin azaltılmasında üstün bir role sahiptir. Kent ve doğanın uyumlu bir birliktelik oluşturulmasına yardımcı olan bu alanlar, insan dışında var olan canlı biyolojik zenginliklerin, bitki ve hayvanlar, uygun koşulları sağlayarak büyüme ortamlarının gözlemlendiği alanlar olarak da hizmet vermektedir. Çeşitli canlı türlerine korunma ortamı sunar ve yaban hayatının sürekliliği için bünyesinde habitatlar oluşturur (Yorulmaz, 2006).

Şekil 3. Kentsel açık yeşil alanların ekolojik işlevleri (URL, 4; URL, 5)

Sosyal işlevleri hususunda kentsel açık yeşil alanlar; bireyler üzerinde oluşan sıkıntı ve stresi sunmuş olduğu aktif ve/veya pasif rekreasyonel imkanlar sayesinde uzaklaştırılmasına yardımcı olur. Aynı zamanda alan içerisindeki bitki kompozisyonlarının renk, doku, koku vb. gibi sahip olduğu nitelikleri insan psikolojisi üzerinde pozitif yönde iyileştirmeye katkı da bulunur. Bireylere çevre sevgisini aşilayarak daha bilinçli bireyler olunmasını sağlar (Gül ve Küçük, 2001).

Açık yeşil alanlar, bireylerin yalnızlıklarına son vererek yeni bireyler ile etkileşim kurmasında, sosyalleşmesinde ve kişinin kendisine duymuş olduğu özgüvenin artışında önemli bir rol oynar. Açık yeşil alanlar kent içinde bir solunum organı vazifesinde görülerek; bireyleri hem fiziksel hem de psikolojik açıdan sağlıklı yönde iyileştirme amacıyla rekreatif ve sportif imkânlar sunmaktadır (Özyavuz, 2016). Sunmuş oldukları kültürel ve sanatsal etkinlikler sayesinde bireylerin rahatlamasına, deşarj olmasına, yenilenmesine ve canlanmasına yardımcı olur. Çeşitli faaliyetlere ev sahipliği yapması, bireylerin dilediklerinde yeşil alanlara rahat ulaşabiliyor olması kent içindeki suç oranında azalmalara sebebiyet vererek toplumsal gelişmeyi yükseltmektedir (Önder ve Polat, 2012).

Açık yeşil alanlar, toplumsal gelişmeye katkıda bulunduğu gibi toplum içi etkileşimi güçlendirir. Her yaştan bireyin bir araya gelmesini sağlayarak sosyalleşmeye yardımcı olur, bireyler arası sınıf ayrımını ortadan kaldırır, toplumun kamu sağlığına katkıda bulunarak kentlerin daha yaşanılabilir, daha sağlıklı ve daha kaliteli ortam olmalarını sağlar (Yorulmaz, 2006).

Şekil 4. Kentsel açık yeşil alanların rekreasyon boyutu (URL, 6; URL,7)

Planlama işlevleri hususunda kentsel açık yeşil alanlar; kullanılan bitki kompozisyonları ile birlikte araç ve/veya yaya trafiğinin yönlendirilmesi ve alan içerisinde dolaşım ve erişimin sağlanmasına yardımcı olur. Aynı zamanda sınırları içerisinde var olan donatı ve bitkisel materyallerin renk, doku, biçim, ölçü vb. nitelikleri sayesinde kente bir ölçek kazandırarak, yapılar arasında kalmış kaba ve sert görünümünü azaltmasına ve estetik değere sahip olmasına katkıda bulunur (Gül ve Küçük, 2001).

Kent içerisinde konut yapıları ile ticari alanlar arasında bağlantı sağlaması ve aynı zamanda tampon bölge olma görevi üstlenmesi kentsel açık yeşil alanların büyük bir işleve sahip olduğunun göstergesidir. Bu sebeplerden ötürü de bu alanların korunması, sürdürülmesi adına bitkisel ürünlerin çeşitlendirilmesi ve bakımı, motorlu olmayan taşıtların özendirilmesi gibi önlemler alınmaktadır.

1.4.3.1. Kentsel Açık Yeşil Alanların Ekonomik İşlevleri

Bir kentin mevcut konumu, içerisinde barındırdığı açık yeşil alan varlığı ve bu alanların kent ile bütünlük içerisinde oluyor olması, kentin mimari eserlerinin kent ile olan uyumu gibi birçok etken kentin karakterini ve kalitesini ortaya koyan unsurlar olarak kabul görülmektedir. Kentin kalitesini iyileştirmede oldukça büyük bir rol oynayan kentsel açık alanlar, kentin ve kentlinin yaşamı içerisinde önemli bir yere sahip olması inkâr edilemeyecek bir gerçektir. Bu kentsel açık yeşil alanlar, bireylerin doğa ile aralarında olan ilişkiyi iyileştirme, sert yumuşak zemin dengesini koruma, kentlinin ruhsal ve fiziksel sağlığında ciddi gelişimler göstererek çeşitli ihtiyaçlarını karşılamaktadır (Gökalp ve Yazgan, 2013).

Doğru planlanma ile yalnızca mekânsal olarak kente bir bütünlük katmasının yanı sıra zamansal olarak da sürekliliği sağlamasıyla birden çok amaca hizmet sağlar ve bu özelliği ile kullanıcıların beklentilerini karşılmasına yardımcı olarak kendisinden beklenen görevleri yerine getirebilmektedir (Kurtaslan ve Yazgan, 2005).

Kentsel açık yeşil alanlar toplumun her bir bireyinin yaş, cinsiyet, ırk, sınıf ayrımı ve benzeri durumlar yönünden ayırt etmeksizin hitap edebiliyor olması; kullanıcılarının bir araya gelerek sosyalleşmesine olanak tanınmasına, fiziksel ve ruhsal sağlıklarının iyileştirilmesine tüm bunlarla birlikte hem kentsel hem de bireysel olarak ekonomik açıdan gelişmeler yaşanmasına destek vermektedir. Bu alanlar yalnızca bireyler üzerinde sosyal, fiziksel ve psikolojik yarar sağlamakla kalmayarak aynı zamanda kullanımı sağlanan alanın doğal unsur çeşitliliğini korunması, çevresinde bulunan binalara değer kazandırılması, yakın çevresinde belirli özellik kazanan sahalar arasında (sanayi, ticaret alanları vb.) tampon görevi üstlenmesi gibi işlevsel özelliği bulunmaktadır (Öztürk ve Yazgan, 2004). Tüm bunlar neticesinde bu alanların kenti ve kentliyi sağlıklı, ruhsal, görsel, çevresel, fiziksel, toplumsal, ekonomik ve ekolojik açıdan etkileyecek yadsınmayacak işlev ve faydaları bulunmaktadır.

Açık yeşil alanların içerisinde kütleli olarak bulunan su yüzeyleri ve yeşil alanlar, kentin doğa ile uyumunu güçlendiren, bir bütünlük oluşturan, kent olgusunun güçlenmesine fayda sağlayan, iyileştirici ve bütünleştirici görülen ve kente ekonomik açıdan da birçok özellik kazandıran sistemli bütünlükler olarak görülebilmektedir (Gökalp ve Yazgan, 2013). Bu kütleli olarak bulunan alanları kentsel açık yeşil alanlar içerisinde mavi ve yeşil alt yapı oluşumu olarak adlandırabilmek mümkündür. Bu alt yapının geliştirilmesi ile kentsel açık yeşil alanların kent ekonomisinde de oldukça değerli görülen gelişmeler yaşanmasına fayda sağladığı bariz bir şekilde ortadadır. Mavi yeşil alt yapı olarak belirlenen sistemler sayesinde örneğin su depolama alanları oluşturularak su ihtiyacını ciddi bir ölçüde azalmasına ve maliyette ciddi kazanımlar elde edilmesine vesile olmaktadır. Tüm bunların yanında bu alana yakın çevredeki bina, kurum ve kuruluşlar için enerji talebini karşılamada yardımcı olunması adına oluşturulabilecek sistemlere (güneş panelleri, yeşil çatı gibi) ev sahipliği yapabilecek elverişli ortam sunar. Açık yeşil alanlar su depolama alanları, enerji üretme alanları hatta gıda temin edebilmeye yardımcı olma ve daha birçok alana hizmet sunabilmesi yönüyle toplumun ve kentin ekonomik ve refah anlayışına olumlu katkılarda bulunmakta ve bunun yanı sıra aynı zamanda bulunduğu bölge ve kente yatırım yapılabilmesine birçok olanak tanımaktadır (Demircan ve ark., 2020).

Tüm bu yatırımlar neticesinde alan içerisindeki iş gücüne katkı sağlayarak iş veriminin artmasına, yeni iş imkanlarının ortaya çıkmasına bu durumların yanı sıra peyzaj amaçlı üretilen bitki sektörünün gelişimine, yakın çevredeki mülk ve toprak sahalarının değer kazanmasına sebebiyet vererek ciddi faydaları bulunmaktadır (Gül ve Küçük, 2001).

Kentsel açık yeşil alanların özellikle konut mülk değeri bakımından fiyatlarını etkilediğine dair birçok çalışma bulunmaktadır (Yılmaz ve ark., 2006). Luttk (2000) doğal kaynaklara bağlı çevresel etkilerinin özellikle orman ve göl varlığının çevre konut fiyatlarını %8-10 oranında arttırdığını belirtmiştir. ABD Davis’de yapılan çalışmada çevre kalitesini arttırmaya yönelik taşınmaz malların değeri yıllık olarak 1.2 milyon dolar maddi gelir sağladığı öne sürülmüştür (Maca, 2002). Colorado’da kent içinde bir mahallede açık yeşil alanlara yakın konutların maddi değerinin diğer konutlara oranla %32 oranında daha fazla olduğu gözlemlenmiştir (Sherer, 2003).

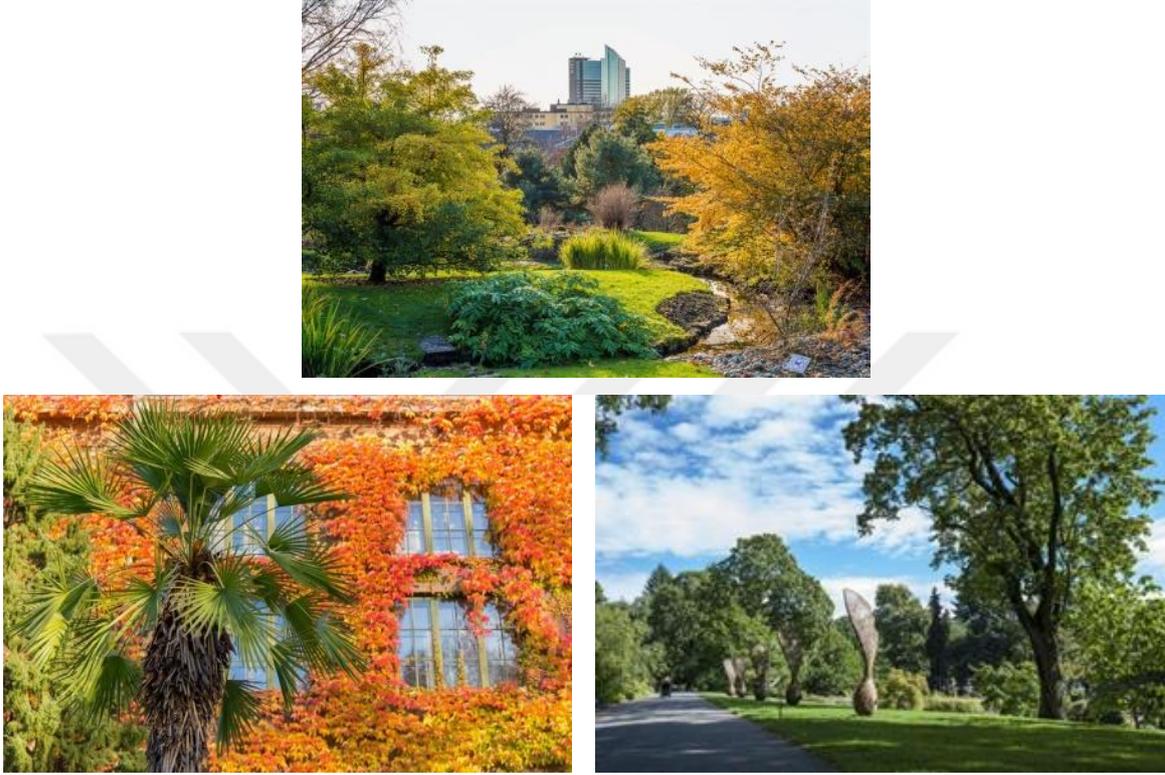
1.4.4. Dünya’den ve Türkiye’den Açık Yeşil Alan Uygulamaları

Kentlerin sağlıklı gelişimlerini sürdürebilmesi açısından kent içi parklarının önemi oldukça fazladır. Aktif ve pasif rekreasyonel etkinliklerin sağlandığı bu mekanlar sportif donanımlarla ve farklı kullanım alanlarına sahip tesislerle de işletilmektedir (Emur ve Onsekiz, 2007). Yanı sıra eğitim, rekreasyon ve toplum üçlüsünün tüm kullanıcılar da ayırt etmeksizin kullanıma açık olan kamusal alanlardır (Yuen, 1996).

Dünya’den ve Türkiye’den açık yeşil alan uygulamaları değerlendirildiğinde örneğin Oslo’daki Botanik Bahçesi (Şekil 5), bilim açısından açık hava ve doğa müzesi olma niteliği taşıırken aynı zamanda da içerisindeki kafe ve galeri gibi mekanlarla farklı rekreasyonel etkinliklere olanak tanımaktadır. Bu durum hem kentliye rekreatif etkinlikler olanağı tanıırken hem de ekonomik açıdan kent ekonomisine getiri sağlamaktadır. 1814’te kurulmuş olup ülkedeki en eski ve köklü botanik bahçesi özelliği taşımaktadır. Bu Botanik Bahçesi, Oslo Üniversitesi tarafından yönetilmekte olup Oslo’ya bağlı olan Tøyen’de bulunduğu bilinmektedir ve ayrıca bu alan “Doğal Tarih Müzesi” için ofis alanı olarak kullanılmaya devam edilmektedir. Alan oldukça geniş boyutlara sahip olup, yaklaşık olarak 1800 farklı bitki türünden oluşturulan bir arboretum (ağaç parkı) şeklinde tasarlanmıştır.

Botanik Bahçesi’nin sade ve şık bir tasarıma sahip olduğunun gözlemlenmesinin yanı sıra, fonksiyonel açıdan da oldukça işlevseldir. Bahçe bünyesinde bir adet Palmiye Evi, 1876’lı yıllardan kalma bir adet Victoria Evi, batı yakasında tüm yıl açık olan bir cafe, müze,

doğu yakasında geçici sergi/galeri sahaları ve seralar barındırmakta ve bu alanları ziyaretçilere günün belirli saatlerinde sunmaktadır. Aynı zamanda bu sunulan imkânlar ile kente belirli bir ekonomik getiri sunulmaktadır (URL, 8).

Şekil 5. Oslo botanik bahçesi (URL, 8)

Yine Oslo’da bulunan St. Hanshaugen Parkı, Oslo’nun en büyük lde alana sahip olan parkıdır. Bu park, 1840’lı yıllarda ‘ıplak bir kaya tepesi’ iken ‘yaz ortası tepesi’ adı altında anılmaya baŐlanarak ve Őenlik ateŐi için kullanılmaya açık hale gelerek kısa süre içerisinde oldukça revaç görmüŐtür. Bu ismin verilmesindeki ana sebep bu tepede Őehrin yaz ortası kutlamalarının yapılması olmuş ve ayrıca Oslo’nun en güzel manzaralarını görmeye ev sahipliği yapması ve yürüyüş ve çeşitli rekreasyon faaliyetlerine uygun ortam sunması burayı oldukça popüler bir tepe haline getirmiŐtir. Park bünyesinde yazlık bir açık hava kafesi, paddling (ayakları suda oynatma) havuzu ve yürüyüş alanları barındırmaktadır (URL, 9). Park aynı zamanda yetiŐkinler ve çocuklar için farklı birçok rekreasyonel etkinlik sunuyor, her sene yerel olan müzik festivallerine ev sahipliği yapıyor ve içerisindeki alanlarda ziyaretçilere açık hava konser Şöleni sunmak için kullanılan bir saha bulunuyor (URL, 10).

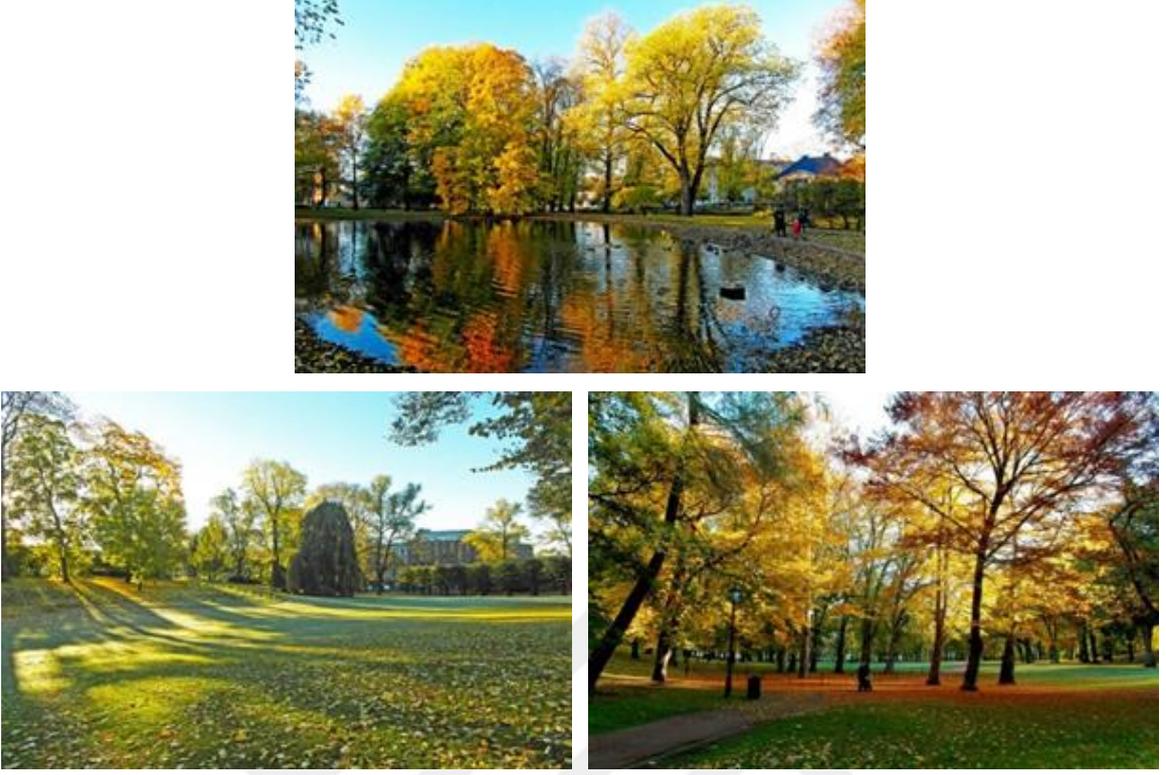
Sofienberg Park, parkı oldukça fazla tercih edilen ve genç kuşağın daha fazla süreler kullandığı çeşitli rekreasyonel etkinlikler sunan içerisinde kiralama yöntemi ile sunulan masa tenisine de yer vermesiyle birlikte çeşitli oyun sahaları barındıran oldukça büyük bir parktır. Parkın içerisinde merkezde bir kilise (Sofienberg Kilisesi) bulunmaktadır. Parkın tarihinin uzandığı 1858 yılında park aslında bir mezarlık olarak kullanılıyordu. Halkın büyük bir kısmı tam merkezde bir mezarlık yerine bir dinlenme/eğlence alanı talep etmelerinin ardından mezarlık kademeli bir şekilde sökülerek bir park oluşturmaya başlandı. Ve tam 114 yıl içerisinde park hazır hale getirildi. Park içerisinde halen daha kullanılan “Mozaik Dini Topluluğu” için küçük bir ebatta ve etrafının çevrili olduğu bir mezarlık bulunmaktadır (URL, 11).

Ekebergparken Sculpture Parkı (Şekil 6) oldukça göz kamaştırıcı güzellikte panoramik görüntüler elde edeceğiniz manzaralara ve ziyaretçilerin ister tarihi ister sanatsal isterse doğa olaylarını deneyimleyecek etkinliklere katılma olanağına sahiptir. Aynı zamanda bu etkinlikler park içerisinde belirli bir ücret karşılığında parkın ekonomik açıdan sürekli canlı tutulması amacıyla gerçekleştirilmektedir. Park her zaman erişime açık halde ve ziyaretçilerden giriş için bir ücret talep etmemektedir. Bununla birlikte park içerisinde oldukça fazla heykel görmek mümkün olmakla birlikte, bu heykeller aynı zamanda Avrupa'nın sanat tarihini de simgelemektedir. Ayrıca park, genç kuşağın okullarıyla veya boş zamanlarını değerlendirmek için gelmesiyle birlikte öğretici bir gezi rehberliği de sunmaktadır (URL, 12).

Şekil 6. Ekebergparken Sculpture parkı (URL, 13)

Oslo'da 1840'lı yıllarda Kraliyet Sarayı'nı sarmalamak adına inşa edilen The Palace Park (Şekil 7); bünyesinde çeşitli sanatçıların elinden çıkma heykellere, oldukça kudretli ağaçlara, bakımlı bitki kompozisyonlarına, göletlere ve çeşitli vizyonlara sahip bahçelere ev sahipliği yapmaktadır. Park her yılın belirli bir zaman diliminde halka açık hale gelmektedir. Oldukça popüler olan bu park, halkında bu tarihler arasında sıkça ziyaret ettiği eğitici, bilgilendirici ve görsel şölen sunan popüler bir rekreasyon sahasıdır (URL, 14).

Şekil 7. Oslo’da The Palace park (URL, 14)

Dünya Miraslar Çin’deki Zhangiaje Doğa Parkı (Şekil 8), doğa güzellikleri ile pek çok yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmektedir. Ekonomik açıdan parkı yükselten doğa kampları, konaklama tesisleri de alanda yer alarak kiralama bedeli sağlamaktadır. Alan içerisinde çeşitlilik gösteren flora ve fauna toplulukları bulunmakta ve hatta park ziyareti sırasında kullanıcıların birçok farklılık gösteren kuş türleri ve maymunlar ile karşılaşması oldukça mümkün görünmektedir. Park içerisinde o yörenin yerli kullanıcı tarafından “cennetin altındaki ilk köprü” olarak betimledikleri Dünya’nın en yüksek doğal köprüsü bulunmakta ve bu köprü kullanıcılara eşsiz bir peyzaj şöleni sunmaktadır (URL,15).

Şekil 8. Dünya miraslar Çin'deki Zhangjiaje doğa parkı (URL, 15)

Benzer şekilde Dünyaca bilinen Hyde Park (Şekil 9) ve Central Parkı kent merkezine yer alarak yılın farklı zamanlarda farklı etkinliklere olanak tanımaktadır. Park; içerisinde oluşturulan yapay göl (Serpentine) üzerinde bot gezisi bile yapılabilecek veyahut kenarında sadece dinlenmek üzere oturabileceğiniz, göl üzerinde kuğuları izleyebileceğiniz mekânlar sunabilecek kadar büyük bir alana sahiptir. Park içerisinde çeşitli hayvanlarla karşı karşıya kalabilir ve hatta onlara besleme imkânı bulabilirsiniz. Park içerisinde yazın sadece güzel havayı değerlendirmek için çimlere uzanabilir ya da uygun bir ücret karşılığında sandalyeler kiralayarak dinlenebilirsiniz. Kışın ise eğer yılbaşı döneminde gitme şansını yakalamışsanız kurulan çeşitli fuar alanlarında eğlenebilir, buz pateni yapma etkinliğine katılabilir ya da kışın güzelliğinin keyfine varmak için kafelerde manzaraya karşı oturabilirsiniz (URL, 16).

Hyde Park'ın önemli bir parçasını oluşturan Kensington Gardens, park kültüründe eski ve yeni kavramlarını harmanlayarak ziyaretçilerin beğenisine sunulmuş bir bölümdür. Ayrıca içerisinde gezerken; Kensington Sarayı'nı, bir dönem çocukların kahramanı olmuş Peter Pan'ın heykelini ve Korsan Gemi'yi, Diana Anıtsal Oyun alanını, İtalyan Bahçesi ve Albert Anıtını ve bununla birlikte çeşitli görkemli yapı ve dekoratif bir şekilde oluşturulan bitki kompozisyonlarını görmek ve büyülenmek oldukça mümkün görülmektedir. (URL, 16)

Şekil 9. Hyde Park, Londra (URL, 17)

Greenwich Park (Şekil 10), ziyaretçiler tarafından değerli bulunan ve Thames Nehri'ne bakan ve Londra Merkezi'nin manzarasına ev sahipliği yapan bir parktır. Park içerisinde aynı zamanda bir geyik sürüsü ve özellikle yaz aylarında sıklıkla konserler oluşturulacak bir saha, her yaştaki çocuk için oyun alanları ve kriket - tenis oyunları için de sunabileceği alanlar mevcuttur. Park aynı zamanda dünyaca kabul edilmiş referans noktası olan Prime Meridian Line'ına ve Kraliyet Gözlem Evi'ne sahip olması yönünden ve bünyesi içerisinde kuvvetli bir görselliği oluşturduğu çiçek ve meyve bahçelerine sahip olması yönüyle de oldukça popüler hale gelmiştir (URL, 18).

Şekil 10. Londra'dan Greenwich Park (URL, 18)

Dünya'nın ilk milli parkı olma özelliğini taşıyan Yellowstone Milli Park (Şekil 11), 8987 km²' lik bir alan üzerinde içerisinde barındırmış olduğu Gayzer Havzası Alanları ve çeşitli büyüklükteki şelaleler ile Yellowstone Büyük Kanyonu, Yellowstone Gölü, bazalt sütunlar, birçok gayzer (Old Faithfull, Castle, Behive vb.), fazlasıyla çeşitlilik gösteren türdeki flora ve fauna topluluklarına ev sahipliği yapmaktadır. Dünya'nın en büyük kaplıcası olarak kabul edilen Grand Prismatic Spring de parkın sınırları içerisinde bulunmaktadır. Park ziyaret eden kullanıcılarına alan içerisinde kamp yapma, yürüyüş, göl üzerinde gezinti, balık tutma, konaklama, kış sezonunda kar motosikletleri ile alan içerisinde gezinti ve daha birçok etkinlik sunma açısından oldukça çeşitlilik göstermektedir (URL, 19).

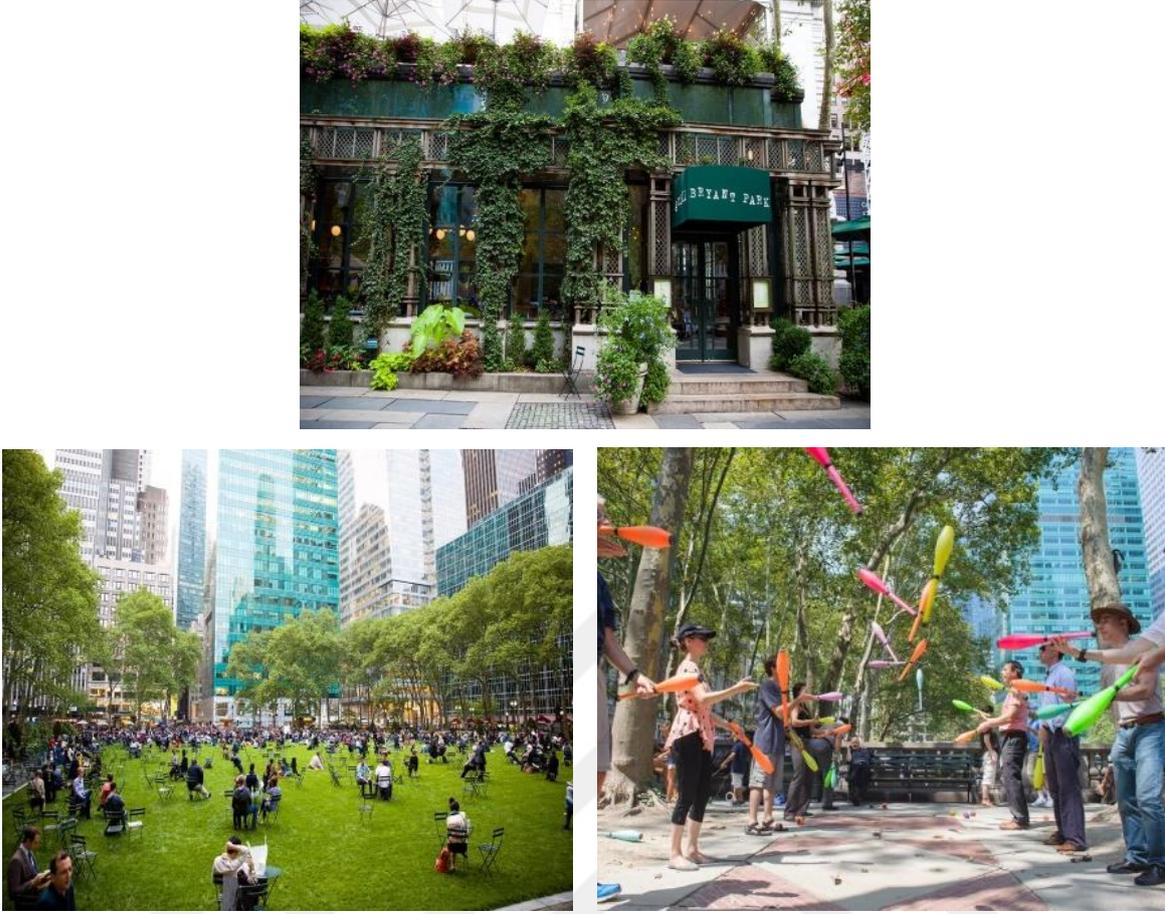
Şekil 11. Yellowstone Milli Parkı'ndan görünüş (URL, 20)

Central Park (Şekil 12), dünyaca ününü kabul ettirmiş halka açık bir halde olan kent parklarının bir tanesidir. ABD tarihinde peyzaj düzenlemesi yapılan ilk resmi açık yeşil alan olarak tarihe geçmiştir. Daha sonra 19.yya doğru bir Central Park Komisyon'u oluşturulmuş ve parkı düzenleme ve denetleme adına bir yarışma düzenlenmiştir. Tasarım yarışmasının galibi; aynı zamanda park sorumlusu olan Frederick Law Olmsted, A.Jackson Downing ve Calvert Vaux tarafından sunulan "Greensward Planı" olmuştur. Günümüzde Central Park, ziyaretçilere Manhattan'ın merkezinde her zaman boş zamanlarını değerlendirmek adına paten yapmak, yoga, yürüyüş, beysbol oynamak, konser, çimlere uzanma, dinlenmek gibi çeşitli birçok aktivite sunmaktadır. Central Park içerisinde halk tarafından da oldukça ilgi çeken bir hayvanat bahçesi, tarihi Belvedere Kalesi, dinlendirici etkisi bulunan ve manzarasının etkileyici bulunduğu bir su kütlesi de bulunmaktadır. Her yıl büyük bir ziyaretçi akınına uğrayan bu park, bölge için de oldukça güzel bir gelir kaynağı durumunda (URL, 21).

Şekil 12. Central Park, New York (URL, 22)

New York ‘un Manhattan bölgesindeki Bryant Park (Şekil 13), 1922 yılında açılmış ve Times Meydanı’na birkaç blok ötede, NY Halk Kütüphanesi’nden ise sadece birkaç metre uzakta olması yönünden sıklıkla yerli ve yabancı turistlerin uğrak noktası olma durumuna erişmiştir. Parkın aynı zamanda en etkileyici ve sahip çıkılan bir diğer özelliklerinden biri, Central Park’ın güneyinde Manhattan’daki en uzun çim yüzeyi olan geniş açık yeşil alan olma özelliğidir. Park haftanın belirli günlerinde belirli etkinlikler sunmaktadır, örneğin her pazartesi günü açık hava sineması ve her perşembe günü yoga etkinliği gibi, böylelikle park haftanın her gününde farklı etkinliklere ev sahipliği yaparak sürekli canlı bir kent parkı konumunda tutulmaktadır (URL, 3). Bunların yanı sıra özellikle noel zamanında alan büyük bir buz pateni pistine dönüşmekte ve halka açık bir halde buz pateni yapma etkinliği sunmaktadır. Park içerisinde bölge ekonomisine katkı yapacak şekilde oluşturulmuş “dükkan” işletmeleri görmekte mümkündür. Hatta bunlardan bir tanesinde Türk lezzetleri sunulmaktadır.

Şekil 13. New York 'un Manhattan bölgesindeki Bryant Park (URL, 3)

Bir doğa parkı olan Yosemite Milli Park(Şekil 14), ABD'nin Kaliforniya eyaleti sınırları içerisinde ve yaklaşık 3.081 km²' lik bir alan üzerinde yer alan Unesco Dünya Miraslarının listesinde bulunan içerisinde %95 lik vahşi yaşam ortamı bulunduran bir parktır (URL,23).

Yosemite Milli Parkı, Amerika Birleşik Devletleri'nin Kaliforniya eyaletinde bulunmaktadır. Ziyaret sağlayan kullanıcılar park içerisinde kendi beceri ve istediği zorluk seviyesine göre doğa yürüyüşü turlarını belirleyebilir ve parkın ünlü zirveleri olan Cloud's Rest ve Half Dome tepe noktalarına doğa yürüyüşü etkinliklerine katılabilir. Park birçok doğal güzelliğe yuva olmuş bulunmaktadır. Bünyesinde dağ göllerini, şelaleleri, Sentinel adı verilen kayaları, çizgili dağ adı verilen doğal birçok güzelliği ve bir adet Yoosemite Vadisi Şapelini buldurmaktadır. Park sahip olduğu jeolojik ve ekolojik özellikleri sayesinde birçok akademik çalışmaya konu olmuş ve aynı zamanda ziyaretçilerin sıklıkla uğrak noktası olma durumuna gelmiştir.

Şekil 14. Yosemite Milli Parkı (URL, 24)

Türkiye'nin milli parkları arasında olan Karagöl-Sahara Milli Parkı (Şekil 15) ladin ve çam ormanları ile çevrelenmiş olan Karagöl bölgesi, ziyaretçilere birçok rekreasyonel etkinlik ihtiyacını karşılamak için olanak tanırken, Sahara bölgesi ise yılın belirli zamanlarında "Sahara Pancar Şenlikleri" etkinliğini gerçekleştirerek bulunduğu bölgenin ekonomisine büyük çapta katkı sağlamaktadır (URL, 25). Park içerisinde gelen ziyaretçilerin göl ve çevresinde yürüyüş yapabilecekleri yürüyüş yolları, kayak kiralama alanı, manzara seyir noktaları, dinlenme alanları, kamp alanları, bir adet kır gazinosu, kafe-restoran ve konaklama tesisi bulunmaktadır.

Şekil 15. Karagöl-Sahara Milli Parkı (URL, 26)

Eskişehir’de Porsuk Çayı (Şekil 16)’nın çevresinde tasarlanmış olan Kentpark, Türkiye’de ilk kez yapılmış olan yapay plaja sahip olması yönüyle oldukça yerli ve yabancı turistlerin ilgi odağı olmuştur. Kentpark ziyaretçilerine çok çeşitli etkinlikler yapma fırsatı sunmaktadır bunlardan birkaçı bünyesinde bulunan yapay gölet içerisinde kuğu ve balıklar bulunmakta ve burada dileyen olursa alan içerisinde balık tutma etkinliğini at binme eğitimi gerçekleştirebilmektedir. Alan içerisinde çocuk oyun alanları ve Porsuk Çayı çevresi boyunca yürüyüş yolu bulunmakta ve ziyaretçilerin dinlenmesi ya da yemek yiyebilmesi için restoran ve kafeler bulunmaktadır. Aynı zamanda bölge ekonomisine de katkı sağlamak adına eşya satış ünitelerini de parkta sıklıkla görmek mümkündür.

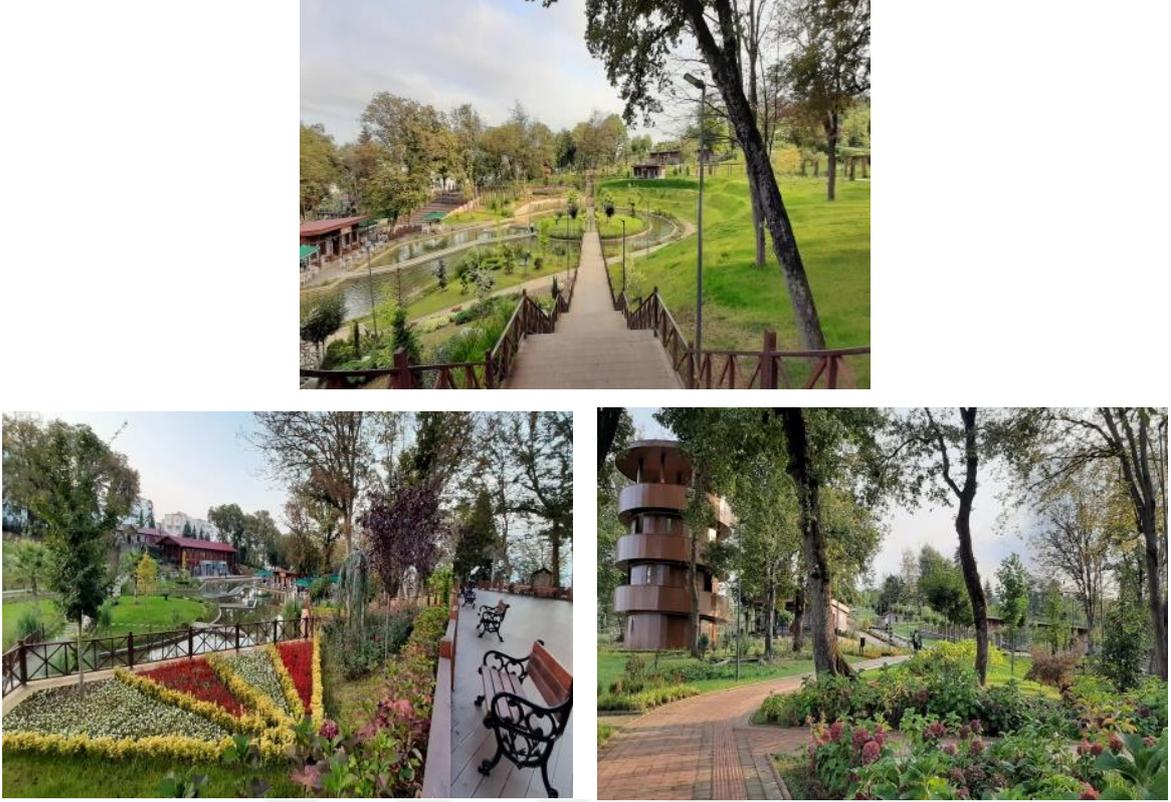
Şekil 16. Eskişehir’de bulunan Porsuk Çayı (URL, 27)

Altındere Milli Parkı (Şekil 17), Doğu Karadeniz Bölgesi’nde bireylerin çeşitli etkinlikler gerçekleştirmesi ve zamanlarını kaliteli bir şekilde geçirebilmeleri için uygun bir zemin oluşturmaktadır. Çeşitli bitki kompozisyonlarının ve zengin fauna topluluğunun oluşturduğu peyzaj güzelliğini milli park içerisinde birçok manzara seyir noktalarının üzerinde gözlemlenebilir, fotoğraf çekim noktalarında fotoğraflanabilir. Altındere Vadisi, aynı zamanda yapı özellikleri bakımından gerek kamp yapmak isteyen ziyaretçilere kamp alanı sağlama gerek tırmanma ve trekking gibi spor etkinliklerini gerçekleştirmek isteyen bireylere ortam sunma açısından oldukça zenginlik göstermektedir. Alan içerisinde bölgenin de ekonomik açıdan kalkınmasını sağlayacak çeşitli hatıra eşyaları ve objeler satan satış yerleri ve yeme-içme tesisleri bulunmaktadır.

Şekil 17. Doğu Karadeniz Bölgesi'nde bulunan Altındere Milli Parkı (URL, 28)

Trabzon Botanik Park (Şekil 18) kent merkezinde Karadeniz Bölgesi'nin birinci, Türkiye'nin ise 10. Botanik Parkı olma özelliği taşımaktadır. Alan, içerisinde 94 çeşit ağaç türü ve 36 çeşit çalı türü barındırarak toplamda 12 bin bitkiye ev sahipliği yapmaktadır. Bünyesinde 7 adet atölye binası (yöresel gastronomi, kostüm, ahşap, el sanatları, resim vb.), farklı özellikleri barındıran 4 adet ev (Trabzon, fındık, hayal ve oyun), 2 adet kır kahvesi, 1 adet herbaryum, 1 adet seyir kulesi (Mimar Sinan), cafe/restoran ve idari bina bulunmaktadır. Alan her yaştan ziyaretçisine çeşitli etkinlikler sunmakta olup hem öğretici hem dinlendirici etkinlikler yapmak adına oldukça müsait bir şekilde tasarlanmıştır. Alan içinde aynı zamanda kaskatlı havuzlar, teraslar, çim amfi ve yürüyüş yolları, çeşitli yöresel figürler bulunmakta ve bu alanlar mevsim sezonlarında ziyaretçilere görsel bir şölen oluşturmaktadır.

Şekil 18. Trabzon Botanik Park

Bu kent içi parkların ekonomik getirileri değerlendirildiğinde aslında direk olarak değil ama dolaylı olarak da ekonomiye katkı sağladıkları görülmektedir. Kent içi parkların çevresindeki konut fiyatları da bu anlamda değişiklik göstermektedir. Luttik (2000) yapmış olduğu çalışmada çevresel faktörlerin konut bedel fiyatlarını doğrudan etkilediğini ortaya koymuştur. Çevresel faktörlerden yeşil alanların yakınındaki konut fiyatlarını %6-21 oranında, su yüzeylerinin göl veya nehirlerin bulunmasının %8-10 oranında arttırdığını belirtmiştir.

1.5. Rekreasyon Kavramı

Son yıllarda giderek daha da artan, yoğun iş ve şehir hayatının getirisi olan stres, sıradanlık ve bu sebepten doğan sıkıcı ortamlar bireyler üzerinde kötü sonuçlar doğurarak kişinin fiziksel ve psikolojik açıdan yıpranmasına sebebiyet vermektedir. Tüm bu durumlara ilaveten, giderek sanayileşen ve makinelere bağlı kalan, kentleşmenin beraberinde getirdiği sorumlulukları ve yaşama stilini benimseyen toplumlar oluşmaya başlaması, bireylerin

bedenen ve ruhsal dengelerini sağlamalarında bir takım zorluklar doğurmaya başlamıştır. Bu nedenle kişilerin yaşamları içerisinde oluşturdukları boş zamanları ve bu boş zamanlarını değerlendirecek uğraşlar bulmaları, bireyin yaşamı sürecince önemli bir rol oynamıştır. Bireylerin yaşantılarında, serbest zaman imkanları oluşturması ve kendilerini yenileme zamanları yaratması belirtilen etkenlerden doğan olumsuzlukları yok edebilmek adına atılan eylemlerin temelini oluşturur (Mansuroğlu, 2002).

İnsanların geçmişten günümüze yaşam koşullarının ve düzeyinin belirlenmesinde değişmeyen üç temel öge vardır; çalışmak, uyumak ve diğer temel gereksinimler. Bu öğelerden geriye kalan zaman, boş zaman; bu oluşan boş zamanın fiziksel, toplumsal ve ekonomik şekilde değerlendirilmesi de rekreasyon olarak tanımlanır (Sevil ve ark, 2012). Bireyin kendini gerçekleştirerek, boş zamanlarında çeşitli etkinliklere yönelmesi ve kendini tatmin etmesi genel anlamda rekreasyon olarak kabul edilmektedir (Emel Can, 2015).

Rekreasyon, Fransızca *recreation* “eğlenme, rahatlama, dinlenme” ve Latince *recreatio* “tazelenme, yeniden yapılanma” anlamına gelen isimlerin, *recreare* “canlandırmak” fiilinden +tion son ekinin eklenmesi ile Latince ‘den türetilen bir kelimedir. Bireyler yaşantılarının içerisinde ortaya çıkan ya da oluşturdukları boş zamanlarını çeşitli birçok amaç doğrultusunda (gezme, görme, dinlenme, eğlenme vb.) kent ya da kırsal alan içerisinde, açık veya kapalı olan alanlarda, aktif ya da pasif olacak şekilde birçok türde faaliyetler yaratır ve katılım gösterirler, yapılan bu faaliyetleri ifade eden kavram rekreasyon olarak tanımlanmaktadır (Karaküçük, 2014).

Rekreasyon faaliyetlerinin sınıflandırılarak belirli başlıklar altında toplanıyor olması yapılan etkinliğin ne amaç doğrultusunda, nerede, kimlerle gerçekleştirildiğine dair bilgi vermesini kolaylaştırmaktadır (Metin ve ark, 2013). Örneğin, yapıldığı alana göre açık veya kapalı mekân; gösterilen katılım sayısına göre toplu ya da bireysel; katılım şekillerine göre aktif ve pasif olarak sınıflandırılabilir. Aktif rekreasyon daha çok bireylerin yapmakta yoğun bir çaba gerektirdiği fiziksel aktive uğraşlarını (spor yapma, yüzme, tırmanma vb.) kapsıyorken, pasif rekreasyon buna nazaran daha dinlendirici etkisi bulunan ve minimal bir uğraş gerektiren etkinlikleri (müze ve ören yeri ziyareti, hayvanat bahçesi gezme, balık tutma vb.) kapsamaktadır.

Hazar (2003) ise rekreasyonu fonksiyonel açıdan ele alarak ticari, estetik, sosyal, sağlık, fiziksel, sanatsal, kültürel ve turistik rekreasyon şeklinde sekiz başlık altında gruplandırmıştır (Metin ve ark, 2013). Karaküçük ve Akgül (2016) ise çalışmalarında rekreasyon çeşitliliği Tablo 4.’te ki şekilde sınıflandırmışlardır.

Tablo 4. Rekreasyon çeşitliliği bakımından sınıflandırılması (Karaküçük ve Akgül, 2016).

REKREASYON ÇEŞİTLİLİĞİ	
Kamusal Rekreasyonlar	Amaç toplum bireylerinin beden, ruhsal ve fiziksel sağlığını iyileştirmek ve bireylerin boş zamanlarını kaliteli bir şekilde gerçekleştirmesi adına yapılan rekreasyonel faaliyetlerin düzenlenmesidir. Yapılan faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde bir kar amacı elde etmek yoktur.
Ticari Rekreasyonlar	Kamusal anlamda hazırlanan rekreasyonlara nazaran bireyler bu rekreasyon türünde kendilerini tatmin etmek ve boş zamanlarını değerlendirmek adına sunulan hizmetleri satın alma tercihinde bulunabilir. Bu durum bu amaç doğrultusunda çalışmalar yapan kurum ve kuruluşlar arası rekabeti dinamikleştirmekte ve sektör içini sürekli olarak devamlı, canlı ve yenilikçi anlayış içerisinde tutmaktadır. Spor kompleksleri, çeşitli spor kulüpleri vb.
Gönüllü ve Özel Çalışma Rekreasyonları	Yapılması istenilen faaliyetler, toplumun belirli bir kesimine (yaşlı, engelli, kimsesiz vb. bireyler) hizmeti hedefleyen kar amacı olmadan hizmet sunmak adına gönüllü birey ya da kuruluşlar tarafından yapılan bireylere dinlenme, rahatlama, eğlenme, iyileştirme, sosyalleşme, kendini geliştirme ve gerçekleştirme amacıyla hizmetler verebilmektir.
Terapötik Çalışma Rekreasyonları	Bu çalışma grubu rekreasyonları, ağırlıklı olarak engelli bireyleri kapsamaktadır. Bireylerin toplum içerisinde daha aktif bir rol oynamalarına, kendilerinin beden, ruhsal ve fiziksel sağlıklarını iyileştirmelerinde yardımcı olunmasına, kapasite ve yeteneklerinin farkına vardırılabilmek için kişiye özgüven kazandırılmasına, sosyalleştirilmesi ve iletişimlerinin güçlendirilmesi adına yapılan tüm çalışmaları kapsamaktadır. Bu rekreasyon çalışmaları en önemli işlevi kişinin sadece boş zamanının rekreasyonel etkinlikler yaparak değerlendirmesinin yanı sıra kendini tanıması, geliştirmesi ve toplum içerisinde daha etkin bir rolde bulunmasını sağlamaktır.
Eğitim Alanı Rekreasyonları	Her eğitim yeri içerisinde bulunan ortak kullanım alanlarının öğrenciler ve yetkili tüm personellerin en verimli şekilde kullanıyor olabilmesi amacıyla iyileştirilmesi adına yapılan tüm rekreasyonel çalışmalarını kapsamaktadır. Çalışma alanının büyük bir kısmını üniversite kampüsleri oluşturmaktadır. Bu alanlarda gerek öğrenci popülasyonunun gerekse ilgili tüm personelinin serbest zamanlarını etkili ve verimli şekilde kullanabilmelerine olanak tanıyan, bireylerin gelişimlerine katkıda bulunulan ve aynı zamanda eğitim alanının da özelliklerini ön plana çıkartacak birçok rekreasyonel faaliyetlerin gerçekleştirilmesi amaçlanır.
Silahlı Güçler Rekreasyonları	Asker, jandarma ve/veya polis gibi kolluk kuvvetlerinin kendi aralarında ve toplum ile olan sosyal bağlarının güçlendirilmesi, birlik beraberlik duygusunun aşılması, takım çalışmalarının iyileştirilmesi için yapılan rekreasyonel faaliyetler bütünüdür.

Tablo 4'ün Devamı

<p>İşyeri Rekreasyonları</p>	<p>Hayatlarını geçindirmek için bir işe sahip olması gereken bireylerin, işverenleri tarafından beden, ruhsal ve fiziksel olarak sağlıklı bireyler olmasını sağlamak adına yapılan rekreasyonel çalışmalar bütünüdür. Bireyler bu faaliyetler sonucunda kendini yenileme, işini sevmeye ve zevkle yapma, çalışma arkadaşları ile iletişimini kuvvetlendirme gibi birçok kazanımlar elde etmektedir. Bu sayede çalışma alanında başarı ve verim üst düzeyde, çalışan bireylerin de psikolojik ve fizyolojik sağlıklarının iyi olması durumu sağlanır.</p>
<p>Sosyo-Ekonomik Rekreasyon</p>	<p>Bireylerin farklılık gösteren birçok amaç doğrultusunda bir araya gelerek eğlenme, dinlenme, yemek yeme vb. şekilde birçok aktiviteyi birlikte yapıyor olması durumudur. Bireylerin gelir düzeyleri ile paralellik gösteren bu etkinlikler kişinin sağlığını iyileştirme, koruma, geliştirmede büyük rol oynamaktadır. Bu çalışma grubu aynı zamanda bünyesinde gönüllü olarak toplulukta ve/veya kuruluşlarda görev almayı kendisi dışındaki bireylerin sosyo-ekonomik düzenine katkıda bulunmayı sağlayacak gönüllü çalışmalarını da kapsamaktadır.</p>
<p>Estetik-Kültürel Rekreasyon</p>	<p>Pasif rekreasyonel etkinlik sınıfı içerisinde de değerlendirmesi yapılan bu faaliyetler, belirli bir kültür ve estetik gereksinimi azaltmak isteyen bireylerin yapmış olduğu örneğin müze ziyareti, sanat galerisinde bulunma veya klasik bir müzik dinletisine katılma gibi durumları ele alan faaliyetler bütünü olarak değerlendirilmektedir.</p>
<p>Fiziksel Rekreasyon</p>	<p>Aktif bir hareketlilik durumu gerektiren rekreasyonel çalışmalar bütününe kapsamaktadır. Bireyler beden sağlığını iyileştirme yönüyle birçok sportif faaliyetlerde yer alabilmektedir.</p> <p>Bu bağlamda bu amaca hizmet veren spor tesislerinin düzeni, bakımı, planlanması ve farklı rekreasyonel etkinlikler sunuyor olması da bu çalışma anlayışı içerisinde değerlendirilebilir.</p>
<p>Ekorekreasyon</p>	<p>Terapötik çalışma anlayışı gibi ekorekreasyon çalışmaları da özel bir amaca hizmet eden rekreasyonel faaliyetler grubunu temsil eder.</p> <p>Kara ve su ekosistemleri bu amaç doğrultusunda gerçekleştirilecek olan faaliyetler için en uygun zemini sunmaktadır. Bireylerin orman, çayır, mağara, çöl, göl, vadi, dağ vb. birçok ekosistemin çevresinde yapmış olduğu ve bireylere sunulan rekreasyonel faaliyetler bütünüdür. Ayrıca bireyler bu sunulan ve yapılan çalışmalar neticesinde doğaya daha saygılı ve çevre bilinci yüksek kişiler olmaktadır.</p>

Sonuç olarak tüm bu rekreasyon kavramının sınıflandırılması ve bu sınıflandırılmalarından doğarak çeşitlilik gösteren rekreasyonel etkinliklerin özelliklerini; bireylerin boş zamanlarında keyif alarak gerçekleştirdikleri, gönüllü olarak katılım

gösterdiği, günlük yaşantılarından belirli bir zaman içerisinde uzaklaştıkları ya da koştukları, kendi özgür iradeleri ile herhangi bir zorlama olmaksızın seçtikleri, fiziksel ve mental açıdan rahatlatarak yeniden canlandıkları, bireysel ya da toplumsal yararlar sağlayan, iç ya da dış mekanda oluşum göstererek çeşitli yaratıcı ve keşfetme olanakları sunan şekilde yorumlayabiliriz.

1.5.1. Rekreasyon Kavramının Kentsel Açık Yeşil Alanlar İçerisindeki Önemi

Kent içerisinde bulunan açık yeşil alanlar, bireylerin gün içerisinde sürekli bir araya gelerek, etkileşim içerisine girmesiyle sosyalleşmesine izin veren, rekreasyonel etkinlikleri gerçekleştirmesi adına hizmet sunan kamusal alanlardır. Kent dokusu içerisinde bu alanların var olması adeta bir sokak, cadde, belirli işlevleri olan bina yapılarının var olması kadar değerli ve gereksinimleri karşılamak adına ciddi öneme sahip alanlar olmuştur (Uyanık, 2016). Bu alanlar bünyesi altında çeşitli rekreasyonel etkinliklerin gerçekleştirilmesine imkân tanımaktadır. Bu tanınan imkânlar neticesinde gerçekleştiren rekreasyonel etkinlikler bireyler üzerinde fiziksel, toplumsal, psikolojik yönden yararlar sunmaktadır.

Bireylerin, bulunduğu ortamda özellikle aktif rekreasyon grubunda belirtilen etkinliklere katılım göstermesi kişilerin fiziksel eylemlerin azalmasından oluşan fizyolojik rahatsızlıklarını (obezite, eklem ağrıları, dolaşım sistemi rahatsızlıkları vb.) ciddi oranda azaltmaktadır (Sevil ve ark, 2012). Sosyalleşmeye katkıda bulunduğundan dolayı toplumsal iyileşmeyi, birlikteliği ve dayanışmayı sağlar. Psikolojik yönden ise; sunulan etkinliklerde bireyin başarı sağlaması ve buna bağlı olarak takdir edilmesi kendine güvenmeyi, bireylerin bir arada etkinlikleri gerçekleştirmesi ise yalnız kalma düşüncesinden uzaklaşmasına yardımcı olması örnek olarak sunulabilir.

Daha detaylı bir şekilde ele alacak olursak, kent içerisinde yapılan rekreasyonel etkinlikler, bireylerin yaşam kalitesi düzeylerinde bir artış sağlar, yapılan fiziksel etkinlikler kişilerin beden gücünü artırarak daha sağlıklı bireyler olmasına ve zihinsel gelişim göstermelerine imkan verir. Psikolojik yönden bireylerde motivasyon ve özgüven kazandırarak kendine güven duygusunu aşılır, bireylerin yetenek ve becerilerinin artmasına, toplum içerisinde suç işleme oranının azalmasına, birlik ve beraberliği güçlendirmeye katkıda bulunur (Tütüncü, 2008).

Rekreasyon sayesinde bireylerde özgür olma, özgür hissetme gibi düşünceler; kendini keşfetmesine, kendini tanımlamasına ve kişiliğini ifade etmesine sebep olur. Birey kentsel

alanlar içerisinde sunulan etkinlikler sayesinde çevresiyle daha çok bütünleşerek benliğini, çevresini ve doğayı daha iyi çözümler yaparak ona bir anlam yüklemeye başlar bu sayede de daha koruma yapısında ve daha bilinçli bireylerin oluşumu gözlemlenir.

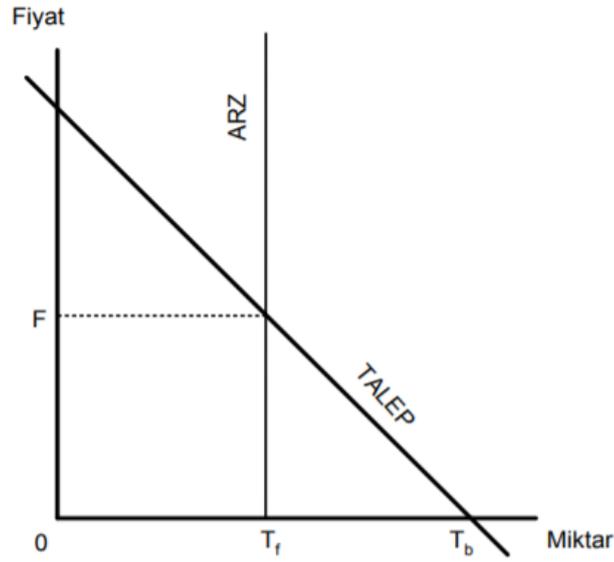
1.6. Kentsel Açık Yeşil Alanların Ekonomik Değeri ve Değer Ölçme Yöntemleri

1.6.1. Değer Kavramı ve Kentsel Kamu Mekanlarının Ekonomik Değeri

Toplumsal nitelikte geçim genişliğinin yükseltilmesindeki en önemli temel madde olan ekonomik açıdan büyüme; açığa çıkartılan mal ve verilen hizmet dozunun artışı şeklinde belirlenebilir (Özçağ ve Hotunoğlu, 2015). Üretilen malların ve hizmet sektöründeki dozun artışı gün geçtikçe kaynakların fazla kullanılmasına sebebiyet vererek kenti ve kentlileri, kurum ve kuruluşları küçülmeye ve hatta kıtlığa sürükleyebilir. Bu sebepten ötürü ekonominin planlanan bir şekilde büyümesi, çevreye ve kaynaklara saygı duyarak bilinçli şekilde üretimin ve tüketimin yapıldığı sürdürülebilir kalkınma anlayışı bu nedenlerden doğan soruna çözüm niteliğinde kabul edilen bir anlayış olarak görülebilir.

Ekonominin kişinin içinde bulunduğu toplumu oluşturduğu ortamda varlığını devam ettirmesini sağlayan en önemli husus, çevresel elemanların ekonomik açıdan bir işlevinin ve değerinin olmasıdır. Herhangi bir malın ya da sunulan hizmetin bireylere rahatlık sunması ekonomik işlev olarak nitelendirilebilir ve bu nitelik çevresel yönden düşünüldüğünde de çevresel elemanların bireyler üzerinde rahatlık ve refah ortam sunması o unsurların da ekonomik bir işleve sahip olduğu anlamına gelmektedir (Altunkasa, 2009).

Bireyin içerisinde bulunduğu çevre ve ekonomi kavramları birbiri ile oldukça ilişkili ve birbirine bağlı iki kavramdır. Ekonomi, çevresel boyut ve kaliteden yararlanırken; çevre de ekonominin belirli şartlar neticesinde uygun bir biçimde işlenmesinden etkilenmektedir (Muşmul ve Yaman, 2018). Bu durumun daha iyi bir şekilde açıklanması için Şekil 19'da Pearce ve ark. (1993)'ın yapmış oldukları tespit verilmiştir.

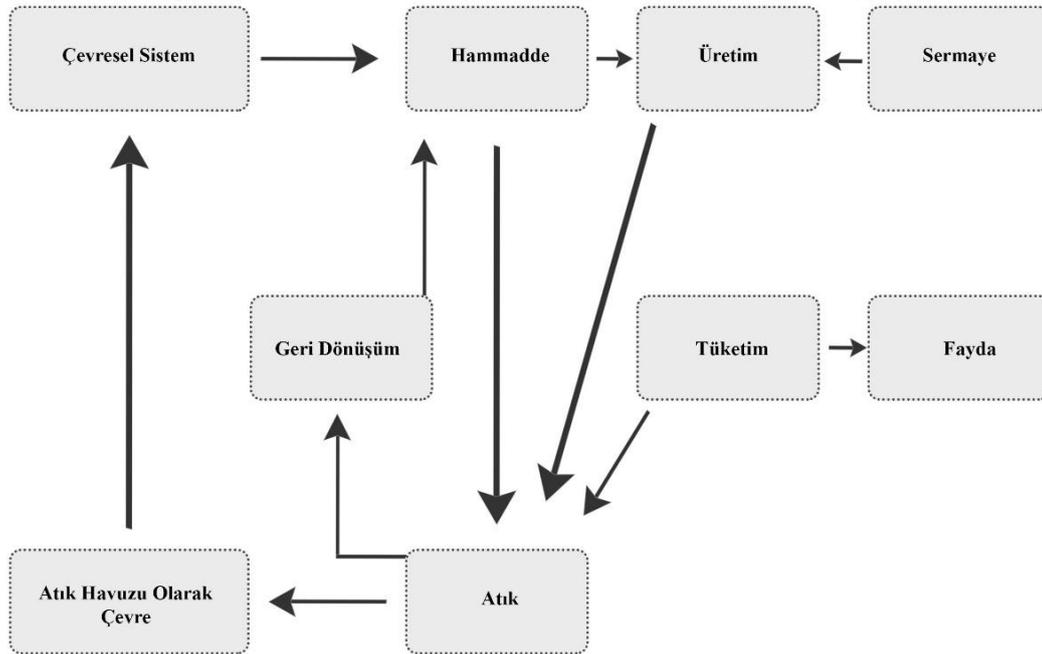
Şekil 19. Çevrenin verdiği fayda ve kullanıcı talebi ilişkisi (Pearce ve ark., 1993).

Şekil 19’da peyzaj kalitesinin güçlü vasıflarda olduğu bir peyzaj alanının arz ve talep eğrileri ile kullanıcının talebi ve verilen fayda ilişkisi belirtilmiştir. Şekilde arz çizgisinin dikey doğrultuda bir çizgi olmasının nedeni arzın sabit kabul edilen bir değer olarak betimlenmesi nedeniyledir (Altunkasa, 2009). Eğer alan içerisinde bir ücret istemi söz konusu değil ise şekilde de görüldüğü üzere talep yani yararlanma düzeyi maksimum seviyede (T_b) gözlemlenecektir. Fakat alandan yararlanmak uğruna belirli bir ücret talep edildiğinde (F), alana gösterilen talepte azalma gerçekleşip şekilde de görüldüğü üzere (T_f) bir gerileme söz konusu olacaktır. Kısacası alan kullanım için bir fiyat biçimi, o alanın fazla kullanım gösterilmesinde düşüş gerçekleşmesine sebebiyet verecektir. Tüm bunlar neticesinde alana biçilen fiyat, bu alandan yararlanma isteği ile doğan taleplerin alanı ve bulunduğu çevreyi hangi açılardan etkileyeceğinin göstergesi olarak önemli bir ölçüt olarak görülebilir.

Canlı ve cansız unsurların içerisinde bulunduğu ortamlar yani çevreler, bireyler için her zaman ciddi öneme sahip ve ihtiyaç duyduğu mekanlar olarak bilinmektedir. Bu mekanlar bireylerin belirli ihtiyaçlarını karşılayabildiklerinden dolayı bir mal ya da sunulan hizmet olarak kabul görülmelidir. Kent içerisindeki açık yeşil alanlar, bulunduğu kente ekonomik anlamda bir değer katmasından ötürü ekonomi ile ilgili kaynaklar içerisinde “serbest mal” niteliğinde kabul edilmiştir. Serbest mal (free goods), ekonomi biliminde sunu ve istem yasasına göre sunulan şeyin istenilenden daha fazla olduğu çevresel değerlerden

meydana gelen mal olarak betimlenmektedir (Ulucak ve Erdem, 2012). Kısaca tabiat içerisinde kendiliğinden meydana gelen, canlı varlıkların ihtiyaçlarını karşılama özelliği olan ve bolca bulunan, bu sebepten dolayı da bir maliyeti bulunmayan her türlü cansız varlık şeklinde ele alınır.

Kentsel açık yeşil alanların serbest mal olarak kabul edilmesi ve kullanımında bir maliyet ödenmeden yararlanılması zamanla bu alanların ağır tahripler sonucu yok olmasına sebebiyet verecektir. Ekonomideki akılcı yaklaşım temeline göre her birey maliyetini karşılayabildiği ya da ödemek için razı olduğu fiyatlandırmalar neticesinde verilen mal ya da sunulan hizmetleri daha özenle seçecek ve ihtiyacını karşılayacağı ölçüde kullanacaktır (Ulucak ve Erdem, 2012). Bu nedenle kentsel açık yeşil alanların ekonomik anlamda bir değer oluşturulması ve çeşitli kullanım ihtiyaçlarına göre bir fiyatlandırma bedelinin olması olası sorunların önüne geçilmesine ve bu alanların uzun vadede korunarak kullanılmasına katkı sağlayacaktır. Yaman ve Muşmul (2018)'un yapmış oldukları çalışmada bahsedilen durumun dönüşüm şeması Şekil 20.'de göstermişlerdir.

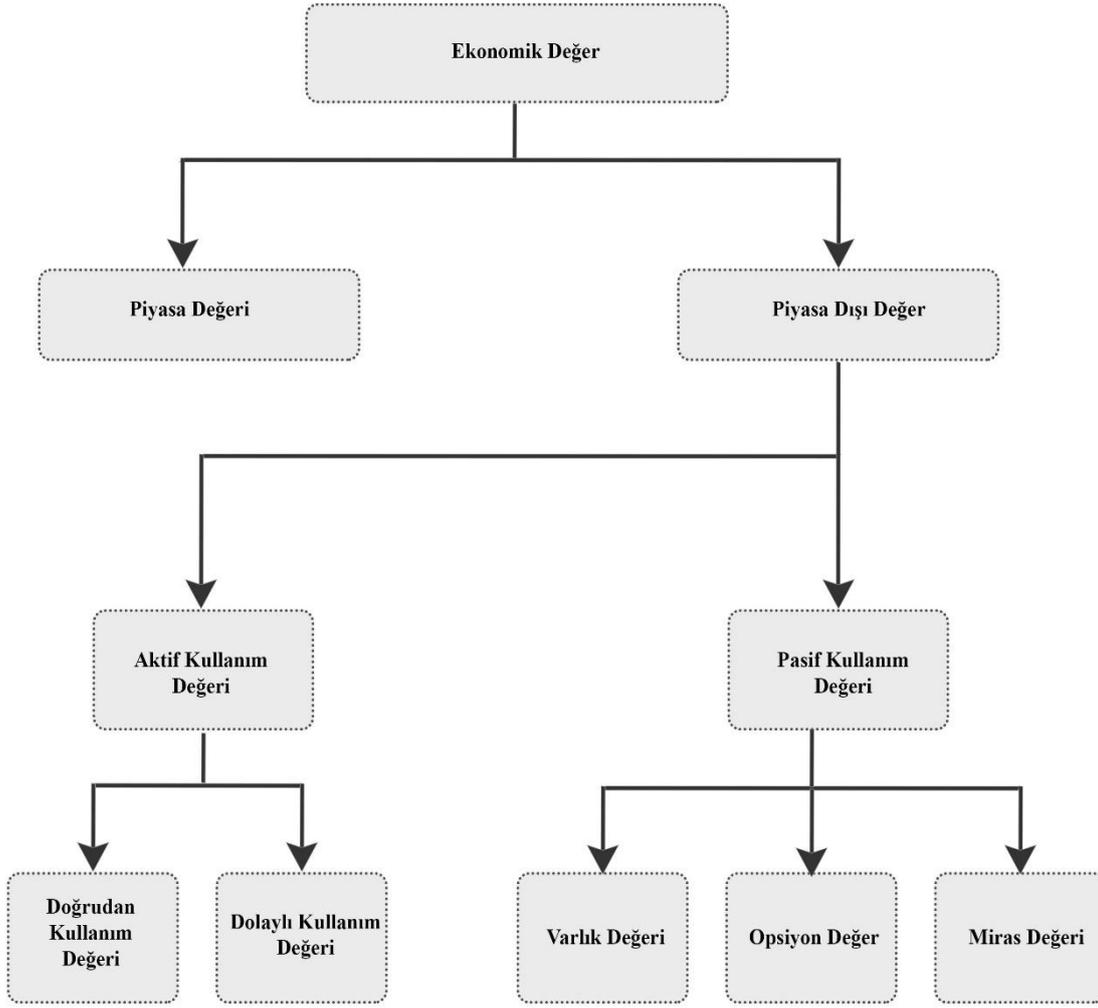

Şekil 20. Çevre - Ekonomi ilişkisi (Yaman, ve Muşmul, 2018).

Değer kelimesi, birçok eş anlamlısı olan sözcüklerin de yerine kullanıldığı (paha, kıymet, bedel vb.) ancak tam olarak aynı anlamı taşımayan bir kavramdır. Üretilen bir mala ya da sunulan bir hizmete sahip olmak için karşılığında ödenen bir bedel var ise, bu mal ya

da hizmetlerin değerli olduğu anlamını taşır ve değer kişiden kişiye değişkenlik gösteren bir kavramdır (Bayramoğlu, 2015). Bu kavramın izah edilmesi günümüzde iktisat bilimince de kabul edilen raddede, kullanım değeri yani bir malın ve/veya verilen hizmetlerin sunmuş olduğu bütüncül yarar; değişim değeri yani herhangi bir mal ve/veya hizmetin öteki mal ya da hizmetler bazındaki değişim gösteren kudretini anlatılması şeklinde belirtilmektedir (Ertuğrul, 2008).

Sonuç olarak mal ve/veya hizmetlere verilen kıymete ya da öneme değer denilmektedir. Üretilen mal veya sunulan hizmetlerden yararlanabilmek adına bireylerin ödemek için razı oldukları maksimum mali rakam da bunların ekonomik değerini ortaya koymaktadır (Kaya, 2000). Bu rakamların belirlenmesi ise mal ya da hizmetlerin sağlamış olduğu yararlar, doğada bol ya da az bulunma miktarlarına, bireylere sunmuş olduğu kaliteye bağlı olarak değişkenlik göstermektedir (URL, 29). Ekonomik değer Sarker ve McKenny (1992)'nin yürütmüş olduğu çalışmada piyasa değeri ve piyasa dışı değeri belirlemek adına iki grup altında sınıflandırılmaktadır (Şekil 21).

Şekil 21. Ekonomik değer bileşenleri (Sarker ve McKenney, 1992).

Bir çevrenin niteliklere sahip olması bireylerin gözünde, o alanın temiz hava sağlaması, korunmuş flora ve fauna alanlarının olması, gürültüden uzak, dinlendirici ve düzenli bir alan sunmasıdır (Taşçıoğlu ve ark., 2015). Kentsel açık yeşil alanların da bu belirtilen özelliklere sahip olması ve kent içerisinde birden çok görev üstlenmesi bu alanların nitelik açısından donanımlı alanlar olduğunun göstergesidir. Bu alanların ekonomik açıdan yararlarını direkt olarak belirlemek çok mümkün değildir. Kentsel açık yeşil alanların kamu mevduatı olarak görülmesi sebebiyle planlama ve uygulama yönetimindeki bireyler sürekli olarak bu alanların yapımı, onarımı, yönetimi ve sürdürülebilir olmasından doğan maliyetlerin, toplumun rahatlığının artırılmasına yönelik alınan kararlar ile desteklenmesi sonucu uzun süreçte gösterilecek yararın değer olup olmaması konusuna cevap aramaktadırlar (Alkay ve Ocakçı, 2011).

Ancak günümüzde giderek betonlaşan ve oldukça azalan kentsel açık yeşil alanların, hem bolca olmaması hem de kent ekonomisi adına üretken mekanlar olabileceklerinden dolayı belirlenen bir fiyat değerinin olması da gerekli görülmektedir (Alkan ve Uslu, 2016). Kentsel açık yeşil alanların ekonomik açıdan sunmuş olduğu değeri ve alanların oldukça randımanlı olması birçok çalışmaya da konu olmuş ve bu alanların ekonomik açıdan nasıl ölçülebileceğine dair yöntemler geliştirilmiş ve işlenmiştir.

1.6.2. Doğrudan ve Dolaylı Ölçüm Yöntemleri

Bu çalışmada piyasası olmayan malları değerlendirme yöntemleri içerisinde sıklıkla kullanılan yöntemlerden olan seyahat maliyet yöntemi, hedonik fiyat yöntemi ve koşullu değerlendirme yöntemi başlıklarından kısaca bahsedilerek açıklama metinleri verilecektir.

Şekil 22'de de görüldüğü gibi doğrudan ve dolaylı yöntemler piyasa değeri olmayan malların değerlendirilmesinde kullanılan başlıca iki yöntem çeşididir. Dolaylı yöntemler üç ana başlık altında (Seyahat-Maliyet Yöntemi, Hedonik Fiyat Yöntemi, Hane Halı Üretim Fonksiyonu Yaklaşımı) incelenmekte olup doğrudan yöntemler ise iki ana başlık altında (Koşullu Değerleme Yöntemi ve Deneysel Yaklaşım) incelenmektedir. Piyasa değeri olmayan bir alanın değerlendirilmesini yapmak adına dolaylı yöntemler başlığı altında da yer alan seyahat maliyet yöntemi kullanarak belirlemek isteyen bir araştırmacı bu amaç için üç farklı yöntem çeşidine başvurabilir. Bunlar aşağıdaki tabloda da belirtildiği gibi değişen parametre, hedonik seyahat maliyet, Rassel fayda modeli olup bu yöntemler neticesinde alanın ekonomik değeri ölçülebilir.

Şekil 22. Piyasa Değeri Olmayan Varlıkların Ekonomik Değerlerinin Tahmin Edilmesinde Kullanılan Yöntemlerin Şematik Diyagramı (Sarker ve McKenney, 1992).

1.6.2.1. Koşullu Değerleme Yöntemi

Koşullu Değerleme Yöntemi (KDY), kamu ile ilgili olan mal ve/veya ortak kaynakların ekonomik anlamda değerlerinin belirlenmesi adına yararlanıldığı bir çeşit anket yöntemidir (Yılmaz ve Koç, 2018). Bu yöntem ilk kez 1964 yılında Davis'in çalışmalarında kullanması ile ortaya çıkmıştır. Davis bu yöntemi, orman kaynaklarının birçok çeşitte sunmuş olduğu faaliyetlerin ve bu faaliyet hizmetleri gibi piyasa pazarının bulunmadığı mal ve/veya sunulan hizmetlerin değerini hesaplama yöntemi olarak geliştirmiştir. Zamanla KDY, kent içerisindeki bir alanın kente ve çevresine kazandırmış olduğu yararları

tanımlayarak tespit edilmesini sağlamak amacıyla geliştirilen bir yöntem olmuştur. KDY'nin "koşullu değerlendirme" ismini taşımasının sebebi; uygulamayı yapan kişilerin, bireylere sunduğu "farazi şartlar altında sunulan durumlara" göstermiş oldukları tutumlarının belirlenmesinden kaynaklanmaktadır (Alkay ve Ocakçı, 2011). KDY, farazi bir şekilde pazar ya da ziyaretçi odaklı halk oylaması üzerinden belirlenen, bireylerin sunulan mal ve/veya hizmetler için ödeme eğilimlerini ölçmek adına bir durumu ortaya çıkartan anket şeklidir (Gündoğmuş ve Kalfa, 2016).

Bu yöntem öncesinde uygulayıcılar, kullanıcı bireylere konularını meydana getiren mal ve/veya hizmetler hakkında anketler üzerinden detaylı bir bilgi aktarımını sağlayıp bireylerin bu alanlar ya da hizmetler için ödeme eğilimine tavırlarını belirlerler (Kaya, 2000). Yapılan anket çalışmalarında bireylerden hangi seviye düzeyinde ödemeler için talepkar olabilecekleri, mal ya da hizmetlerin sayılarında azalmaların veyahut artmaların, bozulma veya yenilemelerin, sunulacak yararların ya da olası giderlerin oluşması durumunda bireysel olacak şekilde yorumlama yapmaları istenmektedir (Alkan ve Uslu, 2016).

Bireylerin ödeme istekliklerinin belirlenmesi birkaç farklı örnek ile elde edilebilmektedir. Bunlardan ilki, sorulan soruya "evet-hayır" seçeneklerinin verildiği ve alınan cevaplar ile belirlenen miktarın ya da ödeme istekliliğinin belirlenmesi; ikincisi, araştırmacıların bireylere "ödeme kartları" verdiği ve bireylerin verilen kartlar üzerinde işaretlemeler yapması; son olarak, "fiyat teklifi oyunu" araştırmacı ve bireyler arasında sürekli etkileşim içerisinde geçen bir yöntemdir (Kaya, 2000). Üçüncü örnek ise ilk etapta bir fiyat belirlenmesi yapılır ve daha sonrasında bu belirlenen fiyatın yükseltilmesi ya da düşürülmesinden yola çıkılarak, bireylerin ödeme istekliliği belirlenir. Tüm bu örnek yapıları iki şıktan oluşan seçim (referandum format), yeniden değerlendirme (bidding game), açık uçlu veya kapalı uçlu sorular (open-ended - close-ended format) ve son olarak ödeme kartları (payment card) şeklinde kısaca belirtebiliriz (Alkay ve Ocakçı, 2011).

KDY anket yönteminin işlem basamakları beş kademede ele alınmaktadır. Bunlar; varsayımsal bir pazar oluşumu, elde edilen verilerin toplanılarak değerlendirilmesi, yaklaşık bir biçimde ödeme eğilimi ya da reddetme durumlarının tahmin edilmesi, ödeme istekliliğinden doğan değer fonksiyonunun tahminen belirlenmesi, tüm süreç sonu elde edilen toplam değer nicelleştirilmesi şeklindedir (Gündoğmuş ve Kalfa, 2016).

Koşullu Değerleme Yöntemi geçmiş zamanlar içerisinde bireylerin tüketici tutumları üzerine bir bulgu olmasa dahi rahatça kullanılabilen bilgilere erişebilir, tüketicilerin seçimleri arasında olmayan yeni tavır, vaziyet ve varsayımlar ortaya sunabilir, yapılan

araştırmaları A. Marshall'ın ekonomisi gözüyle değil J. Hicks'in "Hicksian" fonksiyon yöntemini baz alması yönüyle diğer yöntemlerden ayrılır (Yılmaz ve Koç, 2018). "Marshallian" fonksiyonu, bütçeyi sabit tutarak alınacak faydanın en yüksek boyutta olmasını, "Hicksian" fonksiyonu ise belirli bir fayda seviyesini hedefleyerek bununla ilişkili olabilecek tüm maliyetleri en aza indirmemiz gerektiğini savunur (URL, 30).

KDY'nin ana amacı doğal ya da çevresel kaynakların üzerinde oluşabilecek her türlü değişimi kapsayan vaziyetlerin bireylerin belirttiği ifadeler sonucunda değerinin ölçülmesidir. Tüm bu birey merkezli ölçülerin bir gözlem ya da yapılan davranış sonucu değil de bireyler tarafından sözsöz aktarımı sonucu oluşması ise çoğu iktisatçıya kendini sınırlandırılmış hissettirmektedir.

1.6.2.2. Hedonik Fiyatlandırma Yöntemi

Hedonik fiyatlandırma yöntemi (HFY) ilk kez A. Court (1939) tarafından yapıtığı çalışmasında arabanın özelliklerini kullanarak arabanın fiyatını belirlemesi ile şekillendirdiği bir yöntemdir (Kaya, 2012). Ancak HFY ilk kez Sherwin Rosen tarafından 1974 yılında kuramsal bir çalışma olarak konut yapılarının ekonomik açıdan değerinin oluşturulmasına yardımcı olması amacıyla işlenmiş ve daha sonra kentsel alan çözümlemelerinde de uygulamaya başlanmıştır (Bayramoğlu, 2017). HFY, çeşitlendirilerek oluşturulan ürün pazarında satışı yapılmış olan tüm malların özellikleri ile o malın ederi arasındaki bağlantıyı ve o ürünleri başka ürünlerden ayırmaya yardımcı olan özelliklerinin görünürdeki fiyatlarını hesaplama yöntemidir (Yayar ve Karaca, 2014). Bu yöntem herhangi bir çeşitteki ürünün piyasadaki değer çözümlemelerini ve bu çözümlemeler üzerinde etkisi bulunan unsurların gözden geçirildiği büyük çapta yararlanılacak bir kullanım sahasına sahiplik yapmaktadır.

Bir başka şekilde ele alındığında HFY, belirlenen bir ürünün fiyatını ve o ürene ait olan özelliklerin değer bütünlüğü halinde yorumlayan ve bu özelliklerin değerini iki ya da daha çok değişken arasındaki ilişkiyi ölçmek için kullanılan regresyon analizi ile hesaplayan bir yöntemdir (Kaya, 2012). HFY, bir ürünü diğerinden ayıran tüm farklı özelliklere sahip olduğu ve bu özelliklerinden birinin değişim göstermesi halinde fiyatının da değişim göstereceği, tüm ürünlerin piyasasında fiyat çözümlemesi yapmak veyahut sahip olunan özelliklerin değerinin belirlenmesi için kullanılan bir yöntemdir (Kaya ve Özyürek, 2013).

Kısaca HFY için bir malın sahip olduğu özelliklerinin fiyatlandırılması şeklinde düşünebiliriz.

HFY, değişim gösteren çevresel şartların karşısında bireylerin ödeme istekliliğini dolaylı bir şekilde ölçen ve ayrıca emlak fiyatlarının çevresel şartlar (su ve çevre kalitesi, hava ve gürültü kirliliği vb.) üzerinden etkisini ortaya koyan bir yöntem şeklidir (Gündoğmuş ve Kalfa, 2016). Bu yöntem günümüzde daha çok kentsel alanların analizinde çevresel ürünlerin pazar fiyatları üzerinde direkt etkisinin farklılaşan şartlar altında ev ve iş yerleri, toprak sahaları kısacası gayrimenkul alanlarının fiyatlandırılmalarını ne şekilde sonuçlanacağına ve bireylerin bu husustaki iktisadi tutumlarını belirlemeyi hedeflemektedir (Alkan ve Uslu, 2016)

Hedonik fiyatlandırma yöntemi çalışmaları kentsel açık yeşil alanlar ile ilişkilendirilen özellikler olarak mesafe, bulundurduğu ağaç miktarı ve yaşlı ağaç sayısı, yeşil alanlarının büyüklüğü ve mesafesi gibi kriterlere yer vermektedir (Kaya ve Özyürek, 2015). Kentsel açık yeşil alanların, park ve bahçelerin, kent içi ormanlık sahaların ekonomik anlamda değerlendirilmesinin yapıyor olması birçok kişi tarafından anlamsız bulunmaktadır ancak bu alanlarda kullanılan bitki kompozisyonlarından yararlanmanın bir bedelinin olduğu ve bu sayede kent yönetimine ya da mahallî halka sağlanan kaynak faydacılığı unutulmamalıdır (Bayramoğlu, 2017). HFY çeşitli özelliklere sahip olan çevresel ürünün ya da şartların, fiyatlar üzerinde değişim etkisinin oluşumunu değerlendirmeyi ve bu çevresel şartların fiyatını değiştirdiği faktörler içerisindeki niceliğini belirlemeyi amaçlar (Gündoğmuş ve Kalfa, 2016).

Bu yöntem temelde dört kademe içerisinde ayrılarak gerçekleştirilir. Bu kademeler; problem veya problemlerin tespit edilmesi, bilgi/data oluşumu, fonksiyonun belirlenmesi, ekonomik değer hesaplamasının yapılması şeklindedir (Kaya ve Özyürek, 2015). Hedonik fiyatlandırma yönteminde sorun görülen hususlar şu şekilde gösterilebilir; veri toplama işlemlerinin sınırlı ve maliyetlerinin yüksek ederlere sahip olması, ihmal edilmiş olabilecek değişkenlerin varlığı, belirlenen modelin seçimi ve yetersiz kalmasıdır (Alkay ve Ocakçı, 2011).

1.6.2.3. Seyahat-Maliyet Yöntemi

Seyahat Maliyet Yöntemi (SMY), 1947 yılları içerisinde ilk kez fikri bir şekilde Harold Hotelling tarafından Amerika Birleşik Devletleri'nin yöneticiliğini yaptığı Milli Park

Servis (NPS) yetkilisine yazmış olduğu bir yazı ile öne sürülmüştür. SMY'nin tecrübi yöntemlerini ise 1959 yıllarında Marion Clawson geliştirmiş ve daha sonrasında 1966 yılları içerisinde Jack L. Knetsch ile birlikte yöntemdeki eksik kısımlar üzerinde geliştirme çalışmalarında bulunulmuştur (Kaya, 2000; Clowson & Knetsch, 2013).

Kentsel açık yeşil alanlar, kendiliğinden var olan potansiyellerinden doğan ve buna bağlı olarak gelişen birçok rekreasyonel gereksinimi karşılamaya yönelik alanlardır. SMY de bu piyasa değeri olmayan mal ve/veya ortak kaynakların ekonomik ederinin ölçülmesinde istenilen taleplerin tespit edilmesi doğrultusunda kullanılan ölçüm yöntemlerinden biridir (Gündoğmuş ve Kalfa, 2016).

Geliştirilen ölçüm yöntemi bulunduğumuz zaman içerisinde rekreasyon faaliyetlerinin hareketlerinden doğan ekonomik teşvik oluşumunun ve bunun sonucunda yapılan yatırımların oluşturduğu çevresel hasarlarının belirlenmesine kadar geniş çapta etkin bir rol de oynamaktadır. SMY çoğunlukla rekreasyonel etkinliklerin yapılması amacıyla kullanılan mevcut alanlara değer biçilmesi amacıyla kullanılıyor olsa da yeni oluşturulan alanların değerini belirlemek ya da iyileştirilmiş alanların çevresel kalitesindeki doğan değişimi değerlendirmek amacıyla ekonomik değer tespiti için de kullanılabilir (Graves, 2013).

Seyahat Maliyet Yöntemi, bireysel ve zonal olmak üzere iki farklı başlık altında toplanabilir. Bireysel Seyahat Maliyet Yöntemi (BSMY) ve Zonal Seyahat Maliyet Yöntemi (ZSMY) arasındaki fark şu şekilde özetlenebilir; BSMY seçilen alanı kullanan bireylerin belirli zaman aralığında alana gerçekleştirmiş oldukları ziyaret sayısını bağımlı değişken olarak saptarken ZSMY ise, bu alana gelen kullanıcıların geldikleri mevkileri belli kesimlere ayırarak o kesimden gerçekleştirilen ziyaret sayısını o kesimin sahip olduğu nüfus popülasyonuna oranlanması ile ulaşılan oranı bağımlı değişken olarak kabul görmektedir (Yılmaz ve Koç, 2018). Kısacası SMY belirlenen alanın kullanım ederinin öngörülmesi için oluşturulan ve geliştirilen bir yöntem çeşididir.

Tüm bu değerlemelerin sonucunda süreç içerisinde yapılan çalışmalar neticesinde gelişim gösteren SMY, temelde üç esas konu üzerinde uygulama yapılması gerektiğini ortaya çıkarmıştır. Var olan bir alanı çeşitli faaliyetler gerçekleştirmek vasıtasıyla kullanmaktan doğan değerinin tahmini, alan çevresinde muhtelif sebeplerden oluşum gösteren olumsuzlukların iyileştirilmesi ve sağladığı yarar boyutu, birden fazla işleve sahip olan alanların niteliklerinin ve maliyet politikalarının kazanç ya da kayıp veren faydanın tespit edilmesi şeklinde belirtilmektedir (Yılmaz ve Koç, 2018).

Rosenthal (1984)a göre SMY, beş farklı amaca hizmet için kullanılabilir (Kaya, 2000):

- Var olan alanların rekreasyon faaliyetleri baz alındığında ekonomik değerinin tespit edilmesi,
- Yeni bir oluşum gösterecek rekreasyon alanının meydana getirilmesi ve/veya var olan rekreasyon sahalarının farklılaştırılmasına müteveccih potansiyel oluşturan rekreasyon imkanlarının ekonomik değerinin tespit edilmesi,
- Orman kaynakları idaresindeki çalışmalar arasında ayırma kararlarının alınabilmesi,
- Rekreasyon sahasını kullanan ziyaretçilerin seyahat tutumlarının önceden düşünülerek öngörülmesi,
- Rekreasyon sahasının kullanımı ile alan kullanım ücretlerinin arasındaki ilişkinin öngörülmesi.

SMY'nin benzer şekilde amaçlarını sıralayan farklı araştırmacılar ise şu şekilde ele almıştır;

- Rekreasyonel faaliyet sunabilen alanların faydalarının ekonomik değerinin ölçülmesi,
- Meydana getirilen yeni rekreasyon sahasının oluşumuna harcanan değer toplamlarına karşı dışa ilişkin ekonomik faaliyetlerinin belirlenmesi,
- Rekreasyon sahalarında yapılacak olan çevresel kalite arttırılmasına yönelik düzenleme ve yenilik çalışmalarının alan üzerinde farklı bir etki yaratıyor olması sebebiyle yeni iktisadi değerinin belirlenmesi,
- Aynı tür çeşitliliğine sahip rekreasyon faaliyetleri sunan ancak farklı çevresel kalite özelliğine sahip olan alanların iktisadi değerlerinin belirlenmesi ve birbirileri ile mukayese edilmesi (Alkay ve Ocakçı, 2011).

Yöntemin çeşitli araştırmacılar tarafından beş başlık altında ele alınan sorunları kısaca şu şekilde özetlenmektedir. Birinci sorun alana ulaşım için yapılan seyahat maliyeti ve geçen zaman ile ilgili bilgilerin tanımlanmasından doğan problemler, ikinci sorun olarak ziyaretçilerin sosyoekonomik yapısını gösteren bilgilerin tanımlanmasından doğan problemler, üçüncü olarak mevcut alanın rekreasyonel imkânlarının tanımlanmasından doğan problemler gösterilmektedir. Dördüncü sorun ise belirtilen bu üç sorunun içeriğinde tanımlanması beklenen bilgilerden yararlanılarak çıkarılan talep durumunun

tanımlanmasından doğan problemler ve son olarak beşinci sorun ise daha çok ekonometri ile ilgili bulunan nedenlere sebebiyet veren tahmin sıkıntılarıdır (Pearce and Markandya, 1989; Cameron, 1992; Freeman, 1993; Johansson, 1993; Hodge, 1995; Alkay ve Ocakçı, 2011).

1.6.2.4. Seyahat – Maliyet Yöntemini Konu Alan Çalışmalar

Ortaçesme ve ark (1997) çalışmalarında doğrudan ve dolaylı yöntemleri inceleyerek çalışma alanları olarak belirlenen doğal çevrelerin karakteri ve elde edilen tüm bilgiler ışığında alanların ekonomik değerinin saptanmasında kullanılacak yöntemi belirlemenin önemli bir rol oynadığını belirtmektedir. Ayrıca çalışmalarında, ele alınan alandaki rekreasyon etkinliklerin sağlamış olduğu yararların ekonomik anlamdaki değerinin saptanmasında ve bu konu üzerinden alınacak olan kararların bazında seyahat maliyet yönteminin kullanılabilir olduğu uygun görülmüşlerdir.

Kaya (2000), Soğuksu Milli Parkı (Ankara) Rekreasyon Hizmetlerinin Ekonomik Değerinin Belirlenmesi isimli makalesinde, SMP içerisinde kullanıcıya sunulan rekreasyonel faaliyetlerin ekonomik değerini birçok çalışmada sıklıkla kullanılan yöntemler arasında olan seyahat maliyet ve koşullu değer belirleme yöntemleri açısından incelemiştir. Çalışmaya göre kendisi Türkiye'deki çoğu rekreasyon alanının çoğunlukla yerel kullanıcı tarafından kullanıldığını ve hatta belirlenen alan çevresinden kullanıcıyı çekecek başka bir rekreasyonel etkinlik alanının bulunmadığını bu sebepler doğrultusundan seyahat maliyeti yöntemi anlayışının kullanılabilirliğinde kısıtlamaların olacağını belirtmiştir. Yöntemin uygulanabilir olmasının en önemli şartını, belirlenen doğal alana gelen kullanıcılarının hem bu alana olan uzaklık mesafesinin uygun görülmesi hem de ziyaret gerçekleştirecek alan üzerinde ve çevresinde yeterli çeşitlikteki rekreasyonel etkinlik sunan alanların bulunması olarak ortaya koymuştur.

Alkay ve Ocakçı (2003), Kentsel Yeşil Alanların Ekonomik Değerlerinin Ölçülmesinde Kullanılabilecek Yöntemlerin İrdelenmesi isimli çalışmalarında kentsel açık yeşil alanların kent içerisinde birden çok fonksiyona sahip olduklarını ve bu alanlara ekonomik değer belirleme durumunun olası bir durum olduğunu belirtmişlerdir. Çalışma içerisinde kentsel açık yeşil alanların koşullu değerlendirme yöntemi gibi varsayımlara dayanan bir yöntem çeşidi ile değil de gözlemlenebilir sonuçlarında veri elde edilerek oluşturulan hedonik fiyat ve/veya seyahat maliyet yönteminin kullanılmasının daha akılcı bir çözüm getireceğini savunmuşlardır.

Gürlük (2006), Manyas Gölü ve Kuş Cenneti'nin Çevresel Değerlemesi Üzerine Bir Araştırma konulu doktora tezinde kullanıcıların alandan rekreasyonel anlamda doğan talebi ve Manyas Gölü'nün ekonomik değerinin saptanmasını koşullu değerlendirme ve seyahat maliyet yöntemlerini kullanarak belirlemiştir. Bu bağlamda çalışma alanına dayanan anket çalışmaları yürütülmüş ve kullanıcıların göl ve çevresi ile alakadar olduğu davranışsal bütünlük hususunda gözlemlene yöntemlerine başvurulmuştur.

Başar (2007), yüksek lisans tez çalışmasında Dilek Yarımadası-Büyük Menderes Deltası Milli Parkının Rekreasyon Amacıyla Kullanımının Ekonomik Değerinin Saptanması hususunda seyahat maliyet yöntemini uygulayarak alanın sağladığı gelirin hesaplamasını yapmıştır. Çalışmanın içerisinde bu yöntem üzerinden ekonomik değer belirleme çalışmalarının yanı sıra alanın giriş ücretlerinin belirlenmesinde de rol oynanabileceğini belirtmiştir.

Belkayalı ve Akpınar (2009), Yalova Termal Kaplıcaları'nın Rekreasyon ve Turizm Amaçlı Kullanımının Ekonomik Değerinin Seyahat Maliyeti Yöntemi ile Tespit Edilmesi konulu Coğrafi Bilimler Dergisi'nde yer alan makalesine göre; çalışma alanının değerinin, hem rekreasyonel hem de turizm açısından belirlenmesi için SMY yöntemini kullanmışlardır. Aynı zamanda çalışma içerisinde anket çalışmalarına ve yetkili merciler ile yapılan birebir görüşmelere yer verdiğini belirtmiştir. Belkayalı ve Akpınar (2009) çalışmasında alanın sahip olduğu özelliklerin bilincine varılması gerektiğini, alanın sağlayacağı ekonomik katkının ülke ekonomisinde kaplayacağı büyük bir alan olduğuna ve bu sebeple alanın sağlayacağı rekreasyonel etkinliklerden doğan faydanın hiçbir şekilde göz ardı edilmemesi gerektiğini çalışmasında belirtmiştir. Çalışmalarında rekreasyonel ve turizm taleplerine dair değişkenler belirlenmiş, bölgeye gelen ziyaretçilerin demografik özellikleri dikkate alınarak 1.239.014.400 TL/yıl tüketici rantı değeri tespit edilmiştir. Benzer şekilde Alkan (2019), Troya Tarihi Milli Parkı'nın rekreasyonel bedelini seyahat maliyet yöntemi ile belirlemiştir. Milli park için yıllık 192.075.466 TL tüketici rantı değeri hesaplanmıştır. Hesaplamasında elde edilen tüketici rantı kurum içi sektörel alanda daha büyük olması sebebiyle tarihi mekanın ileride sosyal ve ekonomik anlamda değer kazanacağı sonucuna varmıştır.

Talay ve ark.(2010), çalışmalarında Göreme Tarihi Milli Parkı'nın ekonomik değerinin saptanması hususunda akademik çalışmalarda da sıklıkla kullanılan koşullu değerlendirme ve seyahat maliyet yöntemine yer verilmiştir. Alanın ekonomik değerinin

tespitinin yapılması, yapılan anketler neticesinde sağlanan veriler ile süreklilik sağlayan uygulamalı kararların alınmıyor olması ile alana ziyaretlerin sayısında artışın gözlemleneceğine bu sebepten ötürü sağlanan gelirin artmasına yönelik bir çalışma olacağını göstermektedir.

Gündoğmuş ve Kalfa (2016), tarafından yapılan çalışmada, piyasa değeri olmayan varlıkların ekonomik değerinin belirlenmesinde kullanılan yöntemlerin neler olduğuna, nasıl kullanılması gerektiğine ve yöntemin gerektirdiği konulara değinerek tanımlamalarda bulunmuşlardır.

Yılmaz ve Koç (2018), Beydağları Sahil Milli Parkı çalışma alanında seyahat maliyet yöntemi ve koşullu değerlendirme yöntemini bir arada kullanarak alanın ekonomik değerinin saptanmasını sağlamışlardır. Çalışma verilerini bölgeyi ziyaret eden kullanıcılar ile birebir yüz yüze yapılan anket çalışmaları ile elde etmişlerdir. Elde ettikleri bu verileri çözümlenmeleri neticesinde alan içerisinde rekreasyonel olanakların çeşitlendirilebileceğini, giriş ücreti konusunda ziyaret gerçekleştiren kullanıcıların sağladığı bilgiler doğrultusunda yeniden düzenlemeler yapılabilmesi ile bölgenin ekonomisine sağlanan katkının arttırılabileceğini çalışmalarında belirtmişlerdir.

Mangan (2013) çalışmasında Keenj Göl'ünde rekreasyonel amaçla alanın bedelini seyahat maliyet yöntemi ile belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmasında 500 kişi ile anket yaparak analizler sonucunda ziyaretçilerden giriş ücreti olarak 38 bin dolar yıllık alındığı tespit edilmiştir. Ancak elde edilen gelirin gölün faydası amaçla kullanılmadığı belirlenmiştir. Ancak Özkök ve ark., (2019) Kaz dağları milli parkının ekonomik değerini belirlemek amacıyla yapmış oldukları çalışmada yıllık bireysel tüketici rantı ve toplam tüketici rantı hesaplanmış ve bu rakamlar sırasıyla 3.959,46 TL ve 384.958.445,95 TL bulunmuştur. Çalışmalarının sonunda ise elde edilen gelirin milli parkın doğal ve kültürel kaynaklarının korunması amacıyla kullanılabileceği belirtilmiştir.

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

2.1. Materyal

Çalışma alanı olarak Trabzon 100.Yıl Parkı belirlenmiştir. Çalışma materyalini 100.Yıl Parkı'nda 2019-2020 yıllarında kullanıcılar ile karşılıklı görüşmeler ve yerinde gözlemler yoluyla elde edilen veriler oluşturmaktadır. Anketlerden elde edilen sonuçlar seyahat maliyet yöntemini uygulamaya dair çalışmanın materyalini oluşturmuştur. Ayrıca çalışma kapsamında makaleler, ders notları, harita ve uydu görüntüleri, yapısal planlar raporlar, istatistikler ve yerinde çekilen fotoğraflar kullanılmıştır.

2.1.1. Çalışma Alanı

Karadeniz Bölgesi'nin Doğu Karadeniz kesiminde yer alan bir şehir olan Trabzon kuzeyinde Karadeniz, doğusunda Rize (İkizdere ve Kalkandere), batısında Giresun (Eynesil), güneyinde Gümüşhane (Torul) ve Bayburt ile çevrilmekte olan bir ilimizdir. Trabzon şehri, bu bölgede Samsun'dan sonra gelen en büyük şehir olarak bilinmektedir. Kentin yüksek bölgelerinde dağlar ve yaylaların bulunmasının yanı sıra şehir aynı zamanda vadiler, akarsu ve göller açısından da oldukça zengindir. Kent birçok bitki örtüsü çeşidine ev sahipliği yaparak çokça çeşitlilik gösteren bitki kuşağı ve yaban hayatı oluşumuna da sebebiyet vermektedir.

Çalışma alanı olarak belirlenen 100.Yıl Parkı, Karadeniz Bölgesi'nin kıyı kesiminde yer alan ve Trabzon kent merkezine 4 km'lik bir mesafesi olan, çevresinde Trabzon Forum Alışveriş Merkezi ve Eyof Spor ve Hatıra Parkı bulunan sahil yolu üzerinde konumlandırılmış bir parktır. 100. Yıl Parkı, uzunca bir süre atıl alan kalarak insanların çokça tercih etmediği bir mevkii olma durumunda idi. Fakat daha sonraki zamanlarda bireylerin alan içerisinde denize ulaşma, doğa ile bir araya gelme gibi isteklerinden doğan talepleri doğrultusunda açık yeşil alan olarak değerlendirilmeye başlanılmıştır. Bu durum 2014 yılına kadar sürekliliğini koruyorken yapımı başlanılan yeni sahil yolu projesi ile yeniden değişim göstermiş ve sit alanı olarak belirlenmiştir. Bunun sonucunda alan Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'nce verilen karar doğrultusunda "Doğal Sit-Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı" olarak tescillenmiştir (Bayramoğlu ve

Yurdakul, 2020). 100.Yıl çalışma alanı Şekil 23.'te de görüldüğü üzere kırmızı bölge ile belirtilmiştir.

Şekil 23. 100. Yıl Park çalışma alanı

Park zaman içerisinde göstermiş olduğu gelişim ile birçok kentlinin hem hafta içi hem de hafta sonu yoğun kullanımı ile uğrak noktası olma özelliği kazanarak popüler bir alan haline gelmiştir. Aslında parkın geçmişine bakıldığında uzun yıllardır aktif kullanıldığı bilinmektedir. Ancak son yıllarda daha aktif ve farklı kullanımlara da olanak tanımaktadır.

Bünyesinde dinlenme alanları, 2 adet çocuk oyun alanı, spor sahaları, 1 adet büfe, piknik alanları, yürüyüş yolu ve otopark barındırmaktadır. 100.Yıl Park'ı bitki türü açısından oldukça çeşitlilik göstermekte ve bu yarattığı atmosfer ile birlikte ziyaretçilerine gerek manzara güzelliği gerek yürüyüş yolu üzerindeki belirli noktalarda panoramik görüntü yakalayabilmesine olanak tanımaktadır.

Alan sahip olduğu bu özellikler ile çeşitli organizasyonlara da ev sahipliği yapıyor olmakla beraber birçok kentlinin şehir merkezinden uzaklaşmadan ihtiyaçlarını giderme, ailesi ve sevdikleri ile bir araya gelerek zaman geçirme ve bireylerin ihtiyaçları doğrultusunda doğan çeşitli rekreasyonel faaliyetleri yapabilme imkânı sunmaktadır (Şekil 24, Şekil 25, Şekil 26).

Şekil 24. 100. Yıl Parkı'nda bulunan oturma grupları ve dinlenme alanları

Şekil 25. Alan içi yürüyüş yolu, otopark ve mangal alanları

Şekil 26. Alandaki bitki kompozisyon ve çocuk oyun alanı

2.1.2. Doğal Verileri ve Bitki Yapısı

Yağışlı gün sayısının fazla olması Trabzon bölgesinde bitki topluluklarının zenginleşmesi ve çeşitlenmesine sebebiyet vermektedir. Bu durum, kökeni Avrupa Sibirya üzerinde bulunan nemli ılıman ve soğuk hava koşullarında yetişebilen bitki topluluklarına da ev sahipliği yapabilmelerini sağlamıştır (Trabzon il raporu, 2003). Trabzon'da bitki topluluklarından 440'ı bölgeye özgü olup, aynı zamanda ülke genelinde de 2500 adet nadir bulunan bitki türüne rastlanılmaktadır (URL, 31). Bu bölgede 0 ila 300m yükseltileri arasında Trabzon hurması, karayemiş, akçaağaç, kayın, gürgen, ardıç, şimşir, defne vb.; bir üst katmanda meşe türleri, dişbudak, kavak, adi fındık vb.; orta kesimlerde Avrupa kestanesi, adi fındık, huş, ıhlamur, meşe, doğu gürgeni, kavak, mor çiçekli ormangülü, defne vb.; en üst katmanlarda iğne yapraklı ağaçların hakimiyetinde olan ormanlık alanlar (sarıçam, ladin, göknar vb.) bitki topluluklarına rastlanılmaktadır (Trabzon il raporu, 2003; URL: 32).

Çalışma alanı olan 100. Yıl parkında ise yapılan gözlemler neticesinde başlıca *Nerium oleander*, *Albizia jullibrissin*, *Phoenix canariensis*, *Cedrus libani*, *Cedrus deodara*, *Cotoneaster frigida* 'Cornubia', *Prunus laurocerasus*, *Pinus nigra*, *Viburnum tinus*, *Platanus orientalis*, *Picea orientalis*, *Pyracantha coccinea*, *Platycladus orientalis*, *Laurocerasus officinalis*, *Ligustrum japonicum*, *Sequoia sempervirens*, *Rhododendron ponticum* gibi bitki grupları belirlenmiştir.

2.1.3. İklim Yapısı

Trabzon ilinde Karadeniz'in var olması ve Kuzey Anadolu Dağları'nın bulunması sebebiyle kıyı kesiminde havanın ılık ve yağışın olduğu bir iklim hakimken; iç kesimlerde karasal iklimin görülmesi söz konusudur. Bölgedeki yağışlar kıyı kesimine yakın olan sahalarda yağmur, daha üst katmanlarda ise genellikle kar şeklinde gözlemlenmektedir. Trabzon ilinde en fazla yağış ekim ayı içerisinde düşmektedir ve 119.3mm olarak belirtilirken en fazla kar yağışının da şubat ayı içerisinde olduğu belirtilmektedir (Trabzon il raporu, 2003) (Tablo 5).

Tablo 5. Trabzon iline ait iklim verileri

İklim verileri	
Ortalama Sıcaklık (C)	14.6
En Yüksek Sıcaklık (C)	38.2
En Düşük Sıcaklık (C)	-7.4
Ortalama Bağıl Nem %	71
Ort. Yıllık Yağış (mm)	831.3
Hakim Rüzgar Yönü	S
Karla Örtülü Gün Sayısı	6.4

Kaynak: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, Araştırma ve Bilgi İşlem Daire Başkanlığı
Rasat Süresi 31 yıl,2019

Tablo 5’ de görüldüğü üzere Trabzon merkez üzerinde ortalama sıcaklık 14.6 C°, ortalama yıllık yağış miktarı 831.3mm, ortalama karla örtülü olduğu gün sayısı ise 6.4 olduğu tablo içlerinde belirtilmiştir. Aynı zamanda Trabzon ilinde aylar içerisinde hakim rüzgar yönünde farklılıklar oluşsa da yıl bazında hakim rüzgar yönünün güney (S) olduğu gözlemlenmektedir. Aylar itibariyle sıcaklık değerleri Trabzon il merkezi için Tablo 6’da gösterilmektedir.

Tablo 6. Trabzon iline ait aylara göre ortalama, en yüksek ve en düşük sıcaklık değerleri (C°)

Aylar	Ortalama Sıcaklık	En Yüksek Sıcaklık	En Düşük Sıcaklık
Ocak	7.4	25.9	-7.0
Şubat	7.0	26.6	-7.4
Mart	8.3	35.2	-5.8
Nisan	12.0	37.6	-0.8
Mayıs	15.8	38.2	4.7
Haziran	20.2	36.6	9.2
Temmuz	23.1	32.6	14.3
Ağustos	23.2	38.2	13.5
Eylül	20.1	32.2	7.3
Ekim	16.2	33.8	3.4
Kasım	12.3	32.8	-1.6
Aralık	9.2	26.1	-3.3
YILLIK	14.6	38.2	-7.4

Kaynak: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, Araştırma ve Bilgi İşlem Daire Başkanlığı Rasat Süresi 31 yıl,2019

Trabzon ilinin yıl içerisindeki en yüksek sıcaklığı yakaladığı ay 38.2 C° ile Mayıs ayı, en düşük sıcaklığın gözlemlendiği ay ise -7.4 C° ile Şubat ayıdır. Yıllık ortalama sıcaklık derecesi ise 14.6 C° olarak belirtilmektedir.

Yıl içerisinde ortalama bağıl nemin en yüksek olduğu ay %81.6 ile Mayıs ayı iken, ortalama bağıl nemin en düşük olduğu ay ise %59.4 ile Aralık ayıdır. Minimum bağıl nemin en yüksek olduğu ay %54 ile Ağustos ayı iken, minimum bağıl nemin en düşük olduğu ay ise %3 ile Mart ayı şeklinde belirtilmektedir.

Tablo 7. Trabzon iline ait ortalama ve min. bağıl nem değerleri (%)

	Ort. Bağıl Nem(%)	Min. Bağıl Nem(%)
Ocak	66.4	17
Şubat	69.3	6
Mart	69.9	3
Nisan	80.5	9
Mayıs	81.6	53
Haziran	75.7	45
Temmuz	76.7	52
Ağustos	73.7	54
Eylül	70.2	47
Ekim	71.1	25
Kasım	64.2	20
Aralık	59.4	5

Kaynak: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, Araştırma ve Bilgi İşlem Daire Başkanlığı Rasat Süresi 31 yıl,2019

2.1.4. Topoğrafik ve Toprak Yapısı

Trabzon ilinin yeryüzü şekillerini üç başlık altında incelemek mümkündür. İlki ilin güney kesimlerinde su kolu süresince doğu ve batı doğrultusunda uzanan dağlık sahalardan, ikincisi kuzeye doğru oluşan ve giderek yükseltisinin düştüğü kıyı kesimi boyunca oluşmuş tepelik sahalardan ve son olarak bu iki birim arasında bulunan Solaklı, Kalenima, Değirmendere,

Foldere gibi akarsular tarafından oluşturulan vadiler ve platolardır (Trabzon İl Çevre Durum Raporları Rehberi; URL: 32).

Trabzon il bazından toprakların %30'a yakını dağlık, %60'a yakını güneye doğru eğim ile gittikçe yükselen sahalardan oluşmaktadır (Trabzon İl Çevre Durum Raporları Rehberi). Jeolojik oluşumu; stratigrafi bakımından alttan üste doğru üst kretase yaşlı, tortul ara katkılı volkanik seriler, konglomera, kumaşı, marn, kil ve kireç taşı denizsel üst miosen ve serileri; çakıllı, kumlu, siltli ve killi, kuaterner yaşlı taraça dolguları ile çakıllı kumlu, siltli, killi, killi akarsu ve kıyı alüvyonları şeklindedir (Trabzon Valiliği). Trabzon, ikliminden ve topoğrafik özelliklerinde doğan farklılıklar sayesinde il düzeyinde birçok çeşitlilik gösteren kitlesel toprak gruplarını oluşturmuştur. İl içerisinde oluşum gösteren toprak gruplarını şu şekilde sıralanmaktadır;

- Alüvyal Topraklar (1192 hektar),
- Kolüvyal Topraklar (1060 hektar),
- Kırmızı-Sarı Podzolik Topraklar (137.897 hektar),
- Gri-Kahverengi Podzolik Topraklar (55.000 hektar),
- Kahverengi Orman Toprakları (30.510 hektar),
- Yüksek Dağ Çayır Toprakları (92.455 hektar),
- Sahil Kumulları (137 hektar),
- Çıplak Kaya ve Molozlar(7034 hektar),
- Irmak Taşkın Yatakları (903 hektar) (Trabzon İl Çevre Durum Raporları Rehberi).

Çalışma alanı olan 100.Yıl Park'ı tüm bu bilgiler doğrultusunda kumlu, organik maddece zengin, iyi drenaja sahip toprak olma özelliği göstermektedir.

2.2. Yöntem

Çalışma 4 aşamadan meydana gelmektedir.

- I. Aşamada çalışmaya ait veri toplama, envanter oluşturma ve literatür taramasından oluşmaktadır.
- II. Aşamada çalışma alanı olarak belirlenen 100. Yıl Parkında yüz yüze görüşme yöntemi kullanılarak 2019-2020 yıllarında anket yapılmıştır. Anket soruları iki grupta toplanmıştır. 1. Grupta kullanıcıların demografik özelliklerine yönelik; 2. Grupta ise yöntemi uygulamaya yönelik SMY’de kullanılacak bağımlı değişken olan ziyaret sayısı ile bağımsız değişkenlerin yer aldığı sorulardan oluşmaktadır. Anketler SPSS Paket programında sayısal hale getirilerek veri tabanı oluşturulmuştur. Anket verileri analiz edilerek kullanıcıların demografik özellikleri, 100. Yıl Parkı’nı kullanım durumu, kullanım amacı, sıklığı gibi kullanım özellikleri tablolaştırılarak belirlenmiştir. Çalışma alanını kullanım durumuna ait anlamlı ilişkinin varlığını tespit etmede t Testi ve ANOVA testleri yapılmıştır. Ayrıca istatistiksel ilişkinin daha iyi ortaya konulması amacıyla Duncan ve Tukey (Post-Hoc) testleri uygulanmıştır. Bu testlerin uygulanmasındaki önemli husus alana ziyaret gerçekleştiren anket katılımcılarını tanımlamak, belirttikleri görüşler ile vermiş oldukları cevapların uyumunu belirlemek, elde edilen istatistiksel verilerin çözümlemelerini yaparak genelden çıkıp daha özel gruplandırmalar yapmak olmuştur.
- III. Aşamada yöntem olarak ilk kez Harold Hotelling (1947)’in söz ettiği, daha sonra Clawson ve Knetsch(1966) tarafından geliştirilen Seyahat Maliyet Yöntemi ile ekonomik değer belirlenmesi yöntemi kullanılmıştır. Tez çalışması kapsamında 100. Yıl Park’ı kullanıcılarının rekreasyonel etkinlikler için katlanmış oldukları maliyetten yola çıkarak parkın ekonomik değer tahmini yapılması amacıyla değişkenler belirlenmiştir.
- IV. Aşamada Belirlenen değişkenler tüketici rantı hesaplanması için, “Yarı Logaritmik Çoklu Regresyon Modeli” geliştirilmiştir.

Çalışmaya konu olan Seyahat Maaliyet Yöntemi Kaya (2002)’in belirttiği üzere talepler bireysel olarak hesaplandıktan sonra toplam talebi bulmak için hesaplanan bir yöntemdir. Yönteme göre;

$$V_{ab}=f(C_{ab},X_a)$$

Formülde; V_{ab} : a bireyi tarafından b alanına belirli bir zaman sürecinde yapılan ziyaret sayısını,

C_{ab} : b alanını ziyaret eden a bireyinin toplam harcamalarını,

X_a : a bireyinin ziyaret sayısını göstermektedir.

Gurrod ve Willis (1999)'in belirttiği SMY fonksiyonu ise;

$$V_i = f(P_{ij}, T_{ij}, K_i, S_j, Y_i, D_i)$$

Formülde;

V_i : i. kişinin "j" rekreasyon alanına yaptığı ziyaret sayısı

P_{ij} : i. kişinin "j" rekreasyon alanına yaptığıda oluşan birim seyahat maliyeti

T_i : i. kişinin "j" rekreasyon alanına yaptığı ziyaret sebebiyle oluşan zaman maliyeti

K_j : "j" rekreasyon alanının kalitesine ilişkin vektör

S_i : Alternatif rekreasyon alanlarına ilişkin bir vektör

Y_i : i. kişinin gelir düzeyi

D_i : Ziyaretçinin diğer sosyo-demografik özellikleri göstermektedir.

3. BULGULAR

Tez çalışmasında Trabzon 100. Yıl Parkı'nın rekreasyonel kullanımının ekonomik değeri hesaplanmıştır. Çalışma alanı Trabzon 100.Yıl Parkı'nda kullanıcılar ile 2019 yılı Nisan – Eylül döneminde aktif olarak 2020 yılında ise COVID-19 pandemi süresince pasif şekilde (internet üzerinden anket) 468 kişi ile anket gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen görüşmeler ve yapılan anket sonuçları çalışmanın ana materyalini oluşturmaktadır. Anketler neticesinde elde edilen bulgular çalışmanın yöntemi olan Seyahat Maliyet Yöntemi'nin uygulanması için veri tabanı oluşturmuştur. Yönteme bağlı olarak tüm değişkenler yarı logaritmik regresyon analizine dahil edilmiş olup, bağımlı değişken yıllık ziyaret sayısı olurken bağımsız değişkenler ise; ziyaretçi yaşı, kullanılan gün, kullanım sıklığı, parkın rekreasyonel yeterliliği, park için yapılan toplam maliyet, yapılan maliyetten memnuniyettir.

3.1. Ziyaretçilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Ait Bulgular

100.Yıl Parkı'nda gerçekleştiren çalışmada anket çalışmasına katılanların %53'ü erkek, %47'si ise kadın kullanıcılardan oluşmaktadır. Parkın ziyaretçilerinin yaş gruplarına bakıldığında %40,6'sı 18-34 yaş grubu arasında, %34,6'sı 35-49 yaş arasında, %21,4'ü 50-64 yaş arasında olduğu görülmektedir. Alanı kullananların %67,9'u yükseköğretim mezunu olup, %16,9'u lise ve %12,6'sı lisansüstü öğrenim durumunda olduğu ortaya konulmuştur. Ziyaretçilerin %37,4'ü memur, %19,4'ü özel sektörde ve %9'u ise çalışmadığını belirtmişlerdir.

Ziyaretçilerin %57,5'i evli ve %37'si ise bekârdır. 100. Yıl Parkı'nı ziyaret edenlerin ortalama gelirleri 2691,76 TL olup %52,6'sı 4001 TL ve üzeri, %31,8'i 2001-4000TL arasında, %8,1'i ise 1001-2000 TL arasında gelir düzeyine sahiptir.

Kullanıcıların %62,2'si 20 yıl ve daha uzun süredir, %14,1'i 15-20 yıldır, %7,1 6-15 yıldır Trabzon'da ikamet ettiklerini belirtmişlerdir. Ziyaretçilerin oturdukları evlerinin %82,3'ü apartman dairesi, %12,0'ı müstakil konut ve geri kalanları lojman ve yurt olduğu belirlenmiştir.

100. Yıl Parkı'nda rekreasyonel etkinlikte bulunan katılımcıların %73,1'nin yaşam alanı içerisinde yeşil alan bulunmakta, %26,9'unda ise bulunmamaktadır. Ziyaretçilerin

%77,8'i 2-4 kişi ile birlikte yaşadığını, %11,1'i 5-7 kişi ile yaşadığını belirtmiştirler. Ankete katılanların sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 8'de gösterilmektedir.

Tablo 8. Ziyaretçilerin sosyo-demografik özellikleri

DEĞİŞKENLER	KİŞİ (ADET)	YÜZDE (%)
CİNSİYET		
Kadın	220	47
Erkek	248	53
YAŞ GRUPLARI		
18-34 yaş arası	190	40,6
35-49 yaş arası	162	34,6
50-64 yaş arası	100	21,4
65 yaş ve üzeri	16	3,4
MEDENİ HAL		
Evli	269	57,5
Bekar	173	37,0
Dul	26	5,6
ÖĞRENİM DURUMU		
Okur-yazar değil	1	0,2
İlköğretim	11	2,4
Lise	79	16,9
Yükseköğretim	318	67,9
Lisansüstü	59	12,6
MESLEK GRUPLARI		
Ev hanımı	26	5,6
ÖĞrenci	40	8,5
Çalışmıyor	42	9,0
Serbest meslek	20	4,3
Memur	175	37,4
Akademisyen	18	3,8
İşçi	20	4,3
Emekli	24	5,1
Özel Sektör	91	19,4
Diğer	12	2,6

Tablo 8'in devamı

DEĞİŞKENLER	KİŞİ (ADET)	YÜZDE (%)
GELİR DAĞILIMI		
500 TL	35	7,5
1500 TL	38	8,1
3000 TL	149	31,8
3001 + TL	246	52,6
TRABZON'DA İKAMET SÜRESİ		
0-5 Yıl	45	9,6
6-10 Yıl	33	7,1
11-15 Yıl	33	7,1
15-20 Yıl	66	14,1
20 Yıl ve üzeri	291	62,2
KONUT TİPİ		
Apartman Dairesi	385	82,3
Lojman	15	3,2
Yurt	12	2,6
Müstakil Konut	56	12,0
YAŞANILAN ÇEVREDE AÇIK YEŞİL ALAN DURUMU		
Evet	342	73,1
Hayır	126	26,9
HANEDEKİ BİREY SAYISI		
Yalnız	50	10,7
2-4 Kişi	364	77,8
5-7 Kişi	52	11,1
8+ Kişi	2	0,4
TOPLAM	468	100

3.2. 100. Yıl Parkı'nı Ziyaret Edilme Durumuna Ait Bulgular

Ankete katılan ziyaretçilerin %74,4'ü 100.Yıl Park'ına özel araçları ile %19,9'u toplu taşıma aracı ile ve %4,1'i yaya olarak ulaşmaktadır. Ziyaretçiler parka %55,3'ü ortalama 15-29 dakika içerisinde, %24,8'i 30-59 dakika ve %17,9'u 15 dakikada ulaştıklarını belirtmişlerdir.

Ziyaretçilerin %67,9'si alanı hafta sonu daha yoğun tercih ettiklerini, %25,2'si ise hem hafta sonu hem de hafta içi kullandıklarını belirtmişlerdir. Parkı bu zaman diliminde kullanım

sebepleri sorulduğunda %43,4'ü kendim/eşim çalışma koşulları sebebiyle, %43,2'si ise diğer sebeplerle tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Alanı hangi mevsimde ziyaret ettikleri durumuna bakıldığında ise ankete katılan bireylerin %63,7'si alanı en çok yaz aylarında tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Park içerisinde rekreasyonel etkinliklerde bulunan katılımcıların %66'sı 13.00-18.00 saatleri arasında, %7'si 12.00-13.00 saatleri arasında alanı kullanmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Ankete katılanların çalışma alanını seyahat durumlarına ilişkin bulgular Tablo 9'da gösterilmektedir.

Tablo 9. 100. Yıl Parkı kullanıcılarının ulaşım durumları

DEĞİŞKENLER	KİŞİ (ADET)	YÜZDE (%)
100.YIL PARKI'NA ULAŞIM		
Yaya olarak	19	4,1
Özel araç	348	74,4
Toplu taşıma	93	19,9
Motosiklet	4	0,9
Taksi	4	0,9
100.YIL PARKI'NA ULAŞIM SÜRESİ		
15 dakikadan az	84	17,9
15-29 dakika	259	55,3
30-59 dakika	116	24,8
60 dakikadan fazla	9	1,9
100.YIL PARKI KULLANIM GÜNLERİ		
Hafta içi	32	6,8
Hafta sonu	318	67,9
Her ikisinde de	118	25,2
100.YIL PARKI'NI KULLANIM GÜNÜ NEDENLERİ		
Kendim/eşimin çalışma koşulları	203	43,4
Çocuklara uygunluk durumu	34	7,3
Diğer günlere göre daha sakin olması	29	6,2
Diğer	202	43,2
100.YIL PARKI'NI KULLANIM SAATLERİ		
08.00-12.00	39	8,3
12.00-13.00	69	14,7
13.00-18.00	309	66,0
18.00 sonrası	51	10,9

Tablo 9'un devamı

DEĞİŞKENLER	KİŞİ (ADET)	YÜZDE (%)
100.YIL PARKI'NI KULLANIM SÜRESİ		
1 saatten az	31	6,6
1-3 saat	169	36,1
3-5 saat	199	42,5
5 saatten fazla	69	14,7
100.YIL PARKI'NI BİRLİKTE KULLANAN KİŞİ SAYISI		
Yalnız	10	2,1
2-3 Kişi	131	28,0
4-6 Kişi	241	51,5
7-9 Kişi	76	16,2
10 Kişiden fazla	10	2,1
100.YIL PARKI'NI KULLANIM SIKLIĞI		
İlk defa	12	2,6
Haftada bir kez	13	2,8
15 günden az	15	3,2
Ayda bir	49	10,5
Üç ayda bir kez	66	14,1
Yılda bir kez	79	16,9
Diğer	234	50
100.YIL PARKI'NI KULLANILAN MEVSİM		
İlkbahar	114	24,4
Yaz	298	63,7
Sonbahar	53	11,3
Kış	3	0,6
TOPLAM	468	100

3.3. 100. Yıl Parkı'nı Ziyaretçilerin Tercih Durumuna Ait Bulgular

100.Yıl Parkı'nda gerçekleştiren çalışmada ankete katılanların %46,6'sı alanın kente yakın olmasından dolayı, %17,1'i doğal ve yeşil alan oluşundan dolayı ve %15,6'sı ise boş vakitlerini geçirmek amacıyla tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Alanda yapılan etkinlikler sorulduğunda ise %49,4'ü piknik yapmak için %15,8'i arkadaşlarla buluşmak için, %9,2'si yemek yemek için parkı kullandıklarını belirtmişlerdir.

Katılımcıların %54,5'i parkı rekreasyonel açıdan yeterli görerek en beğendikleri özelliğini %45,3'ü kente yakın olmasını ve en beğenmedikleri özelliğin %29,1'i donatı eksikliği olduğunu vurgulamışlardır. Katılımcıların parka ulaşmak için katlanmış oldukları mesafe ortalama 6-10 km arasında olup parka gelebilmek ve park içerisinde etkinlik gerçekleştirebilmek için %44,9'u katlanmış oldukları maliyeti 75 TL olarak belirtmişlerdir. Katılımcıların alan tercihlerine ilişkin bulgular Tablo 10'da gösterilmektedir.

Tablo 10. 100.Yıl Parkı kullanıcıları tercihleri

DEĞİŞKENLER	KİŞİ (ADET)	YÜZDE (%)
100.YIL PARKI'NI TERCİH ETME SEBEBİ		
Manzara güzelliği	13	2,8
Bakımlı ve temiz olması	14	3,0
Kente yakın olması	218	46,6
Güvenli olması	12	2,6
Boş vakit geçirmek	73	15,6
Tavsiye merak üzerine	6	1,3
Nedensiz rastlantı	10	2,1
Alışkanlık	42	9,0
Doğal yeşil alan oluşu	80	17,1
100.YIL PARKI'NDA YAPILAN ETKİNLİK		
Piknik Yapma	231	49,4
Manzara seyretme	14	3,0
Organizasyonlar düzenleme	30	6,4
Fotoğraf-video çekme	6	1,3
Yemek yeme	43	9,2
Arkadaşlarla buluşma	74	15,8
Dinlenme	22	4,7
Çocuklar için oyun imkanı	41	8,8
Spor yapma	4	0,9
Bisiklete binme	3	0,6
100.YIL PARKI'NIN EN BEĞENİLEN ÖZELLİK		
Bakımlı ve temiz oluşu	23	4,9
Kente yakın oluşu	212	45,3
Alışveriş merkezine yakın olması	38	8,1
Doğal yeşil alan oluşu	154	32,9
Etkinlikleri gerçekleştirmek için uygun oluşu	41	8,8

Tablo 10'un devamı

DEĞİŞKENLER	KİŞİ (ADET)	YÜZDE (%)
100. YIL PARKI'NIN EN BEĞENİLMEYEN ÖZELLİK		
Güvensiz oluşu	28	6,0
Kalabalık ve gürültülü oluşu	83	17,7
Donatı yetersizliği	136	29,1
Bakımsız oluşu	39	8,3
Yeme içme yerlerinin azlığı	62	13,2
Otopark sorunu	36	7,7
İşletme yetersizliği	84	17,9
100.YIL PARKI REKREASYONEL ETKİNLİK YETERLİLİĞİ		
Evet	255	54,5
Hayır	213	45,5
100.YIL PARKI İKAMESİ		
Başka bir açık yeşil alana	320	68,4
Deniz kenarına	81	17,3
Ev-iş yerine	7	1,5
Alışveriş merkezine	33	7,1
Diğer	27	5,8
100.YIL PARKI'NIN İKAMESİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI		
En iyidir	16	3,4
Oldukça iyidir	200	42,7
Orta derecede iyidir	161	34,4
Biraz iyidir	76	16,2
Kötüdür	15	3,2
100.YIL PARKI'NA ULAŞIM İÇİN KATLANILAN MESAFE		
1-5 km	83	17,7
6-10 km	219	46,8
11-30 km	157	33,5
31-40 km	6	1,3
50km'den fazla	3	0,6
100.YIL PARKI'NA ULAŞIM İÇİN TOPLAM MALİYET		
75 TL	210	44,9
150 TL	170	36,3
250 TL	73	15,6
350 TL	11	2,4
500 TL	2	0,4
501 TL ve üzeri	2	0,4

Tablo 10'un devamı

DEĞİŞKENLER	KİŞİ (ADET)	YÜZDE (%)
100.YIL PARKI'NA ULAŞIM İÇİN KATLANILAN MALİYETİN MEMNUNİYET DURUMU		
Düşük	34	7,3
Yeterli	339	72,4
Yüksek	77	16,5
Çok Yüksek	18	3,8
TOPLAM	468	100

3.4. SMY 'nin Uygulanmasına Ait Bulgular

Tez çalışmasında ankete katılanların sosyo-demografik özellikleri ile 100.Yıl Parkı'nı tercih/kullanım nedenleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişkinin varlığını tespit etmede t-Testi ve ANOVA testleri yapılmış olup sonuçlar Tablo 11-17'de verilmiştir. Tez çalışması kapsamında yapılan t-test, ANOVA, Duncann-Tukey (Post-Hoc), Crosstabs ve regresyon analizine ilişkin tablolar Ek 1-30'da verilmiştir.

Ankete katılım gösteren bireylerin parkı tercih etme sebepleri, kullandıkları mevsim, parkı neden tercih ettikleri ve park içerisinde yapmış oldukları etkinliğin ne olduğuna dair değişkenlerin bireylerin cinsiyet unsuru ile bir anlamlı ilişkinin bulunup bulunmayacağına dair t-testi yapılmıştır.

Tablo 11. Cinsiyet değişkenine ilişkin t-testi

Değişkenler	t	df	p
100. Yıl parkını bu günlerde tercih etmenizin sebebi nedir?	-0,336	466	0,737
100. Yıl parkını kullandığınız mevsim nedir?	1,965	466	0,048*
100. Yıl parkını tercih etme sebebiniz nedir?	-1,526	466	0,128
100. Yıl parkında yapmış olduğunuz etkinlik nedir?	-0,920	466	0,357

*:0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 11 incelendiğinde sadece "Cinsiyet" ile "100. Yıl parkını kullandığınız mevsim nedir?" ($p=0,048<0.05$) değişkeninin arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Mevsimlere

göre Cinsiyet faktörünün etkisi ile kullanım durumu değişiklik göstermektedir. Cinsiyet ve mevsimleri kullanıma ilişkin oluşturulan çapraz tabloda erkek ve kadınların 100.Yıl Parkı'nı en fazla yazın tercih ettikleri belirlenmiştir. Yine erkeklerin ilkbahar aylarında kadınlara göre 100.Yıl Parkı'nı daha fazla kullandıkları tespit edilmiştir.

Ankete katılanların “Yaş grupları” ile 100.Yıl Parkı alan seyahat durumu ve kullanıcı tercihlerinde arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkinin varlığının söz konusu olup olmadığını tespit etmek için ANOVA testi uygulanmıştır. Test sonuçları Tablo 12 verilmiştir.

Tablo 12. Yaş değişkenine ilişkin ANOVA testi sonuçları

Değişkenler	F	p
100. Yıl parkına ulaşımı nasıl sağlıyorsunuz?	0,546	0,651
100. Yıl parkına ulaşım süreniz ne kadar?	2,635	0,049*
100. Yıl parkını hangi günlerde kullanıyorsunuz?	1,277	0,282
100. Yıl parkını gün içerisinde kullanım saatleriniz nedir?	0,352	0,788
100. Yıl parkında ne kadar süre geçiriyorsunuz?	3,692	0,012*
100. Yıl parkını kaç kişi ile kullanıyorsunuz?	4,857	0,002*
100. Yıl parkını kullandığınız mevsim nedir?	0,578	0,630
100. Yıl parkını tercih etme sebebiniz nedir?	0,528	0,663
100. Yıl parkının en beğendiğiniz özelliği nedir?	0,397	0,756
100. Yıl parkının en beğenmediğiniz özelliği nedir?	1,229	0,299
100. Yıl parkının sunmuş olduğu rekreasyonel etkinlikleri yeterli buluyor musunuz?	3,160	0,024*
Bugün 100. Yıl parkına gelmeseydiniz nereyi tercih ederdingiz?	1,939	0,122
Bu alana gelebilmek için yaptığınız harcamadan dolayı memnuniyetiniz nedir?	2,905	0,034*

*:0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 12 incelendiğinde “Yaş” ile “100. Yıl parkına ulaşım süreniz ne kadar?” ($p=0,049<0.05$), “100. Yıl parkında ne kadar süre geçiriyorsunuz?” ($p=0,012<0.05$), “100. Yıl parkını kaç kişi ile kullanıyorsunuz?” ($p=0,002<0.05$), “100. Yıl parkının sunmuş olduğu rekreasyonel etkinlikleri yeterli buluyor musunuz?” ($p=0,024<0.05$) ve “Bu alana

gelebilmek için yaptığınız harcamadan dolayı memnuniyetiniz nedir?" ($p=0,034<0.05$) arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Yaş ile anlamlı çıkan değişkenlerin arasındaki istatistiksel ilişkinin daha iyi ortaya konulması amacıyla Duncan ve Tukey (Post-Hoc) testleri uygulanmıştır.

Yaş ile 100.Yıl Parkı'na ulaşım süresi için yapılan Duncan test sonucuna göre 18-34, 35-49 ve 50-64 yaş grupları ulaşım süresi olarak benzer özellik göstermektedir. 65+ yaş grubu diğer yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir. Yaş ile ulaşım süresi için oluşturulan çapraz tablo incelendiğinde 18-34, 35-49 ve 50-64 yaş gruplarının 100.Yıl Parkı'na ortalama ulaşım süresi 15-29 dk iken 65+ yaş grubunda bu süre 30-59dk'dır.

Yaş ile 100.Yıl Parkı'nda geçirilen süre için yapılan Duncan test sonucuna göre 18-34 yaş gruplarının hem 35-49 ile 50-64 yaş grupları hem de 65+ yaş grubu ile benzer özellik göstermektedir. Fakat 65+ yaş grubu, 35-49 ile 50-64 yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir. Yaş ile park içinde geçirilen süre için oluşturulan çapraz tablo incelendiğinde 35-49 ile 50-64 yaş gruplarının ortalama geçirdikleri süre 1-3 saat iken, 65+ yaş gruplarının geçirdiği süre 3-5 saattir.

Ziyaretçilerin yaş grupları ve 100.Yıl Parkı'nı kaç kişi ile kullandıkları arasındaki özellikleri belirlemek amacıyla yapılan Duncan test sonuçlarına göre 18-34, 35-49 ve 50-64 yaş grupları alanı birlikte kullandıkları kişi sayısı üzerinde benzer özellikler göstermektedir. 65+ yaş grubu ise diğer yaş grupları ile farklılık göstermektedir. Oluşturulan çapraz tablo incelendiğinde 18-34, 35-49 ve 50-64 yaş gruplarının 100.Yıl Parkı'nı ortalama 4-6 kişi ile birlikte kullanım sağlarken, 65+ yaş grubun bu durumda 7-9 kişi ile birlikte kullanım sağlamaktadır. Yaş ile 100.Yıl Parkı'nın sunmuş olduğu rekreasyonel etkinliklerin yeterliliği için yapılan Tukey test sonucuna göre 65+ yaş grubu, 18-34, 35-49 ve 50-64 yaş grupları ile farklılıklar göstermekte olup, 18-34, 35-49 ve 50-64 yaş grupları alanın rekreasyonel yeterliliğini değerlendirme konusunda benzer özellikler göstermektedir. Oluşturulan çapraz tablo incelendiğinde 18-34, 35-49 ve 50-64 yaş gruplarının 100.Yıl Parkı'nın rekreasyonel etkinliklerini yeterli bulmadıklarını, ancak 65+ yaş grubunun yeterli bulduğu belirtilmektedir.

Ankete katılanların medeni hal durumları ile 100.Yıl Parkı kullanım tercihi ve alan seyahat durumları arasında ilişkinin tespitine yönelik ANOVA testi yapılmıştır.

Tablo 13. Medeni hal durumu değişkenine ilişkin ANOVA testi

Değişkenler	F	p
100. Yıl parkına ulaşım süreniz ne kadar?	0,214	0,807
100. Yıl parkını tercih etme sebebiniz nedir?	0,378	0,686
100. Yıl parkının sunmuş olduğu rekreasyonel etkinlikleri yeterli buluyor musunuz?	0,213	0,808

*:0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 13 incelendiğinde kullanıcıların “Medeni hal durumu” ile alan seyahat durumlarını belirtme ve 100.Yıl Park’ını kullanım tercihlerine ilişkin değişkenler arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.

Öğrenim durumlarına ilişkin verilerinin park alanına dair sunulan alan seyahat durumları ile kullanıcı tercihleri arasında bir anlamlı ilişkinin olup olmayacağına bakılmak istenmiş olup ANOVA testi yapılmıştır.

Tablo 14. Öğrenim durumu değişkenine ilişkin ANOVA testi

Değişkenler	F	p
100. Yıl parkını kullanım sıklığınız nedir?	1,208	0,307
100. Yıl parkını kullandığınız mevsim nedir?	1,040	0,386
100. Yıl parkında yapmış olduğunuz etkinlik nedir?	2,064	0,085
100. Yıl parkının en beğendiğiniz özelliği nedir?	0,313	0,870
100. Yıl parkının en beğenmediğiniz özelliği nedir?	0,753	0,556
100. Yıl parkında geçirilen zamanın benzer yerlere göre karşılaştırsanız, nasıl değerlendirirdiniz?	8,046	0,000*

*:0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 14 incelendiğinde “Öğrenim Durumu” ile yalnızca “100. Yıl parkında geçirilen zamanın benzer yerlere göre karşılaştırsanız, nasıl değerlendirirdiniz?” ($p=0,00<0.05$) arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Bireyler arasında öğrenim durumunun değişkenlik göstermesi ile kullanım gösterilen sıklık, mevsim ya da parkın en beğenilen ve en beğenilmeyen özellikleri arasında bir anlamlı ilişki söz konusu olmamaktadır. Öğrenim durumu ile anlamlı çıkan değişken arasındaki istatistiksel ilişkinin daha iyi ortaya konulması

amacıyla Duncan ve Tukey (Post-Hoc) testleri ankete katılan öğrenim durumu grubu içerisindeki kategoride yalnızca bir örneklem olduğu için uygulanamamıştır. Öğrenim durumu ile 100 Yıl Parkı'nda geçirilen zamanın benzer yerlere göre karşılaştırma için oluşturulan çapraz tablo incelendiğinde öğrenim durumu yükseköğretim olan 140 kişi iyi bulmuş, lisansüstü öğrenim düzeyine sahip olan 27 kişi çalışma alanını diğer yerlere göre orta derece iyi olarak değerlendirmektedir.

Ankete katılanların “Meslek Grupları” ile 100.Yıl Parkı alan seyahat durumu ve kullanıcı tercihlerinde arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkinin varlığının söz konusu olup olmadığını tespit etmek için ANOVA testi uygulanmıştır. Test sonuçları Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 15. Meslek grupları değişkenine ilişkin ANOVA testi

Değişkenler	F	p
100. Yıl parkını hangi günlerde kullanıyorsunuz?	2,374	0,012*
100. Yıl parkını bu günlerde tercih etmeniz sebebi nedir?	15,497	0,000*
100. Yıl parkını gün içerisinde kullanım saatleriniz nedir?	1,804	0,065
100. Yıl parkını kaç kişi ile kullanıyorsunuz?	1,810	0,064
100. Yıl parkını kullanım sıklığınız nedir?	1,445	0,166
Bugün 100. Yıl parkına gelmeseydiniz nereyi tercih ederdingiz?	1,675	0,093
100. Yıl parkında geçirilen zamanın benzer yerlere göre karşılaştırsanız, nasıl değerlendirirdiniz?	3,162	0,001*
100. Yıl parkına gelebilmek için yapmış olduğunuz toplam maliyet ne kadardır?	4,205	0,000*
Bu alana gelebilmek için yaptığımız harcamadan dolayı memnuniyetiniz nedir?	2,951	0,002*

*:0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 15 incelendiğinde kullanıcıların “Meslek Grupları” ile “100. Yıl parkını hangi günlerde kullanıyorsunuz?” ($p=0,012<0.05$), “100. Yıl parkını bu günlerde tercih etmeniz sebebi nedir?” ($p=0,000<0.05$), “100. Yıl parkında geçirilen zamanın benzer yerlere göre karşılaştırsanız, nasıl değerlendirirdiniz?” ($p=0,001<0.05$), “100. Yıl parkına gelebilmek

için yapmış olduğunuz toplam maliyet ne kadardır?” ($p=0,000<0.05$) ve son olarak “Bu alana gelebilmek için yaptığınız harcamadan dolayı memnuniyetiniz nedir?” ($p=0,002<0.05$) arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Meslek grupları ile anlamlı çıkan değişkenlerin arasındaki istatistiksel ilişkinin daha iyi ortaya konulması amacıyla Duncan ve Tukey (Post-Hoc) testleri uygulanmıştır.

Meslek grupları ile alanı hangi günlerde kullandıklarına ilişkin yapılan Tukey test sonucuna göre tüm meslek gruplarının birbirleri ile alanı kullanım gösterdikleri günler arasında benzer özellik görülmektedir. Oluşturulan çapraz tablo incelendiğinde ilgili meslek gruplarının alanı kullanmak için en çok tercih ettikleri günlerin hafta sonları olduğu görülmektedir. Alanı bu günlerde tercih etme nedenleri için yapılan Duncan test sonucuna göre memur, akademisyen, serbest meslek ve özel sektör meslek gruplarının kendi aralarında benzer olup; çalışmayan kesim, öğrenci ve emekli gruplarının kendi aralarında benzer olup; diğer meslek gruplarına göre farklılık göstermektedir. Meslek grupları ile bu günlerde tercih etme sebeplerine ilişkin oluşturulan çapraz tablo incelendiğinde memur, akademisyen, serbest meslek ve özel sektör meslek gruplarının kendisinin veya eşinin çalışma koşullarından dolayı alanı belirlenen günlerde tercih etme nedenleri olarak açıklanabilmektedir. Çalışmayan kesim, öğrenci ve emekli gruplarının bu günlerde alanı tercih etmelerinde ise verilen seçenekler arasından daha farklı nedenlerden dolayı (diğer seçeneği) tercih ettikleri görülmektedir.

Çalışma alanını benzer alanlara göre değerlendirme ile meslek grupları arasında yapılan Duncan test sonucuna göre memur, öğrenci ve diğer meslek çalışma gruplarına ait olan meslek gruplarının benzer özellikler göstermektedir. Ev hanımı ve işçi meslek gruplarının kendi aralarında benzer özellikler göstermekte olup; çalışmayan kesim, serbest meslek, emekli, akademisyen, özel sektör gruplarının kendi aralarında benzerlik gösterdiği görülmektedir. Oluşturulan çapraz tablo incelendiğinde ev hanımlarının ve işçi meslek grubuna sahip olan kişilerin alanı diğer benzer alanlara göre karşılaştırdıklarında en iyi buldukları; memur öğrenci ve diğer meslek gruplarının ise orta derecede iyi buldukları belirtilmektedir.

Meslek gruplarının çalışma alanına gelebilmek ve park içerisinde etkinlik gerçekleştirebilmek için katlandıkları maliyet arasında yapılan Tukey test sonuçlarına göre çalışmayan kesim, öğrenci, işçi ve memur meslek grupları kendi aralarında benzerlikler göstererek; ev hanımlarının, serbest meslek, akademisyen, emekli ve özel sektör meslek gruplarının kendi aralarında benzerlikler göstermeleri ile farklılaşmaktadır. Oluşturulan

çapraz tabloda çalışmayan kesim, öğrenci, işçi ve memur meslek gruplarının katlanmış oldukları toplam maliyet 75 TL iken, ev hanımlarının, serbest meslek, akademisyen, emekli ve özel sektör meslek gruplarının katlanmış oldukları toplam maliyet 150 TL'dir.

Ankete katılanların "Gelir Dağılımı" ile 100.Yıl Parkı alan seyahat durumu ve kullanıcı tercihlerinde arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkinin varlığının söz konusu olup olmadığını tespit etmek için ANOVA testi uygulanmıştır. Test sonuçları Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16. Gelir dağılımı değişkenine ilişkin ANOVA testi

Değişkenler	F	p
100. Yıl parkına ulaşımı nasıl sağlıyorsunuz?	1,571	0,196
100. Yıl parkını hangi günlerde kullanıyorsunuz?	5,174	0,002*
100. Yıl parkını bu günlerde tercih etmeniz sebebi nedir?	23,925	0,000*
100. Yıl parkında ne kadar süre geçiriyorsunuz?	1,846	0,138
100. Yıl parkını kaç kişi ile kullanıyorsunuz?	0,385	0,764
100. Yıl parkını kullanım sıklığınız nedir?	0,030	0,993
100. Yıl parkını kullandığınız mevsim nedir?	0,321	0,811
100. Yıl parkında yapmış olduğunuz etkinlik nedir?	3,021	0,029*
100. Yıl parkının sunmuş olduğu rekreasyonel etkinlikleri yeterli buluyor musunuz?	2,691	0,046*
100. Yıl parkına kullanmak için ne kadarlık mesafeden geliyorsunuz?	1,864	0,135
100. Yıl parkına gelebilmek için yapmış olduğunuz toplam maliyet ne kadardır?	8,123	0,000*
Bu alana gelebilmek için yaptığınız harcamadan dolayı memnuniyetiniz nedir?	3,510	0,015*

*:0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 16 incelendiğinde kullanıcıların "Gelir Durumu" ile "100. Yıl parkını hangi günlerde kullanıyorsunuz?" ($p=0,002* < 0,05$), "100. Yıl parkını bu günlerde tercih etmeniz sebebi nedir?" ($p=0,000 < 0,05$), "100. Yıl parkında yapmış olduğunuz etkinlik nedir?" ($p=0,029 < 0,05$), "100. Yıl parkının sunmuş olduğu rekreasyonel etkinlikleri yeterli buluyor musunuz?" ($p=0,046 < 0,05$), "100. Yıl parkına gelebilmek için yapmış olduğunuz toplam maliyet ne kadardır?" ($p=0,000 < 0,05$) ve son olarak "Bu alana gelebilmek için yaptığımız

harcamadan dolayı memnuniyetiniz nedir?" ($p=0,015<0.05$) arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Gelir dağılımı ile anlamlı çıkan değişkenlerin arasındaki istatistiksel ilişkinin daha iyi ortaya konulması amacıyla Duncan ve Tukey (Post-Hoc) testleri uygulanmıştır.

Gelir dağılımı ile alanı hangi günlerde kullandıklarına ilişkin yapılan Duncan test sonucuna göre gelir dağılımı 3000 ve üzeri dağılım gösteren grupların kendi aralarında benzer özellikler göstermektedir. Gelir dağılımı 3000 altı olan gruplar diğer gelir grupları ile farklılık göstermektedir. Gelir dağılımı 3000 ve üzeri dağılım gösteren grupların alan kullanımını hafta sonları günlerinde sağladıkları görülürken, 3000 ve altı gelir durumuna sahip bireylerin alanı hem hafta içi hem hafta sonu kullanmayı tercih edebildikleri görülmektedir. Gelir dağılımı grupları ile yapılan etkinlikler için yapılan Duncan test sonucuna göre 500 TL, 3000 TL, 3001+ TL gelir dağılımı gruplarının yapılan etkinlikler olarak benzer özellik göstermektedir. 1500 TL gelir dağılımı gösteren grup diğer gelir dağılımı gruplarına göre farklılık göstermektedir. Gelir dağılımı ile yapılan etkinlik için oluşturulan çapraz tablo incelendiğinde 500 TL, 3000 TL, 3001+ TL gelir dağılımı gruplarının çalışma alanı içerisinde piknik yapma etkinliğini gerçekleştirdiği görülmektedir. 1500 TL gelir dağılımı gösteren grubun ise alan içerisinde arkadaşlarla buluşma etkinliğini gerçekleştirdiği görülmektedir.

Ankete katılan kişilerin gelir dağılımı ve alanı rekreasyonel açıdan yeterli bulup bulmadıklarına ilişkin yapılan Duncan test sonuçlarında tüm gelir dağılımı grubunun birbiri arasında benzerlik gösterdiği görülmektedir. Gelir dağılımı farklılık gösteren gruplarının çalışma alanına gelebilmek ve park içerisinde etkinlik gerçekleştirebilmek için katlandıkları maliyet arasında yapılan Tukey test sonuçlarına göre 500 TL ile 1500 TL gelir grupları ile katlandıkları maliyet arasında benzer özellik görülmektedir. 3000 ve üzeri gelir dağılımı bulunan grupların katlandıkları maliyet birbiri arasında benzer özellik görülmektedir ve diğer gelir dağılımı gösteren gruplar ile farklılık göstermektedir. Oluşturulan çapraz tablo incelendiğinde 500 TL ve 1500 TL gelir dağılımı grubu içerisinde yer alan kişilerin katlanmış oldukları toplam maliyet 75 TL iken, 3000+ gelir dağılımı grubu içerisinde yer alan kişilerin katlanmış oldukları toplam maliyeti 150 TL'dir.

Trabzon'da yaşama sürelerine ilişkin veriler ile kullanıcı tercihleri arasında bir anlamlı ilişkinin olup olmayacağına bakılmak istenmiş olup ANOVA testi yapılmıştır.

Tablo 17. Trabzon’da yaşama süreleri değişkenine ilişkin ANOVA testi

Değişkenler	F	p
100. Yıl parkına kullanmak için ne kadarlık mesafeden geliyorsunuz?	2,970	0,019*
100. Yıl parkına gelebilmek için yapmış olduğunuz toplam maliyet ne kadardır?	4,452	0,002*

*:0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 17 incelendiğinde kullanıcıların “Trabzon’da yaşama süreleri” ile ilgili durumun “100. Yıl parkına kullanmak için ne kadarlık mesafeden geliyorsunuz?” ($p=0,019<0.05$) ve “100. Yıl parkına gelebilmek için yapmış olduğunuz toplam maliyet ne kadardır?” ($p=0,002<0.05$) arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Yapılan testte parka gelebilmek için katlanılan mesafe ve katlanılan toplam maliyetin bireylerin Trabzon’da yaşama süreleri ile anlamlı bir ilişkisinin var olması durumu ortaya çıkmıştır. Anlamlı çıkan değişkenlerin arasındaki istatistiksel ilişkinin daha iyi ortaya konulması amacıyla Duncan (Post-Hoc) testleri uygulanmıştır.

Trabzon’da yaşama süreleri ile çalışma alanına ne kadarlık bir mesafeden geldiklerine ilişkin yapılan Duncan test sonuçlarına göre 11-15, 16-20, 20+ yıl grupları hem 0-5 yıl ile hem de 6-10 yıl ile benzer özellik göstermektedir. 0-5 yıl ve 6-10 yıl grupları birbirleri arasında farklılık göstermektedir. Oluşturulan çapraz tablo incelendiğinde Trabzon’da yaşama süresi 0-5 yıl olan grup 1-5 km mesafeden geliyorken, Trabzon’da yaşama süresi 6-10 yıl olan grup 6-10 km’lik bir mesafeden gelmektedir.

Çalışma alanına gelebilmek ve park içerisinde etkinlik gerçekleştirebilmek için katlandıkları maliyet ile Trabzon’da yaşama süreleri arasında yapılan Duncan test sonuçlarına göre 16-20 yıl Trabzon’da yaşayan bireylerin hem 0-5 yıl grubu ile hem de 20+ yıldır Trabzon’da yaşayan kişiler ile benzer özellikler göstermektedir. Trabzon’da yaşama süresi 20+ yıl ve üzeri olan kişiler ise 6-10, 11-15 ve 16-20 yıldır Trabzon’da yaşayan kişiler ile benzerlik göstermekte olup, Trabzon’da yaşama süresi 0-5 yıl olan bireyler ile farklılık göstermektedir.

Ankete katılanların “Mevcut konut tipi” ile 100.Yıl Parkı alan seyahat durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkinin varlığının söz konusu olup olmadığını tespit etmek için ANOVA testi uygulanmıştır. Test sonuçları Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18. Konut tipi değişkenine ilişkin ANOVA testi

Değişkenler	F	p
100. Yıl parkına ulaşım süreniz ne kadar?	14,372	0,000*
100. Yıl parkını hangi günlerde kullanıyorsunuz?	0,707	0,548
100. Yıl parkını kullanım sıklığınız nedir?	4,366	0,005*

*:0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo18 incelendiğinde kullanıcıların “Mevcut konut tipi” ile ilgili durumun “100. Yıl parkına ulaşım süreniz ne kadar?” ($p=0,000<0.05$) ve “100. Yıl parkını kullanım sıklığınız nedir?” ($p=0,005<0.05$), arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Konut tipi ile anlamlı çıkan değişkenlerin arasındaki istatistiksel ilişkinin daha iyi ortaya konulması amacıyla Duncan (Post-Hoc) testleri uygulanmıştır.

Konut tipi ile 100.Yıl Parkı’na ulaşım süresi için yapılan Duncan test sonucuna göre konut tipi yurt ve lojman olanlar benzer özellik göstermektedir. Konut tipi müstakil konut ve apartman dairesi olan kullanıcılar ise tüm gruplar ile farklılık göstermektedir. Konut tipi ile ulaşım süresi için oluşturulan çapraz tablo incelendiğinde yurt ve lojman konut tipine sahip olan kullanıcılara alana 15 dakikadan az bir sürede ulaşım sağlıyorken, apartman dairesinde oturan kullanıcılar için bu süre 15-29 dakika ve müstakil konutta oturan kullanıcılar için ise 30-59 dakikadır. Çalışma alanını kullanım sıklığı ve mevcut konut tipi için yapılan Duncan test sonuçlarına göre konut tipi lojman, apartman dairesi ve müstakil konut olan kullanıcı gruplarının alanı kullanım sıklığı olarak benzer özellikler göstermektedir. Konut tipi yurt olan kullanıcılar diğer konut tipine sahip olan katılımcılar ile farklılık göstermektedir.

3.5. Regresyon Analizi Sonuçlarına Ait Bulgular

Tez çalışması kapsamında 100.Yıl Park’ının kullanıcılarının rekreasyonel etkinlikler için katlanmış oldukları maliyetten yola çıkarak parkın ekonomik değer tahmini yapılmıştır. Bu kapsamda oluşturulan regresyon denkleminde kullanılan tüm değişkenler Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19. Kullanılan değişkenler ve istatistikler

Değişkenler	Açıklama	Tüm Örneklem	
		Ort.	St. Sp.
CINS	Ziyaretçi Cinsiyeti	1,5299	0,49964
YAS	Ziyaretçi Yaşı	1,8761	0,86176
MDNHAL	Medeni Hal	1,4808	0,60126
OGRNMDRM	Öğrenim Durumu	3,9038	0,63224
MSLK	Meslek	5,4829	2,50262
GLRDGLM	Gelir Dağılımı	2691,7650	745,84661
TRBYSMSR	Trabzon'da Yaşama Süresi	4,1218	1,35234
KNTTP	Konut Tipi	1,4423	1,00900
KNTACKYAM	Konut Açık Yeşil Alan Varlığı	1,2692	0,44403
HNBRY	Hane Birey Sayısı	2,0128	0,48516
ULSM	Ulaşım Türü	2,2009	0,55745
ULSMSRE	Ulaşım Süresi	2,1068	0,70279
KULGNLR	Kullanılan Gün	2,1838	0,53606
GNLRTRCHSEB	Kullanılan Gün Tercih Sebebi	2,4915	1,40888
KLLNMSA	Kullanılan Saat	2,7949	0,74084
GRLNSURE	Geçirilen Süre	2,6538	0,80937
BRLKTKCKISI	Birlikte Kaç Kişi ile Kullanım	2,8825	0,77506
KLLNMSIK	Kullanım Sıklığı	5,8141	1,55059
KLLNLNMEV	Kullanılan Mevsim	1,8825	0,60783
PRKTRCHSEB	Parkı Tercih Etme Sebebi	4,8504	2,49691
PRKETKNLK	Parkta Yapılan Etkinlik	3,3761	2,69181
PRKBEGENILENOZ	Parkın En Beğenilen Özelliği	2,9530	1,15312
PRKBEGENILMEYENOZ	Parkın En Beğenilmeyen Özelliği	4,0000	1,89782
PRKREKYETERLILIK	Parkın Rekreatyonel Yeterliliği	1,4551	0,49852
ZYRT	Ziyaret Sayısı	3,6432	8,98433
FRKLITRCHYER	Parktan Farklı Yer Tercih Etme	1,6453	1,17351
PRKKIYASLAMA	Parkı Diğer Parklar ile Kıyaslama	2,7308	0,88538
MES	Parka Geline Mesafe	2,2030	0,76278
TOPMLYT	Park İçin Yapılan Toplam Maliyet	139,6410	77,32730
MEM	Yapılan Maliyetten Memnuniyet	2,1688	0,60275

Çalışmada tüketici rantı hesaplanması için, “Yarı Logaritmik Çoklu Regresyon Modeli” kullanılmıştır. Bu modelde, bağımlı değişken kişilerin yıllık yapmış olduğu ziyaret sayısı; bağımsız değişkenler ise ziyaret gerçekleştiren kişilerin özellikleri ve yapmış oldukları seyahate ilişkin değişkenler olarak şekillenmiştir. Çalışma içerisinde seyahat masrafı, toplam seyahat maliyeti olarak temel alınmıştır. Bu toplam seyahat maliyet verileri ise kişilerin alana gelebilmek için yapmış olduğu ulaşım masrafları, park içerisinde yapılan harcamalar, park içerisinde kullanımını gerçekleştirmek amacıyla yapılmış olan harcamaların tümü ve bu alanı tercih etmeleri sonucunda feragat ettikleri kazancın toplamı şeklinde hesaplama işlemi yapılmıştır. Çalışmaya zaman değeri kavramı, belirli bir ücrete tabii tutularak dahil edilmemiştir.

Tablo 19 ‘da verilen değişkenlerin tamamı oluşturulan modele dahil edilmiştir. Ancak analiz sonucunda istatistiksel olarak anlamlı çıkan ve oluşturulan regresyon denkleminde yer alan değişkenler Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20. Regresyon analiz sonuçları

Değişkenler	Ziyaret Sayısı			Tüm Örneklem	
	β Değeri	t Değeri	p Değeri	Ort.	St. Sp.
Sabit	0,155	0,241	0,809		
CINS					
YAS	-0,019	2,016	0,044	1,8761	0,86176
MDNHAL					
OGRNMDRM					
MSLK					
GLRDGLM					
TRBYSMSR					
KNTTP					
KNTACKYAM					
HNBR					
ULSM					
ULSMSRE					
KULGNLR	0,101	2,097	0,037	2,1838	0,53606
GNLRTCHSEB					
KLLNMSA					
GRLNSURE					
BRLKTKCKISI					

Tablo 20'nin devamı

Değişkenler	Ziyaret Sayısı			Tüm Örneklem	
	β Değeri	t Değeri	p Değeri	Ort.	St. Sp.
KLLNMSIK	-0,132	-2,723	0,007	5,8141	1,55059
KLLNLNMEV					
PRKTRCHSEB					
PRKETKNLK					
PRKBEGENILENOZ					
PRKBEGENILMEYENOZ					
PRKREKYETERLILIK	-0,155	-2,543	0,011	1,4551	0,49852
ZYRT					
FRKLITRCHYER					
PRKKIYASLAMA					
MES					
TOPMLYT	0,361	2,023	0,044	139,64	77,3273
				10	0
MEM	0,148	3,112	0,002	2,1688	0,60275
Bağımlı Değişken	Ziyaret Sayısı				
Gözlem Sayısı	468				
F Test	2,270				
R²	0,135				
Düzeltilmiş R²	0,075				

Tablo 20 incelendiğinde oluşturulan regresyon denkleminde istatistiksel olarak anlamı çıkan ve denkleminde yer alan değişkenler Tablo 21'de verilmiştir.

Tablo 21. Değişken tanımlamaları ve açıklamaları

Anlamli Değişkenler	Açıklama
ZYRT	Ziyaret Sayısı (Bağımlı Değişken)
YAS	Ziyaretçi Yaşı
KULGNLR	Kullanılan Gün
KLLNMSIK	Kullanım Sıklığı
PRKREKYETERLILIK	Parkın Rekreatyoneel Yeterliliği
TOPMLYT	Park İçin Yapılan Toplam Maliyet
MEM	Yapılan Maliyetten Memnuniyet

Bağımlı değişken fonksiyon aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

$$\text{Bireysel Yıllık Ziyaret Sayısı} = f(\text{YAS}; \text{KULGNLR}; \text{KLLNMSIK}; \text{PRKREKYETERLILIK}; \text{TOPMLYT}; \text{MEM}; \beta, \epsilon)$$

β parametrelerin vektörü, ϵ rastlantısal hata terimidir.

$$\text{Bireysel Yıllık Ziyaret Sayısı} = \beta_0 + \beta_1 \text{YAS}_i + \beta_2 \text{KULGNLR}_i + \beta_3 \text{KLLNMSIK}_i + \beta_4 \text{PRKREKYETERLILIK}_i + \beta_5 \text{TOPMLYT}_i + \beta_6 \text{MEM}_i$$

100.Yıl Parkı'nın her bir ziyaretçisi tüketici rantı şu şekilde hesaplanmıştır:

$$TR = \beta_M \cdot P$$

TR: Bireysel tüketici rantı,

β_M =Toplam Maliyet değişkeninin eğimini,

P= Bireylerin bir yılda yaptığı maliyet ortalamasını göstermektedir.

Tablo 22. 100. Yıl Parkı'nın toplam maliyeti için ekonomik değer tahmini

(1)	(2)	(3)	(4)	100.Yıl Parkı'nın Ekonomik Değeri	
				(5)	(6)
Fiyat Fonksiyonu (ff)	β Değeri	Ortalama Maliyet (TL)	Marjinal Örtük Değer (TL)	Kişi Başına Yıllık (TL)	Toplam (TL)
TOPMLYT	0,361	139,6410	50,41	183,65	11.955.615

β_M , denklem içerisindeki TOPMLYT (Park İçin Yapılan Toplam Maliyet) değişkeninin değeridir. P ise, TOPMLYT ortalama değerini belirtmektedir. Tablo 22 verilen yarı logaritmik çoklu regresyon analiz sonuçları tablosunda β_M parametresinin değeri 0,361 ve P parametresinin değeri 139,6410 formül içerisinde yerine konularak:

(Formül) = $0,361 \times 139,6410 = 50,41$ elde edilir.

Bir kişinin ziyaret başına marjinal örtük değeri (tüketici rantı) 4 nolu sütunda belirtildiği üzere 50,41 TL'dir. Bir yıl içerisinde alandaki toplam ziyaret sayısı ortalaması 3,64 olduğundan kişi başına yıllık toplam marjinal örtük değeri (5 nolu sütun) 183.65 TL olarak hesaplanmıştır. Bu veriler ışığında ankete katılanların 100.Yıl Parkı için katlanmış oldukları maliyetten %31'nden (44 TL) daha fazla fayda sağladıkları hesap edilmiştir.

Trabzon 100.Yıl Parkı'nda yapılan toplam maliyet ile ilgili Fiyat Fonksiyonu (ff) türetilmiştir. Bu ff, %95 düzeyinde anlamlıdır. Çalışma kapsamında 100.Yıl Parkı'ndaki toplam ziyaretçi sayısına dair veriler Trabzon Büyükşehir Belediyesi Park ve Bahçeler Daire Başkanlığı'nda elde edilmiştir. 100.Yıl Parkı'na ait otoparkta araç giriş çıkışları ile ilgili sayım sonuçlarına göre alanı kullanan toplam ziyaretçi sayısı yaklaşık 65.100 kişidir.

Elde edilen veriler neticesinde 100.Yıl Parkı ekonomik değeri, kişi başına yıllık toplam fayda (5 nolu sütun) ile ziyaretçi sayısı çarpılarak (183.65×65.100) 6 nolu sütun 11.955.615 TL hesap edilmiştir.

4. TARTIŞMA

Çalışma kapsamında Trabzon'da bulunan 100. Yıl Parkı'nın rekreasyonel kullanımının ekonomik değeri hesaplanmıştır. Bu amaçla çalışma alanında 468 kişi ile yüz yüze anket yöntemi uygulanmış, anket sonuçları analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarında elde edilen istatistik veriler çalışmanın yöntemini oluşturan Seyahat Maliyet Yöntemi için veri tabanı oluşturmuştur. Ayrıca anket sonuçları ile alanda ziyaretçilerin sosyo-demografik özellikleri ile alana ilişkin seyahat durumları ve kullanıcı tercihleri ortaya konulmuştur. Çalışma sonucunda bağımlı ve bağımsız değişkenler elde edilerek yarı logaritmik bir fonksiyon üretilmiştir. Sonuç olarak da 100.Yıl Parkı'nı ziyaret eden kişi başına düşen fayda ve yıllık toplam fayda hesaplanmıştır.

Çalışma alanı olarak belirlenen 100. Yıl Parkı kente yakın olması ve kent içerisinde doğal bitki örtüsü yapısı ile kent halkının yoğun kullanım alanı olarak değerlendirilmektedir. Özellikle her mevsim ve haftanın her günü insanların işletmesi olmadan istedikleri gibi rekreasyonel faaliyetler gerçekleştirdikleri bir alandır. Alış-veriş merkezine yakınlığı, sahil yürüyüş yoluna ve dolmuş güzergâhı içerisinde bulunması ile de ulaşım açısından insanların kolaylıkla erişebileceği bölgededir. Ayrıca insanların sahile ulaştıkları nokta olarak değerlendirilebilmektedir.

Çalışma alanının 468 kişi ile yapılan anketler sonucunda parkın ziyaretçilerininin %53'ünün erkekler, % 47'si ise kadın kullanıcılar olduğu belirlenmiştir. Onsekiz ve Emür'ün (2008) yapmış oldukları kent parklarındaki kullanıcı tercihlerini değerlendirme çalışmalarında belirlemiş oldukları dört kent parkına da ziyaret gerçekleştiren kesimin büyük bir çoğunluğunun erkekler olduğunu belirtmektedir. Yine aynı şekilde Isparta ilinde yapılan bir çalışmada Akten, (2003) alanı ziyaret eden bireylerin % 53'ünün erkek bireyler olduğunu belirtmiştir. Sonuçlara bakıldığında kullanıcı cinsiyet farklılığının olmadığı anlaşılmaktadır.

Uzun ve Müderrisoğlu'nun (2010) ve Karaşah'ın (2017) yaptıkları çalışmalarda çalışmalarında park ziyaretçilerinin öğrenim durumu açısından farklılık yaratmadan, her kesimden kullanıcıya hitap ettiğini belirtmişlerdir. Bu çalışmada benzer şekilde 100.Yıl Parkı ziyaretçilerinin öğrenim durumu açısından bir farklılık olmadığı, %67,9'u yükseköğretim öğrenim durumuna sahip olan bireyler göstermektedir

Karashağ'ın (2017), Artvin kenti içerisinde yürütmüş olduğu rekreasyon alanlarına yönelik çalışmada meslek gruplarına göre alan kullanıcılarının büyük çoğunluğu (%56,7) memur iken, yapılan bu çalışmada da benzerlik göstererek %37,4'ü memur olarak en yüksek çoğunluğa sahip meslek grubu olmuştur. Konya ilinde yapılan yüksek lisans araştırmasında ise katılımcıların %31'ini öğrencilerin oluşturmuş olduğu görülmektedir (Özdemir, 2013).

Kayseri ilindeki kent parkları üzerine çalışma yürüten Onsekiz ve Emür (2008), kent parklarını kullanım gösteren ziyaretçilerin genel olarak 20 yıldan uzun süredir kentte yaşadıklarını çalışmalarında vurgulamaktadır. Bu durum benzer özellikler göstererek bu çalışmada da katılımcıların %62,2'sinin 20 yıl ve üzeri bir yaşam süresi göstererek kentli olduklarını ve alanı diğer yaşam süresi içinde var olan gruplardan daha büyük çoğunlukta kullanım sağladıklarını göstermektedir.

Son, Lv ve arkadaşlarının (2015), Çin'in Jinan kentindeki kentsel açık alanları üzerine yapmış oldukları ödeme istekliliklerini kapsayan çalışmalarına katılım gösteren ziyaretçilerin kentsel açık yeşil alanları sıklıkla ziyaret ettiğini; Karashağ (2017), çalışma alanına ziyaret gerçekleştiren kişilerin büyük bir çoğunluğunun (% 41,5) haftada bir defa alanı ziyaret ettiklerini belirtmiştir. Kurdoğlu ve Düzgüneş'in (2011) yapmış oldukları çalışmada, ankete katılım gösteren büyük bir kesimin üç ayda bir ve ayda bir ziyaret gerçekleştirdiklerini ancak cevap verenler arasında nadiren ve yılda bir kez de olsa geldiklerini belirten bireylerin olduklarını ifade etmişlerdir. 100.Yıl Parkı için yapılan çalışmada ise üç ayda bir kez ve yılda bir kez seçeneklerini belirten bireyler çoğunluk olarak görülmektedir.

Isparta ilinde yapmış olduğu çalışmada Akten (2003), katılımcıların alana ziyaret sağlamak için en çok tercih ettikleri ayların sırasıyla ağustos, haziran, temmuz, mayıs olduğunu belirtmiştir. Erzurum'da yönetilen benzer bir çalışmada Özer ve Yıldız (2010) alanda rekreasyonel etkinlikler yapmak için kullanıcılarının büyük çoğunluğunun yaz aylarında kullanım gösterdiğini, Kurdoğlu ve Düzgüneş'in (2011) çalışmasında ziyaretçilerin %88'inin yaz aylarında alanı tercih ettiği diğer aylarda kullanımın oldukça düşük düzeyde seyir ettiğini belirtilmektedir. 100. Yıl Parkı'nda yapılan bu çalışmada da benzer şekilde alana ziyaret sağlayan katılımcıların %63,7'sinin alanı yaz mevsiminde tercih ettiği görülmektedir.

Kullanıcıların parkı ziyaret etmelerinde ki tercih sebebi sorulduğunda %46,6'sı kente yakın olmasından ötürü, %17,1'i ise doğal yeşil olmasından kaynaklı tercih ettiklerini belirtmekte olup bu durum Gülez'in (1990) yaptığı çalışma ile desteklenmektedir. Gülez'e

(1990) göre bir alanın rekreasyonel potansiyeli o alanın sahip olduğu peyzaj değeri ve alana kolay erişilebilirlik durumu ile sağlandığı ortaya koyulmuştur.

Uzun ve Müderrisoğlu'nun (2010) çalışma alanı içerisinde yapılabilecek 19 adet rekreasyonel etkinlik arasında ankete katılım gösteren kullanıcılarının en çok yapmış oldukları etkinlik temiz hava alma ihtiyaçlarını karşılama, dinlenme ve manzara seyretme olmuştur. Son, Lv ve arkadaşlarının (2015) çalışmasında ise bu durum boş zaman geçirmek ve çeşitli spor etkinliklerine katılmak şeklinde belirtilmektedir. Bu çalışmada ise ankete katılan bireylerin %49,4'ü alana piknik yapma etkinliğini gerçekleştirmek için geldiklerini belirterek bu durum Akten'in (2003) ile Özer ve Yıldız'ın (2010) çalışmalarındaki kullanıcılarının boş zamanlarını en çok piknik yaparak değerlendirdiklerini belirtmeleri ile benzerlik göstermektedir.

100. Yıl Parkı için elde edilen bulgularda kullanıcılar donatı yetersizliği, işletme yetersizliği, kalabalık ve gürültülü olması durumundan duyulan rahatsızlıklarını belirtilmiş olup benzer şikâyetlerin Akten'in (2003) çalışmasında da şikâyetlerin %87'sinin tesis yetersizliğinden ve alan kullanımından doğan kirlilikten olduğu belirtilmektedir.

Çalışma kapsamında elde edilen bulgularda kullanıcıların farklı yer tercihleri durumlarında ankete katılanların büyük bir çoğunluğunun (%68,4) başka bir açık yeşil alanı tercih edeceklerini, ikinci çoğunlukta tercih edilen alanın ise (%17,3) deniz kenarı olduğu belirtilmiştir. Artvin'de yürütülen Kurdoğlu ve Düzgüneş, (2011) çalışmalarında ise bu durum katılımcıların %42'sinin deniz kenarını ve ikinci çoğunlukta tercih edilen alanın ise %38'nin katılımı ile yaylalar olduğu ortaya konulmuştur

Kentsel açık yeşil alanların ve doğal kaynak değeri olan koruma alanlarının rekreasyonel ve turizm amaçlı olarak ekonomik değerinin belirlenmesine yönelik SMY yöntemi uygulanarak yapılmış pek çok çalışma bulunmaktadır. Bu kapsamda bu çalışma da doğal çevrelerin karakteri ile edinilen veriler ile ekonomik değerinin saptanmasında. 100. Yıl Parkı'nda aynı yöntem uygulanarak ekonomik değer belirlenmiştir.

Çalışmada belirlenen tüm değişkenler yarı logaritmik regresyon analizine dahil edilmiş olup, bağımlı değişken yıllık ziyaret sayısı olurken bağımsız değişkenler ise; ziyaretçi yaşı, kullanılan gün, kullanım sıklığı, parkın rekreasyonel yeterliliği, park için yapılan toplam maliyet, yapılan maliyetten memnuniyettir. Benzer şekilde Karakuş (2016) çalışmasında bağımlı değişken olarak yıllık ziyaret sayısını alırken bağımsız değişken olarak ziyaretçilere ait sosyo-ekonomik bilgiler ve seyahatle ilgili bilgileri değerlendirmiştir. Talay ve ark., (2010) ise benzer şekilde çalışmalarında bağımlı değişkeni

ziyaret sayısı; bağımsız değişkenler ise seyahat maliyeti, alanda harcanan zaman, memnuniyet derecesi ve gelir düzeyidir.

Pak (2003) çalışmasında toplam seyahat maliyetin ziyaretçilerin rekreasyon amaçlı alana ulaşmak amacıyla yapmış oldukları toplam seyahat masrafları olarak tanımlamıştır. Başka çalışmalarda ise seyahat maliyet değeri olarak yakıt harcamaları ve ulaşım giderlerini birlikte dikkate alarak hesaplamaktadır (Ortaçşme vd, 1999). Bu çalışmada toplam seyahat maliyeti ise parka ulaşabilmek için her türlü harcama giderlerinin dahil olduğu masraflar olarak belirlenmiştir.

Belkaylı ve Akpınar (2009), çalışmasında rekreasyonel değeri yüksek olan Yalova Termal Kaplıcaları'nın seyahat maliyet yöntemi ile ekonomik değerini belirlemiştir. Bu kapsamda ziyaretçilerin demografik özellikleri dikkate alınarak 1.239.014.400 TL/yıl tüketici rantı değeri tespit edilmiştir. Yine başka bir çalışmada Alkan (2019), Troya Tarihi Milli Parkı'nın rekreasyonel değerini seyahat maliyet yöntemi ile yıllık 192.075.466 TL tüketici rantı değeri hesaplanmıştır. Bu çalışmada ise bir kişinin ziyaret başına düşen tüketici rantı 50,41 TL, kişi başına düşen yıllık toplam tüketici rantı 183,65 TL, 100.Yıl Parkı'nın toplam ekonomik değeri 11.955.615 TL olarak hesaplanmıştır.

5. SONUÇLAR

Bu çalışma Trabzon 100. Yıl Parkı'nda kentsel alanlarda açık yeşil alan olarak değerlendirdiğimiz alanlarda rekreasyon amaçlı kullanımın ekonomik değerinin Seyahat Maliyet Yöntemi ile belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışma kapsamında 2019 yılı Nisan – Eylül döneminde aktif olarak 2020 yılında ise COVID-19 pandemi süresince pasif şekilde 468 kişi ile anket gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler ve yapılan anket sonuçlarında elde edilen bulgular ile Seyahat Maliyet Yöntemi'nin uygulanması için veri tabanı oluşturmuştur tüm değişkenler yarı logaritmik regresyon analizine dahil edilmiştir.

Ziyaretçilerin %53'ü erkek, %47'si ise kadın; %40,6'sı 18-34 yaş grubu arasında, %34,6'sı 35-49 yaş arasında, %21,4'ü 50-64 yaş arasında olduğu görülmektedir. Alanı kullananların %67,9'u yükseköğretim mezunu olup, %16,9'u lise ve %12,6'sı lisansüstü öğrenim durumunda; %37,4'ü memur, %19,4'ü özel sektörde ve %9'u ise çalışmadığını belirtmişlerdir. Ziyaretçilerin %62,2'si 20 yıl ve daha uzun süredir, %14,1'i 15-20 yıldır, %7,1 6-15 yıldır Trabzon'da ikamet ettiklerini ve oturdukları evlerinin %82,3'ü apartman dairesi, %12,0'ı müstakil konut ve geri kalanları lojman ve yurt olduğunu belirtmişlerdir.

100. Yıl Parkı ziyaretçilerinin %73,1'inin yaşam alanı içerisinde yeşil alan bulunmakta, %26,9'unda ise bulunmamakta; %77,8'i 2-4 kişi ile birlikte yaşadığını, %11,1'i 5-7 kişi ile yaşadığını belirtmişlerdir ziyaretçilerin %74,4'ü 100.Yıl Park'ına özel araçları ile, %19,9'u toplu taşıma aracı ile ve %4,1'i yaya olarak ve %55,3'ü ortalama 15-29 dakika içerisinde, %24,8'i 30-59 dakika ve %17,9'u 15 dakikada ulaştıklarını belirtmişlerdir. Bireylerin %67,9'u hafta sonu, %25,2'si ise hem hafta sonu hem de hafta içi kullandıkları tespit edilmiştir. Ziyaretçilerin alanı bu saat diliminde kullanmalarının sebebini %43,4'ü kendim/eşim çalışma koşulları sebebiyle, %43,2'si ise diğer sebeplerle tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Ziyaretçiler parkı %63,7'si yaz aylarında, 524,4'ü ilkbahar aylarında kullanmayı tercih ederken alanda %42,5'i 3-5 saat, %36,1'i 1-3 saat vakit geçirmektedirler.

Ziyaretçilerin %46,6'sı alanın kente yakın olmasından dolayı, %17,1'i doğal ve yeşil alan oluşundan dolayı ve %15,6'sı ise boş vakitlerini geçirmek amacıyla tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Parkta ise %49,4'ü piknik yapmak için %15,8'i arkadaşlarla buluşmak için, %9,2'si yemek yemek için parkı kullandıklarını belirtmişlerdir. %54,5'i parkı rekreasyonel açıdan yeterli görerek en beğendikleri özelliğini %45,3'ü kente yakın olmasını ve en beğenmedikleri özelliğini %29,1'i donatı eksikliği belirtmişlerdir.

Ziyaretçiler 100.Yıl Parkı'nı diğer açık kent içi yeşil alanlara oranla %42,7'si oldukça iyi, %34,4'ü orta derecede iyi bulmaktadır. Parka ulaşmak için katlanılan mesafeyi %46,8'i 6-10 km, %33,5'i 11-30 km olarak belirtmişlerdir.

Ziyaretçiler parka ulaşmak için kişi başına katlanılan maliyeti %44,9'u 75 TL, %36,3'ü 150 TL, %15,6'sı ise 250 TL olarak belirtmişlerdir. Parka ulaşmak için katlanılan maliyetin memnuniyet durumunu %72,4'ü yeterli görürken, %16,5'i yüksek maliyetli olduğunu öne sürmüşlerdir.

Seyahat maliyet yöntemine dair oluşturulan ikili karşılaştırmalar değerlendirildiğinde cinsiyet farklılığı ile parkı kullanılan mevsim arasında anlamlı bir ilişki kurulup, kadın ve erkeklerin parkı yazın daha çok tercih ettikleri, ilkbaharda ise parkın kadınlar tarafından erkeklere oranla daha fazla tercih edildiği sonucuna varılmıştır.

Yaş grupları ile ziyaretçilerin seyahat durumu-kullanıcı tercihi arasında ise anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Farklı yaş gruplarına ait ziyaretçilerden 18-34, 35-49, 50-64 yaşlarındaki bireyler ulaşım süresini 15-29 dk olarak, 65+ bireylerin 30-59 dk olduğu ortaya koyulmuştur.

Öğrenim durumu ile parkta geçirilen zamanın diğer yerlere göre karşılaştırılmasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Meslek grupları ile parkı tercih günleri, toplam katlanılan maliyet ve alana harcamaya katlanılan maliyetten memnuniyet durumu arasında anlamlı ilişkiler belirlenmiştir. Ortak meslek gruplarına sahip ziyaretçilerin parkı hafta sonları tercih ettikleri, tercih sebepleri olarak da eşinin ve kendinin çalışma koşulları olduğu tespit edilmiştir. Ziyaretçilerden ev hanımı ve işçi meslek grubuna ait meslek grupları benzer; serbest meslek, emekli, özel sektör ise benzerlik göstermektedir.

Çalışmada gelir dağılımı ile ziyaretçilerin seyahat durumu, kullanıcı tercihleri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Gelir dağılımı 3000 TL ve üzerinde olan ziyaretçiler ile 3000 TL altı gelir düzeyi olan ziyaretçilerin tercihleri benzerlik göstermektedir. Gelir dağılımı 3000 TL ve üzerinde bulunan ziyaretçiler 100.Yıl Parkı'nı hafta sonları kullanmayı tercih ederken, 3000 TL ve altı geliri olan ziyaretçiler haftanın her günü alanı kullandıkları tespit edilmiştir. Gelir dağılımları 500 TL, 3000TL ve üzeri ziyaretçiler parkı piknik yapma amacıyla kullanırken, 1500 TL gelir düzeyindeki ziyaretçiler arkadaşları ile buluşmak amaçlı kullandıkları sonucuna varılmıştır.

Ziyaretçilerin gelir dağılımları ile çalışma alanında rekreasyonel etkinliklerin yeterliliği arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Gelir dağılımı ile 100.Yıl Parkı'na gelebilmek için katlandıkları bedel arasında benzer ilişkiler belirlenerek, 500 TL-1500 TL

gelir gruplarının katlanmış oldukları maliyet 75 iken, 3000 TL ve üzeri ziyaretçilerin katlanmış oldukları bedel 150 TL'dir.

Ziyaretçilerin Trabzon'da ikamet ettikleri süre ile 100.Yıl Parkı'na ulaşabilmek için katlandıkları maliyet arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. 0-5 yıldır ikamet eden ziyaretçiler 75 TL maliyete katlanırken, 16-20 yıldır ikamet edenler 150 TL bedel ödemektedirler.

100. Yıl Parkı'nı ziyaret edenlerin konut tipleri ile seyahat tercihi arasında anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Konut tipi yurt ve lojman olan ziyaretçilerin alana ulaşım süresi 15 dk ve daha az iken, apartman dairesinde oturanların 15-29 dk, müstakil konuttqa ikamet edenlerin ise 30-59 dk olduğu sonucuna varılmıştır. Yanı sıra konut tipi lojman, apartman dairesi olan ziyaretçiler parkı daha sık kullanırken, müstakil konut kullanıcılarının daha seyrek kullandıkları tespit edilmiştir.

Çalışmada tüketici rantı hesaplaması için "Yarı Logaritmik Çoklu Regresyon Modeli" kullanılmıştır. Bu amaçla modelde bağımlı değişken yıllık ziyaretçi sayısı, bağımsız değişkenler ziyaretçilerin özellikleri, yapmış oldukları seyahate dair değişkenlerden oluşmaktadır. Sonuçta bir kişinin ziyaret başına düşen tüketici rantı 50,41 TL, kişi başına düşen yıllık toplam tüketici rantı 183,65 TL, 100.Yıl Parkı'nın toplam ekonomik değeri 11.955.615 TL olarak hesaplanmıştır.

6. ÖNERİLER

İnsanlar uzun yıllar boyunca sosyal aktivitelerini gerçekleştirmek için kentsel açık yeşil alanlara ihtiyaç duymuşlardır. Özellikle boş zamanlarını daha etkin bir şekilde geçirmeye amaçlayan kentlinin tercihlerinin değişmesi sonucunda daha da artmıştır.

Kentsel açık yeşil alanların rekreasyonel boyutu ise son yıllarda oldukça değer kazanmaktadır. Ancak bu alanların değeri günümüzde beklenen düzeyde değildir. Kentsel açık yeşil alan miktarının, kentleşme ile nüfusun artmasına bağlı olarak azalması sonucu kentler değerini kaybetmeye başlamıştır. Bu amaçla kentsel açık yeşil alanların ekonomik değerinin tahmini ve belirlenmesine yönelik çalışmalar ön plandadır.

Çalışma kapsamında uygulanan SMY ile uzun dönemli planlamalar yapılarak talep tahminleri oluşturulabilir.

Doğal çevrelerin insanlara sunduğu hizmetler topluma yarar sağlamaktadır. Doğal çevrelerin ekonomik değeri ise toplumlara sağladığı faydanın belirlenmesine yönelik olmasıdır. Ancak bu faydanın ekonomik değerinin hesaplanması özellikle hiçbir giriş ücreti bulunmayan kentsel açık alanlar için sorun oluşturmaktadır. Çünkü bu alanların rekreasyonel yararlarının yanı sıra objektif olarak estetik değerleri de bulunmaktadır.

Bu çalışmada kentsel açık alanlarda rekreasyon değeri bulunan benzer mekanlara örnek olması bakımından önemlidir. Bu kapsamda maliyet ile ifade edilemeyen hizmetlerin ekonomik değerlerinin tahmini yönündeki doğru bir yöntem olan SMY diğer rekreatif alanlarda benzer şekilde arttırılmalıdır. Ayrıca Trabzon genelinde kent içi açık yeşil alanların ekonomik açıdan sağladığı faydalar hesaplanarak kentsel tasarım planlamalarında bu yönde kararlar alınabilir.

Geleneksel yöntemlerle ölçülemeyen değerlerin bu çalışma ile somutlaştırılarak planlama tasarım çalışmalarına ilave edilmesi bakımından bu çalışma değerli olduğu düşünülmektedir.

Ziyaretçilere ait değişkenler arttırılarak, değiştirilerek diğer çalışmalara altlık oluşturulabilir. Ekonomik getirilere yönelik farklı konseptlerde farklı senaryolar oluşturularak açık yeşil alanların ekonomik getirileri hesaplanabilir. Bu şekilde oluşturulan çalışmalar planlamacılara yol göstererek tasarım çalışmalarına dahil edilebilir.

Doğrudan kentsel açık yeşil alanların ekonomik değerinin olmamasına karşın, “bireyler kendileri için en uygun mekanı seçerler” sözünü doğrulayan Tiebout’un hipotezi

doğrultusunda rekreasyonel alanlarında bir değeri olmalıdır. Özellikle kışın sıcaklık etkisi yaratarak, yazın ise doğal bitkisel dokuda serinlik etkisi yaratan, kent içinde ekolojik ortam yaratan açık yeşil alanların ekonomik değeri olmalıdır.

7. KAYNAKLAR

- Aksoy, Y., 2001. İstanbul Kenti Yeşil Alan Durumunun İrdelenmesi, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 233.
- Aksoy, Y., 2014. Türkiye’de Yeşil Alanlarla İlgili Yasal Düzenlemeler, İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, 13, 1-20.
- Akşit, A.U., Yücedağ, C., Kaya, L.G., Aşıkkutlu, H.S., 2020. Burdur kenti açık-yeşil alan potansiyelinin belirlenmesi, Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 21,2, 284-291.
- Akten, M., 2003. Isparta İlindeki Bazı Rekreasyon Alanlarının Mevcut Potansiyellerinin Belirlenmesi. Türkiye Ormancılık Dergisi, 4,2, 115-132.
- Alkan, Y.,2019. Bireysel Seyahat Maliyet Yöntemi Kullanılarak Ekonomik Değer Tespiti: Troya Tarihi Milli Parkı Örneği, Bartın Orman Fakültesi Dergisi, 21,3, 1-1.
- Alkan, Y., ve Uslu, C., 2016. Aktif Yeşil Alanların Konut Fiyatları Üzerine Etkisinin Araştırılması: Mersin İli Yenişehir İlçesi Örneği, İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 6,13.
- Alkay, E. ve Odakçı, M., 2003. Kentsel Yeşil Alanların Ekonomik Değerlerinin Ölçülmesinde Kullanılabilecek Yöntemlerin İrdelenmesi, İTÜ Dergisi/A Mimarlık, Planlama, Tasarım,2,1,60-68.
- Alkay, E., ve Ocakçı, M., 2011. Kentsel Yeşil Alanların Ekonomik Değerlerinin Ölçülmesinde Kullanılabilecek Yöntemlerin İrdelenmesi, İTÜ Dergisi/A, 2,1.
- Altunkasa, M. F., 2009. Çevre ve Ekonomi, Researchgate, 57-58.
- Atıl, A., Gülgün, B., ve Yörük, İ., 2005. Sürdürülebilir Kentler ve Peyzaj Mimarlığı, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 42,2, 215-226.
- Atila, G. Ü. L., ve Küçük, V., 2001. Kentsel Açık-Yeşil Alanlar ve Isparta Kenti Örneğinde İrdelenmesi, Türkiye Ormancılık Dergisi, 2,1, 27-48.
- Başar, H., 2007. Dilek Yarımadası-Büyük Menderes Deltası Milli Parkının Rekreasyon Amacıyla Kullanımının Ekonomik Değerinin Saptanması: Bir Seyahat Maliyeti Yöntemi Uygulaması, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Bayramoğlu, E., Kentsel Açık Yeşil Alanların Ekonomik Değeri, Plant Peyzaj ve Süs Bitkiciliği Dergisi.
www.plantdergisi.com/yrd-doc-dr-elifbayramoglu/kentsel-acik-yesil-alanlarin-ekonomik-degeri.html 12 Eylül 2019.
- Bayramoğlu, E., ve Yurdakul, N. M. Trabzon 100. Yıl Parkı Peyzaj Değerlerinin Rekreasyon Açısından Potansiyelinin Saptanması, Bartın Orman Fakültesi Dergisi, 22,1, 1-1.

- Bayramoğlu, M., 2015. Genel Ekonomi Dersi Sunuları.
- Belkayalı, N., ve Akpınar, N., 2009. Yalova Termal Kaplıcaları'nın Rekreasyon ve Turizm Amaçlı Kullanımının Ekonomik Değerinin Seyahat Maliyeti Yöntemi İle Tespit Edilmesi (Determination Of The Economic Value Of Recreational And Tourism Use Value Of The Yalova Thermal Spring Via Travel Cost Method), Coğrafi Bilimler Dergisi/Turkish Journal Geographical Sciences, 7,2,177-184.
- Can, Emel., 2015. Boş Zaman, Rekreasyon ve Etkinlik Turizmi İlişkisi, İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi, 10, 1-17.
- Clawson, M., ve Knetsch, J. L., 2013. Economics Of Outdoor Recreation, Routledge.
- Çorbacı, Ö., Abay, G., Oğuztürk, T., Üçok, M., 2020. Kentsel Rekreasyonel Alanlardaki Bitki Varlığı; Rize Örneği/Plant Existence in Urban Recreational Areas; Rize Example, Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Ormancılık Dergisi, 16,2, 16-44.
- Coşkun, D., 2003. İstanbul'da Kentsel Açık Alan Kullanımlarının 19. ve 20. Yüzyıllardaki Değişimi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Court, A. T., 1939. Hedonic Price Indexes With Automotive Examples, The Dynamics Of Automotive Demand, New York: The General Motors Corporation.
- Daloğlu, G., 2017. Isparta Kent Merkezi'nin Bazı Açık-Yeşil Alan Standartları Açısından Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Demircan, N., Aksu, A., ve Kuzulugil, A. C. Mavi-Yeşil Altyapı Kapsamında Erzurum Kent Merkezinin Değerlendirilmesi, Journal of Bartın Faculty of Forestry, 22,2, 409-421.
- Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, Araştırma ve Bilgi İşlem Daire Başkanlığı, 2019.
- Doğan, M., 2019. Ankara İli Gölbaşı İlçesi'nin Açık Yeşil Alan Yeterliliği Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Emür, S. H., ve Onsekiz, D., 2007. Kentsel Yaşam Kalitesi Bileşenleri Arasında Açık ve Yeşil Alanların Önemi–Kayseri/Kocasinan İlçesi Park Alanları Analizi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1,22,367-396.
- Emür, S. H., 2007. Kentsel Yaşam Kalitesi Bileşenleri Arasında Açık ve Yeşil Alanların Önemi-Kayseri/Kocasinan İlçesi Park Alanları Analizi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1,22, 367-396.

- Eraslan, Ş., 2008. Yeşil Alanların Kentsel Alan Değerine Etkisinin Estetik, Ekonomik ve Sosyolojik Açından Analizi: Isparta Çayboyu Mevkii Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Erdönmez, M. E., ve Akı, A., 2005. Açık Kamusal Kent Mekanlarının Toplum İlişkilerindeki Etkileri. Megaron Dergisi, 1,1, 67.
- Erkut, G., 1994. Türkiye’de 17. Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu: Çevre Planlamaya Ekolojik Yaklaşım, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul.
- Ertuğrul, M., 2008. Değer-Fiyat Ayrımı ve İşletme Değeri: Kuramsal Bir Bakış, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi IIBF Dergisi, C, 3,2,143-154.
- Field, B. C., 1994. Environmental Economics, Mcgraw Hill Book Co., USA.
- Freeman, A. M., 1993. The Measurement Of Environmental and Resource Values: Theory and Methods, Resources For The Future, Washington DC.
- Gökalp, D. D. ve Yazgan, M. E., 2013. Kentsel Tasarımda Kent Ekolojisi. Turkish Journal Of Scientific Reviews, 6,1, 28-31.
- Göney, S., 1984. Şehir Coğrafyası. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 2274, İstanbul.
- Graves, P. E., 2013. Environmental Valuation: The Travel Cost Method, Environmental Economics: An Integrated Approach, Graves, P., Crc Press, Forthcoming,
- Gurrod, G. D. ve Willis, K. G., 1999. Economic Valuation Of The Environment. Edward Elgar, Cheltenham, Uk, 384 P.
- Güler, T., Şahnagil, S. ve Güler, H., 2016. Kent Kimliğinin Oluşturulmasında Kültürel Unsurların Önemi: Balıkesir Üzerine Bir İnceleme. Paradoks Ekonomi Sosyoloji Ve Politika Dergisi, 12, 1.
- Güleç, S., 1990. Ormaniçi Rekreasyon Potansiyelinin Saptanması İçin Geliştirilen Bir Değerlendirme Yöntemi, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 40,2.
- Gündoğmuş, M. E. ve Kalfa, V. R., 2016. Piyasa Değeri Olmayan Varlıkların Ekonomik Değerinin Belirlenmesi, Journal Of Life Economics, 3,4, 177-200.
- Gür, Ö. Ş., 1996. Mekan Örgütlenmesi, Gür Yayıncılık, Trabzon.
- Gürlük, S., 2006. Manyas Gölü ve Kuş Cenneti'nin Çevresel Değerlemesi Üzerine Bir Araştırma. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Uludağ Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Güven, K., 2000. Soğuksu Milli Parkı Rekreasyon Hizmetlerinin Ekonomik Değerinin Belirlenmesi, ZKU, Bartın Orman Fakültesi Dergisi, 1-2, 62.

- Hazar, A., 2003. *Rekreasyon ve Animasyon*, Detay Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara.
- Hodge, I., 1995. *Environmental Economics, Individual Incentives And Public Choices*, Macmillan Press Ltd., London.
- Hotelling, H., 1947. Letter To The National Park Service, an Economic Study of The Monetary Evaluation of Recreation in The National Parks (Us Department of The Interior, National Park Service And Recreational Planning Division, 1949).
- Hotelling, H., 1947. *Multivariate Quality Control, Techniques of Statistical Analysis*.
- I. Kemp, K., Leidelmeijer, G., Marsman, A., Hollander., 2003. Urban Environmental Quality and Human Well-Being Towards a Conceptual Framework and Demarcation of Concepts; a Literature Study, *Landscape and Urban Planning* 65, 5-18.
- Iamtrakul, P., Teknomo, K. and Hokao, K., 2005. Public Park Valuation Using Travel Cost Method, *Proceedings of The Eastern Asia Society for Transportation Studies*, 5, 1249 – 1264.
- Karakaş, M., 2001. Tarihsel Gelişim Sürecinde Kent Kısıtlı Tarihsellik Anlayışı Üzerine Eleştirel Bir Yaklaşım, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 3,1.
- Karakuş, Ü., 2016. Nemrut Dağı Milli Parkı'ndan Rekreasyonel ve Turizm Amaçlı Yararlanmanın Ekonomik Değerinin Belirlenmesi: Seyahat Maliyeti Yöntemi Uygulaması, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Karaküçük, S., 2014. *Rekreasyon: Boş Zamanları Değerlendirme*, (Geliştirilmiş 7. Baskı) Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karaküçük, S., ve Akgül, B. M., 2016. *Ekorekreasyon Rekreasyon ve Çevre*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karashaş, B., 2017. Kentsel ve Kırsal Rekreasyon Alanlarına Yönelik Kullanıcı Tercihlerinin Belirlenmesi 'Artvin Kenti Örneği', *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 19,1, 58-69.
- Kaya, A., 2012. Türkiye'de Konut Fiyatlarını Etkileyen Faktörlerin Hedonik Fiyat Modeli İle Belirlenmesi, Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası İstatistik Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Kaya, G. ve Özyürek, E., 2013. Kent Ormanlarının Estetik Değerinin Tahmin Edilmesi: ODTÜ Ormanı Örneği.
- Kaya, G., 2002. Pazarı Olmayan Ürünler Çerçevesinde Orman Kaynaklarının Değerinin Belirlenmesi, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kaya, G., Daşdemir, İ. ve Akça, Y., 2000. Soğuksu Milli Parkı Rekreasyon Hizmetlerinin Ekonomik Değerinin Belirlenmesi, *ZKÜ Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 1,1-2,59-88.

- Kaya, G. ve Özyürek, E., 2015. Kent Ormanı Anlayışıyla ODTÜ Ormanı Manzarası için Ekonomik Değerin Tahmin Edilmesi, Ormanlık Araştırma Dergisi, 1,2, 15-28.
- Keleş, R., 2006. Kentleşme Politikası, İmge Yayıncılık, Ankara,
- Koç, B., 2019. Giresun Kent Merkezindeki Açık Yeşil Alan Durumunun İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ordu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ordu.
- Kurdoğlu, O. ve Düzgüneş, E., 2011. Artvin Kent Ormanının Rekreasyon Olanakları ve Kullanıcı Tercihlerinin İrdelenmesi, Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 12,2,199-210.
- Kurtaslan, B. Ö. ve Yazgan, M. E., 2005. Kayseri Kent Bütününün Açık ve Yeşil Alanlarının Sistem Yaklaşımı ile Değerlendirilmesi, Selçuk Üniversitesi Mühendislik, Bilim ve Teknoloji Dergisi, 20,1,69-80.
- Luttik, J., 2000. The Value Of Trees, Water And Open Space as Reflected by House Prices in The Netherlands. *Landscape and Urban Planning*. 48,3-4, 161-167.
- Maca, S. E., 2002. A practical Approach To Assessing Structure, Function, and Value of Street Populations in Small Communities. Davis, M. S. Thesis, Ca: University of California.
- Mansuroğlu, S., 2002. Akdeniz Üniversitesi Öğrencilerinin Serbest Zaman Özellikleri ve Dış Mekan Rekreasyon Eğilimlerinin Belirlenmesi, Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 15,2, 53-62.
- Metin, T. C., Kesici, M. ve Kodaş, D., 2013. Rekreasyon Olgusuna Akademisyenlerin Yaklaşımları, *Journal Of Yasar University*, 8,30.
- Oğurlu, İ., 2014. Çevre-Kent İmajı-Kent Kimliği-Kent Kültürü Etkileşimlerine Bir Bakış, İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, 13,26,275-293.
- Onsekiz, D. ve Emür, S. H., 2008. Kent Parklarında Kullanıcı Tercihleri ve Değerlendirme Ölçütlerinin Belirlenmesi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1,24, 69-105.
- Ortaçşme, V., Özkan, B. ve Karagüzel, O., 1997. Doğal Çevrenin Ekonomik Değerinin Saptanmasında Kullanılan Yöntemler, Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 10,1,249-260.
- Önder, S. ve Polat, A. T., 2012. Kentsel Açık-Yeşil Alanların Kent Yaşamındaki Yeri ve Önemi, *Kentsel Peyzaj Alanlarının Oluşumu ve Bakım Esasları Semineri*, 19, 73-96.
- Özçağ, M. ve Hotunluoğlu, H., 2015. Kalkınma Anlayışında Yeni Bir Boyut: Yeşil Ekonomi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13,2.
- Özdemir, A., 2009. Katılımcı Kentli Kimliğinin Oluşumunda Kamusal Yeşil Alanların Rolü: Ankara Kent Parkları Örneği, Türkiye Ormanlık Dergisi, 10,1, 144-153.

- Özdemir, B., 2013. Konya İlinde Bulunan Bazı Kent Parklarının Kullanıcı Tercihleri Açısından Değerlendirilmesi, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Özer, S., ve Yıldız, N., 2010. Erzurum Kenti Örneğinde, Kent Ormanı Niteliği Taşıyan Alanların Rekrasyonel Kullanım Olanaklarının Belirlenmesi, III. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi, 20-22.
- Özkök, F., Mercan, Ş. O., Yıldırım, H. M., Korkmaz, H., Sünnetçioğlu, S. ve Ayhan, Ç., 2019. Kaz Dağları'nın Turizmdeki Ekonomik Değerinin Seyahat Maliyet Yöntemi İle Belirlenmesi, Electronic Journal Of Social Sciences, 18,69.
- Öztürk, B. Y. ve Yazgan, M. E., 2004. Kentsel Açık ve Yeşil Alan Sistemi Oluşturulması: Kayseri Kent Bütünü Örneği, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk, B., 2004. Kentsel Açık ve Yeşil Alan Sistemi Oluşturulması: Kayseri Kent Bütünü Örneği, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özyavuz, M. ve Karakaya Aytin, B., 2016. Açık ve Yeşil Alanların Kentsel Yaşam Kalitesine Etkisi: Tekirdağ-Süleymanpaşa Örneği, 4. Uluslararası Kentsel ve Çevresel Sorunlar ve Politikalar Kongresi'nde Sunulmuş Bildiri. İstanbul.
- Özyavuz, M., 2016. Kentsel Açık Yeşil Alanların Kent Sağlığı Üzerine Etkileri, 1.Uluslararası Şehir ve Çevre -Sağlık Kongresi Kongre Kitabı.
- Pak, M. ve Türker, M., 2004. Orman Kaynağından Rekreasyonel Amaçlı Yararlanmanın Ekonomik Değerinin Koşullu Değerlendirme Yöntemi Yardımıyla Tahmin Edilmesi (Karıncık Orman İçi Dinlenme Yeri Örneği), KSÜ Fen ve mühendislik Dergisi, 7,1.
- Pak, M., 2003. Orman Kaynağından Rekreasyonel Amaçlı Yararlanmanın Ekonomik Değerinin Tahmin Edilmesi ve Bu Değer Üzerine Etkili Olan Değişkenler Üzerine Bir Araştırma, (Doğu Akdeniz ve Doğu Karadeniz Bölgesi Orman İçi Dinlenme Yerleri Örneği), Yayınlanmış Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Pamay, B., 1978. Kentsel Peyzaj Planlaması, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayını, İstanbul.
- Pearce, D. W., & Markandya, A. (1989). *Environmental policy benefits: monetary valuation*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development.
- Pearce, D., A. Markandya, E. B. Barbier., 1993. Yeşil Ekonomi İçin Mavi Kitap (Blueprint For A Green Economy; Çeviren: Türksen Kafaoğlu, Arslan Başer Kafaoğlu), Alan Yayıncılık, İstanbul.

- Richter, G., 1981. Formen Und Funktionen Des Stadtgrüns. Handbuch Stadtgrün—Landschaftsarchitektur Im Städtischen Freiraum. Blv München: München, Wien, Zürich. Blv.
- Rosen, S., 1974. Hedonic Prices and Implicit Markets: Product Differentiation In Pure Competition. *Journal Of Political Economy*, 82,1, 34-55.
- Rosenthal, D. H., 1984. The Travel Cost Model: Concepts and Applications, Us Department of Agriculture, Forest Service, Rocky Mountain Forest and Range Experiment Station, 109.
- Sarker, R. Ve Mckenney, D., 1992. Measuring Unpriced Values: An Economic Perspective And Annotated Bibliography For Ontario, Forestry Canada Ontario Region Great Lakes Forestry Centre, Information Report O-X-422, 1-32.
- Sevil, T., Şimşek, K. Y., Katırcı, H., Çelik, O., Çeliksoy, M. A. ve Kocaekşi, S., 2012. Boş Zaman ve Rekreasyon Yönetimi, Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Sherer, P. M., 2006. The Benefits Of Parks:Why America Needs More City Parks and Open Space, The Trustfor Public Land, (White Paper).
- Song, X., Lv, X. ve Li, C., 2015. Willingness And Motivation Of Residents To Pay For Conservation Of Urban Green Spaces In Jinan, China. *Acta Ecologica Sinica*, 35,4, 89-94.
- Şahin, Ş., 2008. Peyzaj Planlama, Aüzf Peyzaj Mimarlığı Bölümü Basılmamış Ders Notu.
- Talay, İ., Akpınar, N. ve Belkayalı, N., 2010. Doğal Kaynakların Rekreatif ve Turizm Amaçlı Kullanımının Ekonomik Değerinin Tespiti: Göreme Tarihi Milli Parkı Örneği, *Coğrafi Bilimler Dergisi Cbd*, 8,2, 137-146, Ankara.
- Taşçıoğlu, S., Günaydın, A. S., Yücekaya, M. Ve Faruk, M. Yeşil Alan Donatısının Konut Fiyatlarına Etkisi: Kilis Örneği, 43.
- Tekeli, İ., 2011. Kentleşmenin Tanımı ve Kentleşmeye İlişkin Kavramlar. Kent, Kentli Hakları, Kentleşme ve Kentsel Dönüşüm, İlhan Tekeli Toplu Eserleri-20, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 20, 16-26, İstanbul.
- Tiebout, C. M., 1956. A Pure Theory Of Local Expenditures, Northwestern University, The *Journal Of Political Economy*, University Of Chicago Press, Chicago, 64, 5.
- Tisdell, C. A., 1991. Economics Of Environmental Conservation, Elsevier Science Publisher, Amsterdam, Holland, 359.
- Trabzon İl Çevre Durum Raporları Rehberi, 2018.
- Trabzon İl Raporu, 2003.
- Trabzon Valiliği (www.trabzon.gov.tr/) 28 Ağustos 2020

- Turut, H. ve Özgür, E. M., 2018. Klasik Kent Kuramlarından Eleştirel Kent Kuramlarına Geçiş Bağlamında Kentleri Yeniden Okumak, Ege Coğrafya Dergisi, 27,1, 1-19.
- Tütüncü, Ö., 2008. Rekreasyon Yönetimine Yönelik Üniversite Düzeyinde Bir Müfredat Geliştirme Önerisi, Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi, 19,12, 93-103.
- Ulucak, R. ve Erdem, E., 2012. Çevre-İktisat İlişkisi ve Türkiye’de Çevre Politikalarının Etkinliği, Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (Akad), 4,6, 78-98.
- Uyanık, H. N., 2016. Yeni Kent Kurgusunda Rekreatif Yeşil Alanlar ve Parklar Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Uzun, S. ve Müderrisoğlu, H., 2010. Kırsal Rekreasyon Alanlarında Kullanıcı Memnuniyeti: Bolu Gölcük Orman İçi Dinlenme Yeri Örneği, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, A, 1, 67-82.
- Wirth, L., 1938. Urbanism As A Way Of Life. American Journal of Sociology, 44,1,1-24.
- Yaman, K. ve Muşmul, G., 2018. Çevre ve Ekonomi İlişkisi Üzerine Genel Bir Değerlendirme, Ekonomi İşletme ve Yönetim Dergisi, 2,1, 66-86.
- Yayar, R. ve Karaca, S. S., 2014. Konut Fiyatlarına Etki Eden Faktörlerin Hedonik Modelle Belirlenmesi: Tr83 Bölgesi Örneği, Ege Academic Review, 14,4.
- Yıldızcı, A. C., 1982. Kentsel Yeşil Alan Planlaması ve İstanbul Örneği. Doçentlik Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz, F. ve Koç, A. A., 2018. Beydağları Sahil Milli Parkı Ekonomik Değerinin Seyahat Maliyeti ve Koşullu Değerleme Yöntemleri İle Belirlenmesi, Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 18,38, 1-22.
- Yılmaz, S., Bulut Z. ve Yeşil P., 2006. Kent Ormanlarının Kentsel Mekana Sağladığı Faydalar, Atatürk Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Dergisi. 37,1,131-136.
- Yorulmaz, A., 2006. Harikalar Diyarı Parkının Kullanıcı Profili Ve Beklentilerinin Belirlenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yuen, B., 1996. Creating The Garden City: The Singapore Experience, Urban Studies, 33, 955-970.
- Zucker, P., 1959. Town and Square: From The Agora To The Village Green, Columbia University Press, New York.
- URL-1, www.worldcitiescultureforum.com/data/of-public-green-space-parks-and-gardens, 11 Ağustos 2019.

- URL-2, www.timeout.com/newyork/attractions/best-nyc-parks, 15 Ağustos 2019.
- URL-3, bryantpark.org/, 21 Ağustos 2019.
- URL-4, doctorfitz.wordpress.com/2013/03/05/spring-reaches-holland-park-well-almost/, 11 Ağustos 2019.
- URL-5, www.pinterest.dk/pin/234257618087413186/, 21 Ağustos 2019.
- URL-6, www.sidneybia.ca/calendar-event/free-yoga-in-the-park/2019-07-30/, 11 Ağustos 2019.
- URL-7, www.milliyet.com.tr/kultur-sanat/acik-havada-popcorn-kokusu-2724755, 13 Ağustos 2019.
- URL-8, www.visitoslo.com/en/product/?TLp=15735&Botanical-Garden#product-info1, 17 Ağustos 2019.
- URL-9, www.visitoslo.com/en/product/?TLp=15920&St-Hanshaugen#product-info5, 13 Ağustos 2019.
- URL-10, www.gpsmycity.com/attractions/st-hanshaugen-park-12719.html, 11 Ağustos 2019.
- URL-11, www.visitoslo.com/en/product/?TLp=229663&Sofienberg-Park, 12 Ağustos 2019.
- URL-12, ekebergparken.com/en, 13 Ağustos 2019.
- URL-13, www.visitoslo.com/en/product/?TLp=818176&Ekebergparken-Sculpture-Park#product-info3, 17 Ağustos 2019.
- URL-14: www.visitoslo.com/en/product/?TLp=1209055&The-Palace-Park#product-info1, 21 Ağustos 2019.
- URL-15, www.skylife.com/tr/2019-06-4/bulutlarin-arasinda-zhangjiajie-ulusal-parki, 27 Ağustos 2019.
- URL-16, www.makaleler.com/londra-parklari, 21 Ağustos 2019.
- URL-17, www.royalparks.org.uk/parks/kensington-gardens, 14 Ağustos 2019.
- URL-18, www.visitlondon.com/things-to-do/place/58165-greenwich-park, 15 Ağustos 2019.
- URL-19, www.bunubiliyormuydunuz.com/2019/05/yellowstone-ulusal-park.html, 13 Eylül 2019.

- URL-20, tr.wikipedia.org/wiki/Yellowstone_Mill%C3%AE_Park%C4%B1, 13 Eylül 2019.
- URL-21, www.ny.com/articles/centralpark.html, 18 Eylül 2019.
- URL-22, www.inspirock.com/united-states/new-york-city/central-park-a23996195, 12 Eylül 2019.
- URL-23, tr.wikipedia.org/wiki/Yosemite_Ulusal_Park%C4%B1, 13 Ağustos 2019.
- URL-24, www.nationalparkreservations.com/park/yosemite-national-park/gallery/, 3 Ekim 2019.
- URL-25, tr.wikipedia.org/wiki/Karag%C3%B6l-Sahara_Mill%C3%AE_Park%C4%B1, 4 Eylül 2019.
- URL-26, www.sehrinrehberi.com/karagol-sahara-milli-parki/, 9 Ekim 2019.
- URL-27, www.eskisehir.bel.tr/sayfalar.php?sayfalar_id=68, 12 Eylül 2019.
- URL-28, www.nationalparksofturkey.org/altindere-vadisi-milli-parki-tr, 14 Eylül 2019.
- URL-29, www.paraborsa.net/i/ekonomi-nedir/, 13 Mart 2020.
- URL-30, policonomics.com/marshallian-hicksian-demand-curves/, 13 Mart 2020.
- URL-31, trabzonobm.ogm.gov.tr/SitePages/OGM/OGMDefault.aspx, 28 Ağustos 2020.
- URL-32, www.trabzon.gov.tr/c_a/cografya_iklim.aspx, 28 Ağustos 2020.

8. EKLER

EK-1 Cinsiyet -100. Yıl Parkı'nı kullanılan mevsime ilişkin Çapraz Tablo

Cinsiyetiniz * 100. Yıl parkını kullandığınız mevsim nedir? Crosstabulation
Count

	100. Yıl parkını kullandığınız mevsim nedir?				Total
	İlkbahar	Yaz	Sonbahar	Kış	
CinsiyetinizKadın	44	147	27	2	220
Erkek	70	151	26	1	248
Total	114	298	53	3	468

EK-2 Yaş - 100. Yıl parkına ulaşım süresine ilişkin Post-Hoc testi (Duncan)

100. Yıl parkına ulaşım süreniz ne kadar?

	Yaşınız	N	Subset for alpha = 0.05	
			1	2
Duncan ^{a,b}	35-49 yaş arası	162	2,0247	
	18-34 yaş arası	190	2,1158	
	50-64 yaş arası	100	2,1600	
	65 yaş ve üzeri	16		2,5000
	Sig.			,377

EK-3 Yaş - 100. Yıl Parkı'na ulaşım süresine ilişkin Çapraz Tablo

Yaşınız * 100. Yıl parkına ulaşım süreniz ne kadar? Crosstabulation
Count

	100. Yıl parkına ulaşım süreniz ne kadar?				Total
	15 dakikadan az	15-29 dk	30-59 dk	60 dk ve üzeri	
18-34 yaş arası	34	102	52	2	190
35-49 yaş arası	34	94	30	4	162
50-64 yaş arası	16	55	26	3	100
65 yaş ve üzeri	0	8	8	0	16
Total	84	259	116	9	468

EK-4 Yaş - 100. Yıl Parkı'nda geçirilen süreye ilişkin Post-Hoc testi (Duncan)

100. Yıl parkında ne kadar süre geçiriyorsunuz?

	Yaşınız	N	Subset for alpha = 0.05	
			1	2
Duncan ^{a,b}	50-64 yaş arası	100	2,4900	
	35-49 yaş arası	162	2,6111	
	18-34 yaş arası	190	2,7421	2,7421
	65 yaş ve üzeri	16		3,0625
	Sig.		,149	,052

EK-5 Yaş - 100. Yıl Parkı'nda geçirilen süreye ilişkin Çapraz Tablo

Yaşınız * 100. Yıl parkında ne kadar süre geçiriyorsunuz? Crosstabulation Count

	Yaşınız	100. Yıl parkında ne kadar süre geçiriyorsunuz?				Total
		1 saatten az	1-3 saat	3-5 saat	5 saatten fazla	
Yaşınız	18-34 yaş arası	2	77	79	32	190
	35-49 yaş arası	13	54	78	17	162
	50-64 yaş arası	16	34	35	15	100
	65 yaş ve üzeri	0	4	7	5	16
	Total	31	169	199	69	468

EK-6 Yaş - 100. Yıl Parkı'nı birlikte kullanıma ilişkin Post-Hoc testi (Duncan)

100. Yıl parkını kaç kişi ile kullanıyorsunuz?

	Yaşınız	N	Subset for alpha = 0.05	
			1	2
Duncan ^{a,b}	50-64 yaş arası	100	2,7000	
	18-34 yaş arası	190	2,9000	
	35-49 yaş arası	162	2,9198	
	65 yaş ve üzeri	16		3,4375
	Sig.		,188	1,000

EK-7 Yaş - 100. Yıl Parkı'nı birlikte kullanıma ilişkin Çapraz Tablo

Yaşınız * 100. Yıl parkını kaç kişi ile kullanıyorsunuz? Crosstabulation
Count

	100. Yıl parkını kaç kişi ile kullanıyorsunuz?					Total
	Yalnız	2-3 kişi	4-6 kişi	7-9 kişi	10 kişi ve üzeri	
18-34 yaş arası	3	52	100	31	4	190
35-49 yaş arası	4	38	92	23	5	162
50-64 yaş arası	3	41	40	15	1	100
65 yaş ve üzeri	0	0	9	7	0	16
Total	10	131	241	76	10	468

EK-8 Yaş - 100. Yıl Parkı'nın sunmuş olduğu rekreasyonel yeterliliğe ilişkin Post-Hoc testi (Tukey)

100. Yıl parkının sunmuş olduğu rekreasyonel etkinlikleri yeterli buluyor musunuz?

	Yaşınız	N	Subset for alpha = 0.05	
			1	2
Tukey HSD ^{a,b}	65 yaş ve üzeri	16	1,1250	
	35-49 yaş arası	162		1,4444
	18-34 yaş arası	190		1,4526
	50-64 yaş arası	100		1,5300
	Sig.		1,000	,834

EK-9 Yaş - 100. Yıl Parkı'nın sunmuş olduğu rekreasyonel yeterliliğe ilişkin Çapraz Tablo

Yaşınız * 100. Yıl parkının sunmuş olduğu rekreasyonel etkinlikleri yeterli buluyor musunuz? Crosstabulation
Count

	100. Yıl parkının sunmuş olduğu rekreasyonel etkinlikleri yeterli buluyor musunuz?		Total
	Evet	Hayır	
18-34 yaş arası	104	86	190
35-49 yaş arası	90	72	162
50-64 yaş arası	47	53	100
65 yaş ve üzeri	14	2	16
Total	255	213	468

EK-10 Öğrenim Durumu - 100. Yıl Parkı'nda geçirilen zamanın benzer yerlere göre karşılaştırmaya ilişkin Çapraz Tablo

Öğrenim durumunuz nedir? * 100. Yıl parkında geçirilen zamanın benzer yerlere göre karşılaştırsanız, nasıl değerlendirirdiniz? Crosstabulation
Count

	100. Yıl parkında geçirilen zamanın benzer yerlere göre karşılaştırsanız, nasıl değerlendirirdiniz?					Total
	En iyidir	Oldukça iyidir	Orta derecede iyidir	Biraz iyidir	Kötüdür	
Okur-yazar değil	1	0	0	0	0	1
Öğrenim İlköğretim	0	6	4	1	0	11
durumunuz Lise	10	40	22	5	2	79
nedir? Yükseköğretim	5	140	108	55	10	318
Lisansüstü	0	14	27	15	3	59
Total	16	200	161	76	15	468

EK-11 Meslek Grupları - 100. Yıl Parkı'nın kullanılan güne ilişkin Post-Hoc testi (Tukey)

100. Yıl parkını hangi günlerde kullanıyorsunuz?

	Mesleğiniz nedir?	N	Subset for alpha = 0.05	
			1	2
Tukey HSD ^{a,b}	Diğer	12	1,9167	
	Memur	175	2,0800	
	İşçi	20	2,1000	
	Akademisyen	18	2,1667	
	Ev hanımı	26	2,1923	
	Özel sektör	91	2,2308	
	Emekli	24	2,2917	
	Öğrenci	40	2,3250	
	Serbest meslek	20	2,3500	
	Çalışmıyor	42	2,3571	
	Sig.			,083

EK-12 Meslek Grupları - 100. Yıl Parkı'nın kullanılan güne ilişkin Çapraz Tablo

Mesleğiniz nedir? * 100. Yıl parkımı hangi günlerde kullanıyorsunuz? Crosstabulation Count

	100. Yıl parkımı hangi günlerde kullanıyorsunuz?			Total
	Hafta içi	Hafta sonu	Her ikisinde de	
Ev hanımı	5	11	10	26
Öğrenci	5	17	18	40
Çalışmıyor	5	17	20	42
Serbest meslek	1	11	8	20
Memur	6	149	20	175
Akademisyen	1	13	4	18
İşçi	2	14	4	20
Emekli	0	17	7	24
Özel sektör	4	62	25	91
Diğer	3	7	2	12
Total	32	318	118	468

EK-13 Meslek Grupları - 100. Yıl Parkı'nı bu günlerde tercih etmeye ilişkin Post-Hoc testi (Duncan)

100. Yıl parkımı bu günlerde tercih etmenizin sebebi nedir?

	Mesleğiniz nedir?	N	Subset for alpha = 0.05				
			1	2	3	4	
Duncan ^{a,b}	Memur	175	1,8686				
	Akademisyen	18	2,2222	2,2222			
	Özel sektör	91	2,2857	2,2857			
	Serbest meslek	20	2,3000	2,3000			
	İşçi	20		2,7500	2,7500		
	Diğer	12		2,7500	2,7500		
	Ev hanımı	26		2,8846	2,8846		
	Çalışmıyor	42			3,3333	3,3333	
	Emekli	24				3,7083	
	Öğrenci	40				3,8250	
	Sig.			,261	,095	,125	,181

EK-14 Meslek Grupları - 100. Yıl Parkı'nı bu günlerde tercih etmeye ilişkin Çapraz Tablo

Mesleğiniz nedir? * 100. Yıl parkını bu günlerde tercih etmenizin sebebi nedir? Crosstabulation Count

	100. Yıl parkını bu günlerde tercih etmenizin sebebi nedir?				Total
	Kendim\eşimin çalışma koşulları	Çocuklara uygunluk durumu	Diğer günlere göre daha sakin olması	Diğer	
Ev hanımı	5	3	8	10	26
Öğrenci	2	0	1	37	40
Çalışmıyor	8	1	2	31	42
Serbest meslek	11	0	1	8	20
Memur	108	20	9	38	175
Akademisyen	8	4	0	6	18
İşçi	8	0	1	11	20
Emekli	0	3	1	20	24
Özel sektör	50	1	4	36	91
Diğer	3	2	2	5	12
Total	203	34	29	202	468

EK-15 Meslek Grupları - 100. Yıl Parkı'nı benzer alanlara göre değerlendirmeye ilişkin Post-Hoc testi (Duncan)

100. Yıl parkında geçirilen zamanın benzer yerlere göre karşılaştırsanız, nasıl değerlendirirdiniz?

	Mesleğiniz nedir?	N	Subset for alpha = 0.05		
			1	2	3
Duncan ^{a,b}	Ev hanımı	26	2,1538		
	İşçi	20	2,3000	2,3000	
	Serbest meslek	20	2,4500	2,4500	2,4500
	Emekli	24	2,5417	2,5417	2,5417
	Özel sektör	91		2,6813	2,6813
	Memur	175		2,8171	2,8171
	Akademisyen	18		2,8333	2,8333
	Çalışmıyor	42			2,9286
	Öğrenci	40			2,9750
	Diğer	12			3,0000
	Sig.			,144	,051

EK-16 Meslek Grupları - 100. Yıl Parkı'nı benzer alanlara göre değerlendirmeye ilişkin Çapraz Tablo

Mesleğiniz nedir? * 100. Yıl parkında geçirilen zamanın benzer yerlere göre karşılaştırsanız, nasıl değerlendirirdiniz? Crosstabulation
Count

	100. Yıl parkında geçirilen zamanın benzer yerlere göre karşılaştırsanız, nasıl değerlendirirdiniz?					Total
	En iyidir	Oldukça iyidir	Orta derecede iyidir	Biraz iyidir	Kötüdür	
Ev hanımı	5	13	7	1	0	26
Öğrenci	0	13	16	10	1	40
Çalışmıyor	1	16	12	11	2	42
Serbest meslek	2	10	5	3	0	20
Mesleğiniz nedir? Memur	3	64	75	28	5	175
Akademisyen	0	8	6	3	1	18
İşçi	5	7	5	3	0	20
Emekli	0	14	8	1	1	24
Özel sektör	0	51	22	14	4	91
Diğer	0	4	5	2	1	12
Total	16	200	161	76	15	468

EK-17 Meslek Grupları - 100. Yıl Parkı'na gelmek için katlanılan maliyete ilişkin Post-Hoc testi (Tukey)

100. Yıl parkına gelebilmek için yapmış olduğunuz toplam maliyet ne kadardır?

	Mesleğiniz nedir?	N	Subset for alpha = 0.05			
			1	2	3	4
Tukey HSD ^{a,b}	Öğrenci	40	95,6250			
	Çalışmıyor	42	113,6905	113,6905		
	Diğer	12	120,8333	120,8333		
	İşçi	20	131,2500	131,2500		
	Memur	175	134,7200	134,7200		
	Serbest meslek	20	157,5000	157,5000		
	Ev hanımı	26	157,6923	157,6923		
	Özel sektör	91		161,8242		
	Emekli	24		168,7500		
	Akademisyen	18		170,8333		
	Sig.			,087	,159	

EK-18 Meslek Grupları - 100. Yıl Parkı'na gelmek için katlanılan maliyete ilişkin
Çapraz Tablo

Mesleğiniz nedir? * 100. Yıl parkına gelebilmek için yapmış olduğunuz toplam maliyet ne kadardır?

Crosstabulation

Count

	100. Yıl parkına gelebilmek için yapmış olduğunuz toplam maliyet ne kadardır?						Total
	75 TL	150 TL	250 TL	350 TL	500 TL	501TL ve üzeri	
Ev hanımı	8	11	6	1	0	0	26
Öğrenci	35	3	1	0	1	0	40
Çalışmıyor	23	17	2	0	0	0	42
Serbest meslek	6	8	6	0	0	0	20
Mesleğiniz nedir? Memur	89	54	27	3	1	1	175
Akademisyen	3	11	2	2	0	0	18
İşçi	9	8	3	0	0	0	20
Emekli	6	11	5	2	0	0	24
Özel sektör	25	43	20	3	0	0	91
Diğer	6	5	1	0	0	0	12
Total	210	171	73	11	2	1	468

EK-19 Gelir Dağılımı - alanı hangi günlerde kullandıklarına ilişkin Post-Hoc testi
(Duncan)

100. Yıl parkını hangi günlerde kullanıyorsunuz?

	Gelir dağılımınız?	N	Subset for alpha = 0.05	
			1	2
Duncan ^{a,b}	3001,00	246	2,0976	
	3000,00	149	2,2483	2,2483
	1500,00	38		2,3158
	500,00	35		2,3714
	Sig.			,116

EK-20 Gelir Dağılımı - alanda yapılan etkinliklere ilişkin Post-Hoc testi (Duncan)

100. Yıl parkında yapmış olduğunuz etkinlik nedir?

	Gelir dağılımınız?	N	Subset for alpha = 0.05	
			1	2
Duncan ^{a,b}	3001,00	246	3,1301	
	3000,00	149	3,4564	
	500,00	35	3,5429	
	1500,00	38		4,5000
	Sig.		,426	1,000

EK-21 Gelir Dağılımı - 100.Yıl Parkı'nda yapılan etkinliklere ilişkin Çapraz Tablo

Gelir dağılımınız? * 100. Yıl parkında yapmış olduğunuz etkinlik nedir? Crosstabulation Count

	100. Yıl parkında yapmış olduğunuz etkinlik nedir?										Total
	Piknik yapma	Manzara seyretme	Organizasyonlar düzenleme (doğum günü, nişan vb.)	Fotoğraf-video çekme	Yemek yeme	Arkadaşlarla buluşma	Dinlenme	Çocuklar için oyun imkanı	Spor yapma	Bisiklete binme	
500 TL	16	0	5	1	3	6	3	1	0	1	36
1500 TL	10	1	4	0	5	14	0	0	2	2	38
3000 TL	72	4	4	1	21	24	8	13	1	0	148
3001 TL ve üzeri	133	9	17	4	14	30	11	27	1	0	246
Total	231	14	30	6	43	74	22	41	4	3	468

EK-22 Gelir Dağılımı 100. Yıl Parkı'nın sunmuş olduğu rekreasyonel yeterliliğe ilişkin Post-Hoc testi (Duncan)

100. Yıl parkının sunmuş olduğu rekreasyonel etkinlikleri yeterli buluyor musunuz?

	Gelir dağılımınız?	N	Subset for alpha = 0.05	
			1	
	3000,00	149	1,3624	
	500,00	35	1,4571	
	1500,00	38	1,4737	
	3001,00	246	1,5081	
	Sig.		,141	

EK-23 Gelir Dağılımı - 100. Yıl Parkı'na gelmek için katlanılan maliyete ilişkin Post-Hoc testi (Tukey)

100. Yıl parkına gelebilmek için yapmış olduğunuz toplam maliyet ne kadardır?

	Gelir dağılımınız?	N	Subset for alpha = 0.05	
			1	2
	1500,00	38	96,0526	
	500,00	35	103,5714	
	3000,00	149		146,6577
	3001,00	246		147,2561
	Sig.		,947	1,000

EK-24 Gelir Dağılımı - 100. Yıl Parkı'na gelmek için katlanılan maliyete ilişkin Çapraz Tablo

Gelir dağılımınız? * 100. Yıl parkına gelebilmek için yapmış olduğunuz toplam maliyet ne kadardır?

Crosstabulation

Count

	100. Yıl parkına gelebilmek için yapmış olduğunuz toplam maliyet ne kadardır?						Total
	75 TL	150 TL	250 TL	350 TL	500 TL	501 TL ve üzeri	
500 TL	23	12	1	0	0	0	36
1500 TL	30	6	2	0	0	0	38
3000 TL	58	64	21	3	1	1	148
3001 TL ve üzeri	99	89	49	8	1	0	246
Total	210	171	73	11	2	1	468

EK-25 Trabzon'da yaşama süreleri ile çalışma alanına ne kadarlık bir mesafeden geldiklerine ilişkin Post-Hoc testi (Duncan)

100. Yıl parkına kullanmak için ne kadarlık mesafeden geliyorsunuz?

	Ne kadar süredir Trabzon'da yaşıyorsunuz?	N	Subset for alpha = 0.05	
			1	2
Duncan ^{a,b}	0-5 yıl arası	45	1,8889	
	16-20 yıl arası	66	2,1061	2,1061
	11-15 yıl arası	33	2,1818	2,1818
	20 yıl ve üzeri	291		2,2577
	6-10 yıl arası	33		2,3636
	Sig.			,069

EK-26 Trabzon'da yaşama süreleri ile çalışma alanına ne kadarlık bir mesafeden geldiklerine ilişkin Çapraz Tablo

Ne kadar süredir Trabzon'da yaşıyorsunuz? * 100. Yıl parkına kullanmak için ne kadarlık mesafeden geliyorsunuz? Crosstabulation
Count

	100. Yıl parkına kullanmak için ne kadarlık mesafeden geliyorsunuz?					Total
	1-5 km	6-10 km	11-30 km	31-40 km	50km'den çok	
0-5 yıl arası	19	12	14	0	0	45
6-10 yıl arası	4	16	11	1	1	33
11-15 yıl arası	4	21	7	0	1	33
16-20 yıl arası	10	39	17	0	0	66
20 yıl ve üzeri	46	131	108	5	1	291
Total	83	219	157	6	3	468

EK-27 Trabzon'da yaşama süreleri ile 100. Yıl Parkı'na gelmek için katlanılan maliyete ilişkin Post-Hoc testi (Duncan)

100. Yıl parkına gelebilmek için yapmış olduğunuz toplam maliyet ne kadardır?

	Ne kadar süredir Trabzon'da yaşıyorsunuz?	N	Subset for alpha = 0.05		
			1	2	3
Duncan ^{a,b}	0-5 yıl arası	45	1,4444		
	16-20 yıl arası	66	1,5758	1,5758	
	20 yıl ve üzeri	291		1,8041	1,8041
	11-15 yıl arası	33			2,0303
	6-10 yıl arası	33			2,1212
	Sig.			,436	,176

EK-28 Konut tipi ile 100. Yıl Parkı'na ulaşım süresine ilişkin Post-Hoc testi (Duncan)

100. Yıl parkına ulaşım süreniz ne kadar?

	Konut tipiniz nasıldır?	N	Subset for alpha = 0.05		
			1	2	3
Duncan ^{a,b}	Yurt	12	1,5833		
	Lojman	15	1,6000		
	Apartman dairesi	385		2,0753	
	Müstakil konut	56			2,5714
	Sig.		,933	1,000	1,000

EK-29 Konut tipi ile 100. Yıl Parkı'na ulaşım süresine ilişkin Çapraz Tablo

Konut tipiniz nasıldır? * 100. Yıl parkına ulaşım süreniz ne kadar? Crosstabulation Count

	Konut tipiniz nasıldır?	100. Yıl parkına ulaşım süreniz ne kadar?				Total
		15 dakikadan az	15-29 dk	30-59 dk	60 dk ve üzeri	
Konut tipiniz nasıldır?	Apartman dairesi	66	231	81	7	385
	Lojman	8	5	2	0	15
	Yurt	5	7	0	0	12
	Müstakil konut	5	16	33	2	56
	Total	84	259	116	9	468

EK-30 Konut tipi ile 100. Yıl Parkı'nı kullanım sıklığına ilişkin Post-Hoc testi (Duncan)

100. Yıl parkını kullanım sıklığınız nedir?

	Konut tipiniz nasıldır?	N	Subset for alpha = 0.05	
			1	2
Duncan ^{a,b}	Yurt	12	4,2500	
	Müstakil konut	56		5,8393
	Apartman dairesi	385		5,8494
	Lojman	15		6,0667
	Sig.		1,000	,636

EK-31 Çalışma alanı anketi

Bu anket çalışma Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı bölümünde yürütülmekte olan “Kentsel Açık Yeşil Alanların Ekonomik Değerinin Seyahat Maliyet Yöntemi ile Belirlenmesi: 100. Yıl Parkı Örneği” isimli yüksek lisans tezi kapsamında yapılmakta olup elde edilen veriler üçüncü kişiler veya taraflarla paylaşılmayacaktır.

1. Cinsiyetiniz a. Kadın b. Erkek
2. Yaşınız a.18-34 b. 35-49 c. 50-64 d.65+
3. Uyruğunuz nedir?
4. Medeni haliniz nedir? a. Evli b. Bekâr c. Boşanmış
5. Öğrenim durumunuz
a. Okur-yazar değil b. İlköğretim c. Lise d. Yükseköğretim
e. Lisansüstü
6. Meslek a. Ev hanımı b. Öğrenci c. Çalışmıyor
d. Serbest meslek e. Memur f. Akademisyen
g. İşçi h. Emekli i. Özel sektör i. Diğer...
7. Gelir dağılımı a. 0-1000 TL b. 1001-2000 TL c. 2001-4000TL
d. 4001+
8. Nerede ikamet ediyorsunuz?
9. Ne kadar süredir Trabzon’da yaşıyorsunuz?
a. 0-5 yıl b.6-10 yıl c. 11-15 yıl d. 16-20 yıl
e. 20+
10. Konut tipiniz nasıldır?
a. Apartman dairesi b. Lojman c. Yurt d. Müstakil konut
11. Oturduğunuz konutun açık yeşil alanı mevcut mudur? a. Evet b. Hayır
12. Hanenizdeki birey sayınız kaçtır? a. Yalnız b.2-4 c.5-7 d.8+
13. 100. Yıl parkına ulaşımı nasıl sağlıyorsunuz?
a. Yaya olarak b. Özel araç c. Toplu taşıma
d. Motosiklet e. Taksi
14. 100. Yıl parkına ulaşım süreniz ne kadar?
a. 15 dakikadan az b. 15-29 dk c. 30-59 dk d. 60 dk+

15. 100. Yıl parkını hangi günlerde kullanıyorsunuz?
 a. Hafta içi b. Hafta sonu c. Her ikisinde de
16. 100. Yıl parkını bu günlerde tercih etmenizin sebebi nedir?
 a. kendim\eşimin çalışma koşulları b. çocukları uygunluk durumu
 c. Diğer günlere göre daha sakin olması d. Diğer
17. 100. Yıl parkını gün içerisinde kullanım saatleriniz nedir?
 a. 08.00-12.00 b. 12.00-13.00 c. 13.00- 18.00 d. 18.00+
18. 100. Yıl parkında ne kadar süre geçiriyorsunuz?
 a. 1 saatten az b. 1-3 saat c. 3-5 saat d. 5 saatten fazla
19. 100. Yıl parkını kaç kişi ile kullanıyorsunuz?
 a. Yalnız b. 2-3 kişi c. 4-6 kişi d. 7-9 kişi
 e. 10 kişiden fazla
20. 100. Yıl parkını kullanım sıklığınız nedir?
 a. İlk defa b. Haftada bir kez c. 15 günden az d. Ayda bir
 e. Üç ayda bir kez f. Yılda bir kez g. Diğer
21. 100. Yıl parkını kullandığınız mevsim nedir?
 a. İlkbahar b. Yaz c. Sonbahar d. Kış
22. 100. Yıl parkını tercih etme sebebiniz nedir?
 a. Manzara güzelliği b. Bakımlı ve temiz olması c. Kente yakın olması
 d. Güvenli olması e. Boş vakit geçirmek f. Tavsiye merak üzerine
 g. Nedensiz rastlantı h. Alışkanlık ı. Doğal yeşil alan oluşu
23. 100. Yıl parkında yapmış olduğunuz etkinlikler nelerdir?
 a. Piknik yapma b. Manzara seyretme c. Organizasyonlar düzenleme
 (doğum günü, nişan vb.) d. Fotoğraf-video çekme e. Yemek yeme
 f. Arkadaşlarla buluşma g. Dinlenme h. Çocuklar için oyun imkanı
 ı. Spor yapma i. Bisiklete binmek
24. 100. Yıl parkının en beğendiğiniz özelliği nedir?
 a. Bakımlı ve temiz oluşu b. Kente yakın oluşu c. Alış-veriş merkezine
 yakın oluşu d. Doğal yeşil alan oluşu e. Etkinlikleri gerçekleştirmek
 için uygun oluşu
25. 100. Yıl parkının en beğenmediğiniz özelliği nedir?
 a. Güvensiz oluşu b. Kalabalık ve gürültü oluşu c. Donatı yetersizliği

- d. Bakımsız oluşu e. Yeme içme yerlerinin azlığı f. Otopark sorunu g. İşletme yetersizliği
26. 100. Yıl parkının sunmuş olduğu rekreasyonel etkinlikleri yeterli buluyor musunuz?
- a. Evet b. Hayır
27. Son 12 ay içerisinde bu parkı kaç defa ziyaret ettiniz?
28. Bugün 100. Yıl parkına gelmeseydiniz nereyi tercih ederdiniz?
- a. Başka bir açık yeşil alana b. Deniz kenarına c. Ev-iş yerine
d. Alış-veriş merkezine e. Diğer
29. 100. Yıl parkında geçirilen zamanın benzer yerlere göre karşılaştırsanız, nasıl değerlendirirdiniz?
- a. En iyidir b. Oldukça iyidir c. Orta derecede iyidir
d. Biraz iyidir e. Kötüdür
30. 100. Yıl parkına kullanmak için ne kadarlık mesafeden geliyorsunuz?
- a. 1-5 km b. 6-10 km c. 11-30 km d. 31-40 km
e. 50km'den çok
31. 100. Yıl parkına gelebilmek için yapmış olduğunuz toplam maliyet ne kadardır?
- a. 75 TL b. 150 TL c. 250 TL d. 350 TL
e. 500TL f. 501TL ve üzeri
32. Bu alana gelebilmek için yaptığınız harcamadan dolayı memnuniyetiniz nedir?
- a. Düşük b. Yeterli c. Yüksek d. Çok yüksek
33. 100. Yıl parkının daha iyileştirilmesi için bütçenizden yıllık ne kadar ödemeyi öngörürsünüz?
34. Parkın sağladığı tüm yararları göz önünde bulundurarak, 10 TL tutarında bir giriş ücreti ödemeyi kabul eder miydiniz?
- a. Evet b. Hayır
35. 10 TL ödemeye razı olmadığınızı varsayarak, ödemeye razı olduğunuz en yüksek tutar kaç TL'dir?
36. Eğer ödeme yapmayı istemiyorsanız, lütfen nedenini belirtiniz.
- a. Zaten yeteri kadar vergi ödüyorum. b. Paranın doğru kullanılacağından

emin değilim c. Giriş, ücretsiz olmalı d. Giriş ücretini ödeyecek
ekonomik gücüm yok. e. Bilmiyorum/Cevap yok

37. Bu parkın korunması, bakımı vb. diğer gereklilikler için bir fon oluşturulduğunu varsayınız. Bu fon için bir defaya mahsus ne kadar verirdiniz?

ÖZGEÇMİŞ

Nazlı Mine Yurdakul 1994 yılında Erzurum’da doğdu. İlköğrenim ve ortaöğrenimini Trabzon’da tamamladı. 2012 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü’nde lisans öğrenimine başladı ve 2016 yılında mezun oldu. 2016-2017 öğrenim yılında Tezli Yüksek Lisans ile lisansüstü eğitimini almaya başladı. B2 seviyesinde İngilizce biliyordu ve lisansüstü eğitimi içerisinde çeşitli makale yayını ve bildiri sunumu gerçekleştirdi.

